

TERVO

Tervon kunta

Tilinpäätös 2023

Kunnanhallitus 19.3.2024

Kunnanvaltuusto 13.6.2024

SISÄLLYS

1 TOIMINTAKERTOMUS	4
1.1 Kunnanjohtajan katsaus vuoteen 2023	4
1.2 Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset.....	5
1.3 Yleinen ja alueen taloudellinen kehitys.....	6
1.4 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa.....	12
1.5 Ympäristöasiat.....	16
1.6 Muut ei-taloudelliset asiat	16
1.7 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä	17
1.8 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista	17
1.9 Kunnanhallituksen selonteko sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan järjestämisestä vuonna 2023	18
1.10 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus	19
1.10.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen.....	19
1.11 Toiminnan rahoitus.....	20
1.12 Rahoitusasema ja sen muutokset.....	22
1.13 Kokonaistulot ja -menot	25
1.14 Kuntakonsernin toiminta ja talous.....	26
1.15 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä.....	28
1.16 Konsernin toiminnan ohjaus.....	29
1.17 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat	29
1.18 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä	30
1.19 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	30
1.20 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut.....	31
1.21 Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet.....	34
1.21.1 Tilikauden tuloksen käsittely	34
1.21.2 Talouden tasapainottamistoimenpiteet	34
2 Talousarvion toteutuminen	35
2.1 Tavoitteiden toteutuminen.....	35
2.2 Keskusvaalilautakunta (Toimielin 100)	35
2.3 Tarkastuslautakunta (Toimielin 120)	36
2.4 Kunnanhallitus (Toimielin 130).....	36
2.5 Kunnanhallituksen elinkeinojaosto (Toimielin 160).....	45

2.6	Sivistyslautakunta (Toimielin 300)	51
2.7	Ympäristöterveyslautakunta (Toimielin 650)	70
2.8	Tuloslaskelmaosan toteutuminen	83
2.9	Investointiosan toteutumisvertailu	84
2.10	Rahoitusosan toteutumisvertailu	86
2.11	Yhteenvedo määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta	87
3	TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	89
3.1	Tuloslaskelma.....	89
3.2	Rahoituslaskelma.....	90
3.3	Tase	91
3.4	Konsernilaskelmat	92
4	TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	95
4.1	Tilinpäätöksen laatimista ja esittämistapaa koskevat liitetiedot.....	95
4.2	Kunnan tilinpäätöksen esittämistapaa koskevat liitetiedot.....	95
4.2	Konsernitalinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	96
4.4	Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot	97
4.5	Tasetta koskevat liitetiedot.....	101
4.5.1	Taseen vastaavia koskevat liitetiedot.....	101
4.6	Taseen vastattavia koskevat liitetiedot	104
4.7	Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot	106
4.8	Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkioita ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot	108
4.9	Ympäristöasioiden harkinnanvarainen esittäminen.....	108
4.10	Tiedot kunnan ja sen intressitahoihin kuuluvien välisistä liiketoimista.....	108
4.11	Konsernin liitetiedot	109
5	ALLEKIRJOITUKSET JA MERKINNÄT	111
6	Luettelot ja selvitykset	112

1 TOIMINTAKERTOMUS

1.1 Kunnanjohtajan katsaus vuoteen 2023

Vuonna 2023 kunnan toiminta oli pienentynyt merkittävästi, sillä sosiaali- ja terveystalouden järjestämisvastuu sekä kustannukset siirtyivät hyvinvointialueille. Toisaalta taas kunnan rahoitus valtionosuuksien osalta uudistui. Kunnassa jatkettiin hallinnon sekä toiminnan uudistamista ja työ tältä osin jatkuu edelleen.

Kunnan tilikausi oli alijäämäinen, mutta alijäämä oli kuitenkin pienempi mitä sen arvioitiin toteumaltaan olevan. Kunnan taloustilanteen osalta tulevaisuus on haasteellinen ja epäselvä. Kuten valtaosassa kunnista, myös Tervon kunnan talous on paljolti valtionosuuksien varassa. Valtio on uudistamassa valtionosuusjärjestelmää ja nähtäväksi jää, millainen tulee olemaan Tervon kunnan toiminnan rahoitus.

Vuonna 2023 kunnan investoinnit olivat maltilliset. Kunta uudisti käyntisatamaa ja toisaalta taas kunta aloitti uuden yhteiskoulun rakentamiseen liittyvät toimenpiteet. Vuonna 2023 yhtenäiskoulun ja kirjaston rakentamisen suunnittelu lähti tosiasiallisesti liikkeelle. Kunta kilpailutti rakennuttajakonsulttitoimiston ja valtuusto hyväksyi koulun rakentamisen osalta toteutusmuodon sekä rahoitusmallin. Lopullisen päätöksen rakentamisesta valtuusto tulee tekemään vuoden 2024 aikana.

Tervon kunta panosti matkailuun myös vuoden 2023 aikana Yhteistyöllä vastuullista matkailua - hankkeella, jossa laadittiin matkailun yleissuunnitelma eli masterplan. Hankkeen myötä tarinallistettiin matkailua, laadittiin visuaalista ilmettä sekä tehtiin yhteistyötä maanomistajien ja yritysten kanssa. Lisäksi hankkeessa tehtiin ulkoilureittejä koskeva investointisuunnitelma, jonka avulla kunta haki vuoden lopussa investointitukea kolmen ulkoilureitin osalta.

Tervon kunta oli aktiivinen kuntaverkoston toimia. Tervon kunta tekee yhteistyötä naapurikuntien, laajemminkin kuntakentän sekä muiden sidosryhmien kanssa. Tämä on ollut kunnan vahvuus ja tästä on ollut hyötyä kunnalle. Kuntamme on ollut aktiivisesti mukana työllisyyspalvelu-uudistuksessa. Lisäksi toiminta ns. Savogrow -kuntien kanssa on ollut toimivaa. Tervon kunta on ollut mukana perustamassa maakunnallista matkailuyhtiötä, joka käynnisti toimintansa vuoden lopussa. Yhteistyötä tulemme tekemään jatkossakin.

Joka tapauksessa olemme yhdessä tehneet työtä sen eteen, että Tervon kunta on hyvä asuinkunta kaikenikäisille ja tätä työtä jatkamme edelleen.

Lari Tiikasalo, kunnanjohtaja

1.2 Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Kunnanvaltuusto

KUNNANVALTUUSTON JÄSENET 2021-2025 (1.8.2021 alkaen)

Puheenjohtajisto

Pääkkönen Erkki	KESK	Pj.
Raatikainen Riitta	KESK	I vpj.
Korhonen Risto	KOK	II vpj.

Jäsenet

Askola Jarmo	PS
Huuskonen Sami	KESK
Hänninen Pirjo	SDP
Jääskeläinen Sakari	KD
Leinonen Ville	KOK
Mykkänen Jaana	KESK
Nuutinen Joni	PS
Närhi Sara	KESK
Paretskoi Lotta	KESK
Puranen Pekka	KESK
Raatikainen Touko	KESK
Suhonen Katja	KESK
Tähtivaara Juhani	PS
Vartiainen Jukka	KESK

Kunnanvaltuusto kokoontui vuonna 2023 yhteensä 7 kertaa ja käsitteli 60 asiaa.

Kunnanhallitus

Kokoonpano 2021–2023 (1.8.2021 alkaen 15.6.2023 saakka)

Puheenjohtajat

Raatikainen Touko	KESK	Pj.
Tähtivaara Juhani	PS	Vpj.

Jäsenet

Hänninen Pirjo	SDP
Leinonen Ville	KOKO
Mykkänen Jaana	KESK
Puranen Pekka	KESK
Suhonen Katja	KESK

Kunnanhallitus

Kokoonpano 2023–2025 (15.6.2023 alkaen)

Puheenjohtajat

Raatikainen Touko	KESK	Pj.
Tähtivaara Juhani	PS	Vpj.

Jäsenet

Hoffren Kaarina	SIT.
Leinonen Ville	KOKO
Mykkänen Jaana	KESK
Puranen Pekka	KESK
Suhonen Katja	KESK

Kunnanhallitus kokoontui vuonna 2023 yhteensä 16 kertaa ja käsitteli yhteensä 259 asiaa.

Muut toimielimet

Vuonna 2023 Tervon kunnassa lautakuntia oli: keskusvaalilautakunta, vaalilautakunta, ympäristöterveyslautakunta, perusturvalautakunta (24.7.2023 saakka) ja sivistyslautakunta. Lisäksi kunnassa oli vaalilainmukainen vaalitoimikunta. Nilakan yhteinen ympäristölautakunta kuuluu Keiteleen kunnan hallinto-organisaatioon. Lisäksi kunnanhallituksen alaisia jaostoja olivat palkkatoimikunta, konsernijaosto, kaavatoimikunta sekä sisäilmatyöryhmä. Vaikuttamistoimielimiä olivat vanhus- ja vammaisneuvosto ja nuorisovaltuusto. Kunnanyhteistyöelimenä toimi yhteistyötoimikunta.

Tilivelvolliset vuonna 2023

Kuntalain (410/2015) 125 §:n tarkoittamia tilivelvollisia ovat kunnanhallituksen ja lautakuntien jäsenet, kunnanjohtaja, hallintopäällikkö, sivistys- ja kirjastotoimen johtaja, rakennustarkastaja, yhtenäiskoulun rehtori, varhaiskasvatuspalveluiden esimies, varhaiskasvatuspäällikkö, ympäristönsuojelutarkastaja ja ympäristöterveysjohtaja. Tilivelvollisina viranhaltijoina pidetään toimielimen esittelijöitä ja toimielimen tehtäväalueilla itsenäisestä tehtäväkokonaisuudesta vastaavia viranhaltijoita, jotka ovat suoraan toimielimen alaisia.

1.3 Yleinen ja alueen taloudellinen kehitys

Maailman taloudellinen tilanne

Talouden kokonaiskysyntä heikkenee laaja-alaisesti vuosina 2023 ja 2024. IMF odottaa kaikkien maaryhmien talouskasvun hidastuvan, mutta näkymät ja niiden ajurit ovat selvästi eriytymässä. Kehittyneiden talouksien kasvuvauhtia painavat erityisesti sitkeä inflaatio ja rahapolitiikan kiristyminen. Niin yksityinen kulutus, yksityiset investoinnit että vienti sakkaavat. IMF ennustaa maailmantalouden kasvun hidastuvan 3,0 prosenttiin vuonna 2023 ja 2,9 prosenttiin vuonna 2024. (Lähde: Euro ja talous).

Suomen talouden kehitys

Suomen talous on taantumassa. BKT supistuu 0,5 % vuonna 2023 ja 0,2 % vuonna 2024. Talouskasvun heikkous on laaja-alaista. Asuntorakentamisen romahdus vie pohjaa talouden

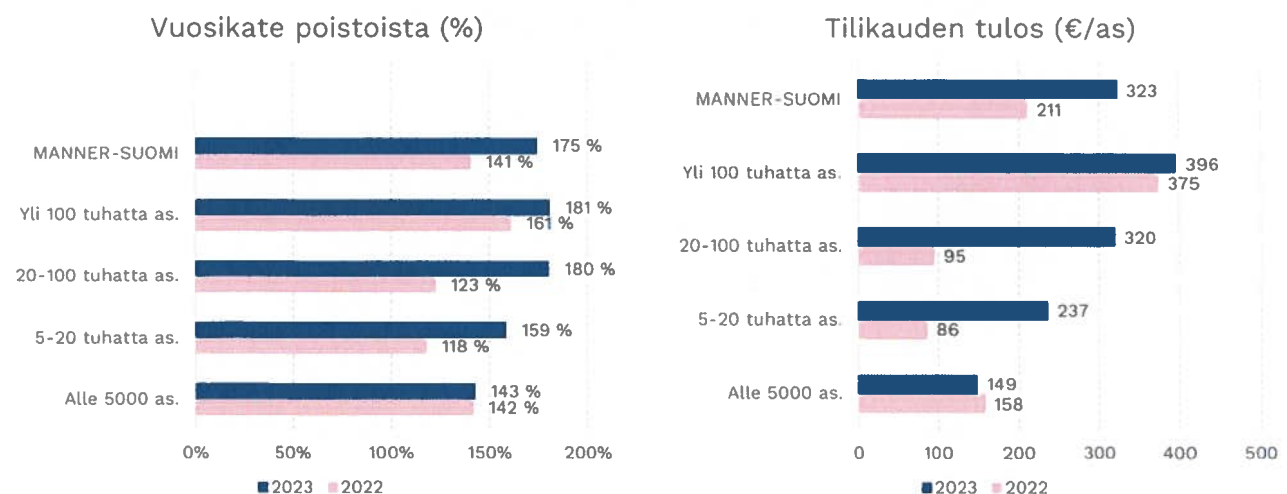
toipumiselta. Rahoitusolot ovat kiristyneet huomattavasti korkojen nousun vuoksi. BKT supistui selvästi vuoden 2023 kolmannella neljänneksellä ja tilastot osoittavat taloustilanteen jatkuneen heikkona myös vuoden 2023 viimeisellä neljänneksellä. Luottamus talouden kehitykseen on heikkoa ja viittaa BKT:n supistumiseen Ennusteen mukaan julkisen talouden alijäämä suhteessa BKT:hen heikkenee edelleen noin 3,5 prosenttiin vuosina 2024–2026. Julkista taloutta murentavat lähivuosina aiempaa huomattavasti heikompi verotulojen kehitys, sosiaaliturvamaksujen kevennykset sekä maksettavien sosiaalietuuksien, julkisen kysynnän ja korkomenojen voimakas kasvu. Julkinen velkasuhde ylittää 80 prosenttia vuonna 2026. (Lähde: Euro ja talous).

Kuntatalouden kehitys

Kunnilla on uusi rooli peruspalvelujen järjestämisessä, kun sosiaali- ja terveys- sekä pelastuspalvelujen järjestäminen on siirtynyt hyvinvointialueille vuoden 2023 alusta ja vastaavasti työ- ja elinkeinopalvelut siirtyvät kunnille vuoden 2025 alusta. Sote-uudistuksen vaikutus näkyy kuntien verotuloissa viiveellä verovuoden verojen kertyessä useamman kalenterivuoden aikana, joten vuoden 2023 kuntatalouden tuloksissa on näkyvissä vielä vuoden 2022 verovaikutuksia. Kunnallisveroprosenttiin kohdistuu nousupainetta kaikissa kuntakoryhmissä vuosina 2024–2027. Kuntien valtionosuusjärjestelmä on uudistuksessa ja uudistuksen voimaanastumista tavoitteellaan vuodelle 2026.

Kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätösarvotiedot vuodelta 2023 jäivät hivenen odotuksista, mutta kokonaisuutena kuntatalouden tunnuslukuja voidaan pitää vahvoina. Tilikauden tulos oli paras yli 100 000 asukkaan ja 20 000–100 000 asukkaan kunnissa ja kaupungeissa, kun taas pienemmissä kunnissa tulos oli selkeästi heikompi. Kuntatalous saavutti viiden vuoden tauon jälkeen tasapainon, kun investoinnit huomioiva rahoitusjäämä nousi 200 miljoonan euron ylijäämään. Sitä aikaisemmin kuntatalous oli tasapainossa vuonna 2006. Tämä johtuu kuitenkin sote-uudistukseen liittyneiden kertaluonteisten poikkeuseristä ja ilman niitä kuntatalous olisi ollut vakavasti alijäämäinen. (Lähde: kuntaliitto)

Manner-Suomen kunnat

Lähde: kuntaliitto, Tilinpäätösarvioiden pohjalta.

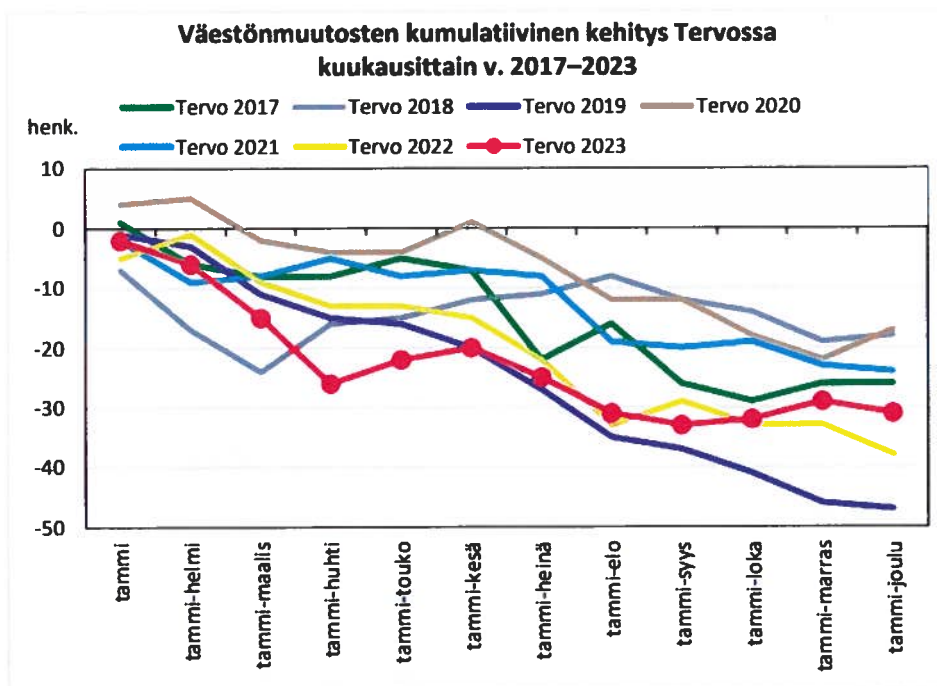
Kuntatalousohjelman mukaan vuoden 2023 jälkeen negatiivisen vuosikatteen kuntien lukumäärä kasvaa. Vuosikate osoittaa sen tulorahoituksen, joka juoksevien menojen maksamisen jälkeen jää jäljelle käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainojen lyhennyksiin. Jos vuosikate jää negatiiviseksi, tulorahoitus ei riitä edes juokseviin menoihin. Näistä negatiivisen vuosikatteen kunnista kaikki ovat alle 10 000 asukkaan kuntia. Negatiivisen vuosikatteen kuntia on painelaskelman mukaan eniten vuonna 2027. Nämä ovat pääsääntöisesti pieniä alle 5 000 asukkaan kuntia. (Lähde: Valtionkonttori)

Pohjois-Savon kehitys:

Asukasmäärän ja väestörakenteen kehitys ovat yksi tärkeimmistä mittareista kunnan kehitystä seurattaessa. Pohjois-Savossa oli vuoden 2023 lopussa 248 176 (vuonna 2022 asukkaita oli 247 689) asukasta.

Pohjois-Savon kunnista asukasluku kasvoi vuonna 2023 vain Kuopiossa ja Siilinjärvellä sekä Keiteleellä ja Koillis-Savon seudulla Joroisissa. Pohjois-Savon väkiluku laski ennakkotietojen mukaan 674 hengellä vuonna 2023.

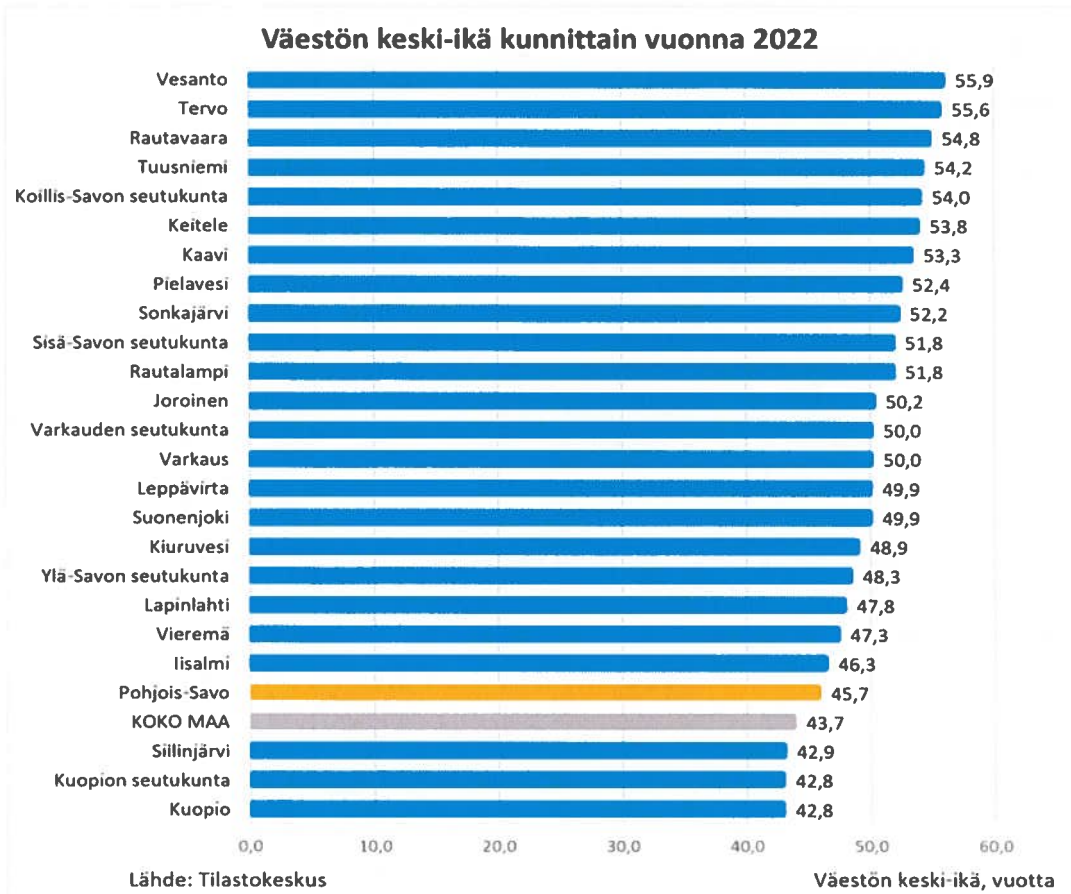
Pohjois-Savossa syntyi 2023 1678 lasta. Kuolleita maakunnassa oli 3162 henkeä. Kuntien välinen muuttoliike oli 37 henkeä tappiollinen, mutta nettomuuttoa kertyi ulkomailta 2022 henkeä. (Lähde: Pohjois-Savon liitto) Tervon asukasmäärän lasku on ollut trendi jo pitkään. Kuolleisuus on suurempaa kuin syntyvyys, eikä nettomaahanmuuttoa kohdistunut Tervoon siinä määrin, mitä muihin Pohjois-Savon kuntiin.

Lähde: Pohjois-Savon liitto

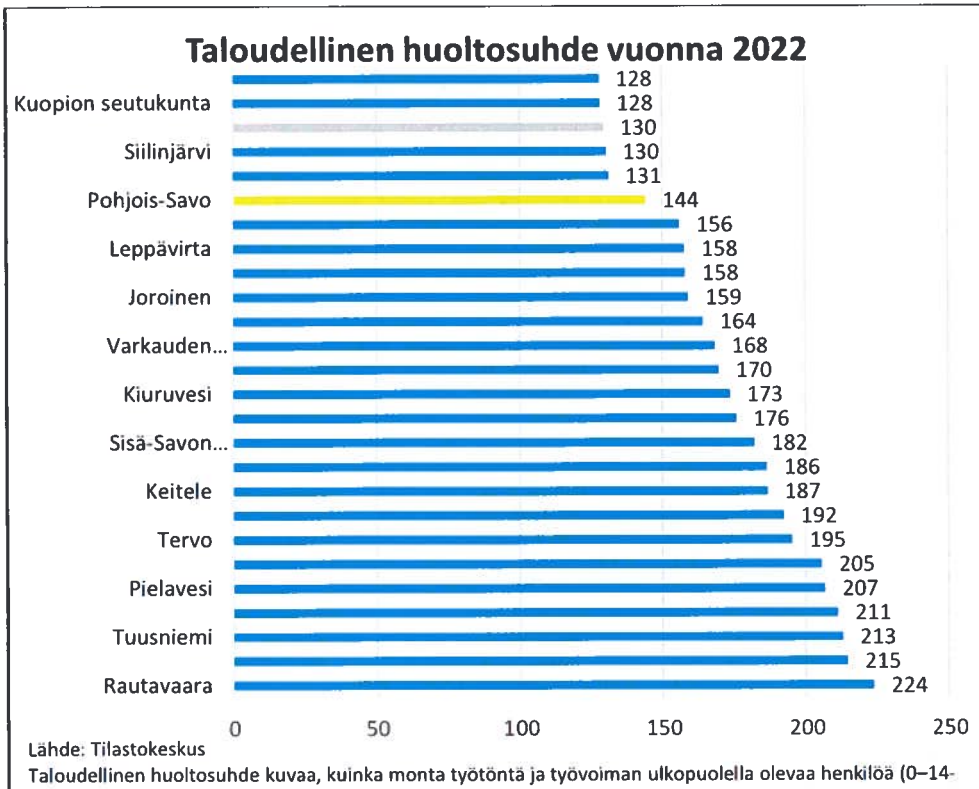
Vesannolla ja Tervossa on Pohjois-Savon kunnista korkein keski-ikä. Keski-ikä on näissä kunnissa yli 12 vuotta korkeampi, kuin Kuopion seutukunnalla.

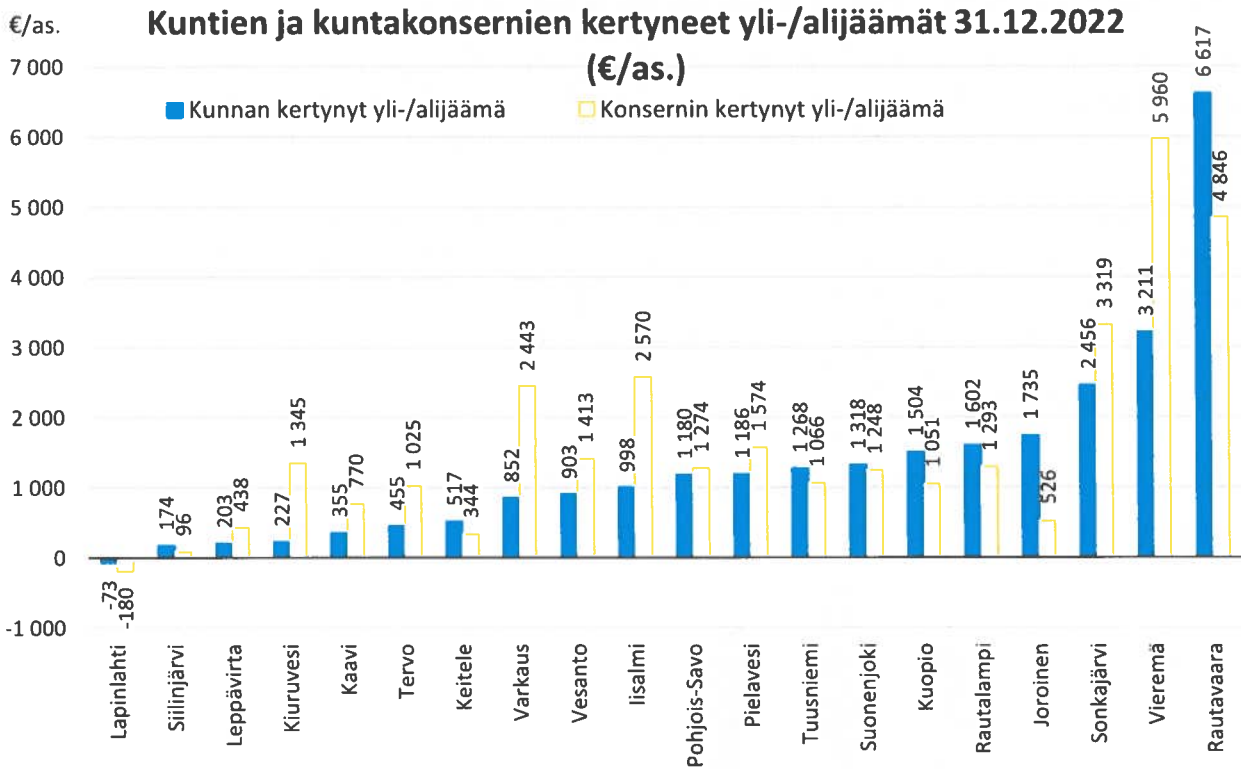
Työikäisten määrä vähenee tulevaisuudessa voimakkaasti, jolloin työssäkävien huoltotaakka kasvaa entisestään. Alueen väestörakenne vaikuttaa vääjäämättä siten myös taloudellisen huoltosuhteen kehitykseen. Taloudellinen huoltosuhte kuvaa alueen taloutta indikaattorilla, jossa ei-tuotannollisessa toiminnassa olevan väestön määrä suhteutetaan tuotannollisessa toiminnassa olevan väestön määrään. Tervossa on ollut vuonna 2022 eli sataa työssäkävää henkilöä kohti oli 195 työtöntä tai työvoiman ulkopuolista henkilöä. Vuonna 2021 vastaava luku oli 184.

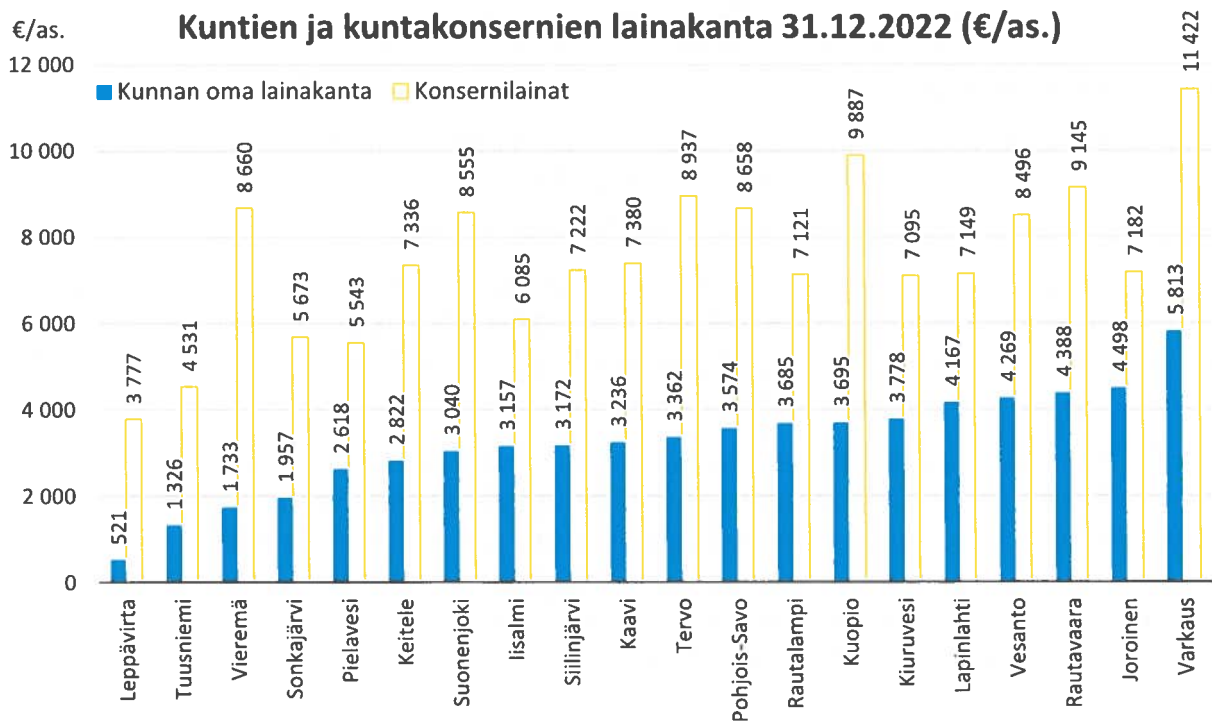
Vuonna 2022 Pohjois-Savon kuntien tilikauden tulos jäi 1,2 miljoonaa euroa positiiviseksi. (Lähde: Pohjois-Savon liitto). Tilikauden tulos heikkeni vuoden 2021 30 milj. eurosta vuonna 2022 5 milj. euroon. Kuuden kunnan tilikauden tulos oli negatiivinen (vuonna 2021 neljän kunnan).

Lähde: Pohjois-Savon liitto

Vuonna 2021 Pohjois-Savon kuntien ja kuntakonsernin lainakanta oli keskimäärin 3 522 € ja 8 115 € asukasta kohti. Samana vuonna kuntien lainakanta Manner-Suomessa oli keskimäärin 3 444 euroa asukasta kohti.

Lähde: Pohjois-Savon liitto

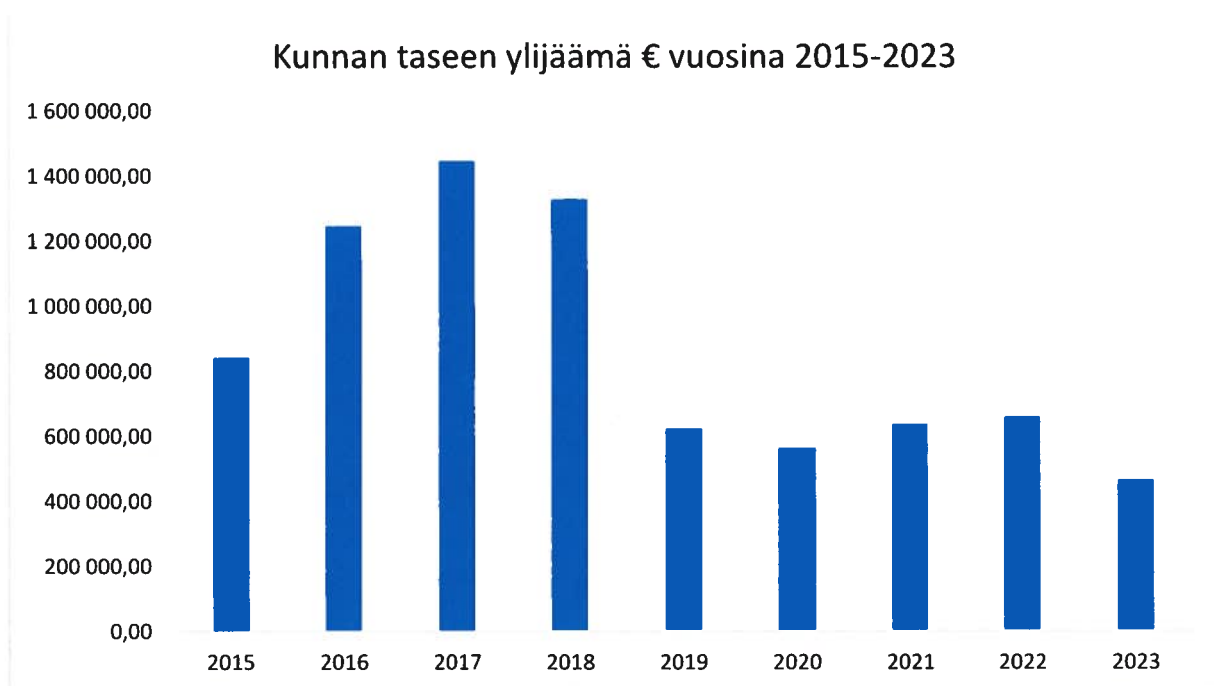

1.4 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa

Vuoden 2023 taloudellinen tulos oli alijäämäinen. Tilivuoden 2023 tulos oli -62 364,98 euroa ja kunnan pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 441 666 eurolla ja lyhytaikaista kuntatodistuslainaa lyhennettiin 750 000 euroa. Uutta lainaa nostettiin 500 000 euroa vuonna 2023.

Kunnan taseeseen kertynyt ylijäämä pienenee 462 891,49 euroon (vuonna 2022 656 199,04 euroa). Vuoden 2023 lopussa taseessa on kertynyttä ylijäämää 321 euroa asukasta kohden (vuonna 2022 456 euroa/asukas). Ylijäämä on pienentynyt yli tuloksen, koska tilinpäätöstä 2022 jouduttiin korjaamaan lomapalkkavelan osalta 130 942,57 eurolla.

Taseen ylijäämä vuosina 2015-2023

Verotulot ja valtionosuudet

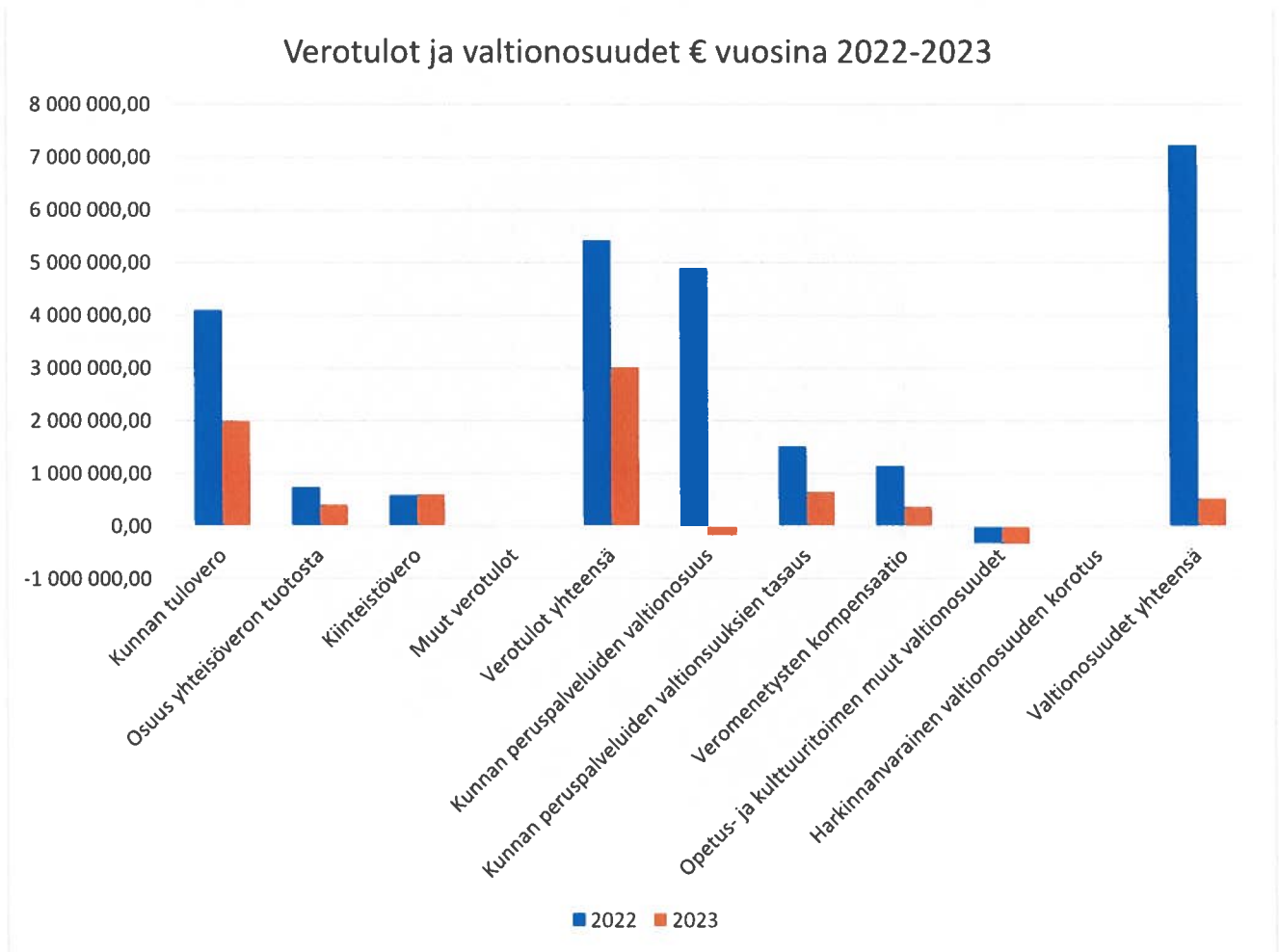
Tervon kunnan kokonaisverokertymä vuonna 2023 oli 3 013 030,39 euroa. Kunnan vuoden 2023 kokonaisverotulot pienenevät vuoteen 2022 verrattuna 2 418 602,61 euroa. Kokonaisverotulot toteutuivat talousarvioon nähden 101 %, 30 030,39 euroa yli arvion.

Veroluokista, verrattuna vuoden 2022 tilinpäätökseen, kunnan tulovero oli 1 997 447,95 euroa, jossa laskua edelliseen vuoteen oli 2 109 438,05 euroa, -48,63 %. Kiinteistöverotuotto oli 604 480,24 euroa, jossa kasvua edelliseen vuoteen oli 16 602,24 euroa, 2,8 %. Yhteisöveron tuotto oli 411 102,20 euroa, jossa laskua oli vuoteen 2022 verrattuna -325 766,8 euroa, -55,79 %.

Vuodet eivät ole vertailukelpoisia keskenään johtuen sote-uudistuksesta ja sen aiheuttamasta kaikkia kuntia koskevasta 12,64 prosenttiyksikön leikkurista kuntien tuloveroprosentteihin. Kuntien vuoden 2023 tilinpäätöksiä parantaa kuitenkin vielä sote-uudistusta edeltävän vuoden 2022 korkeamman veroprosentin tilitykset, ns. sote-uudistuksen verohännät, jotka ovat tulleet maksuun vuoden 2023 puolella. Yhteisöveron tuottoon sote-uudistus vaikutti myös, kuntien yhteisöveron tuotosta siirrettiin valtiolle kolmannes.

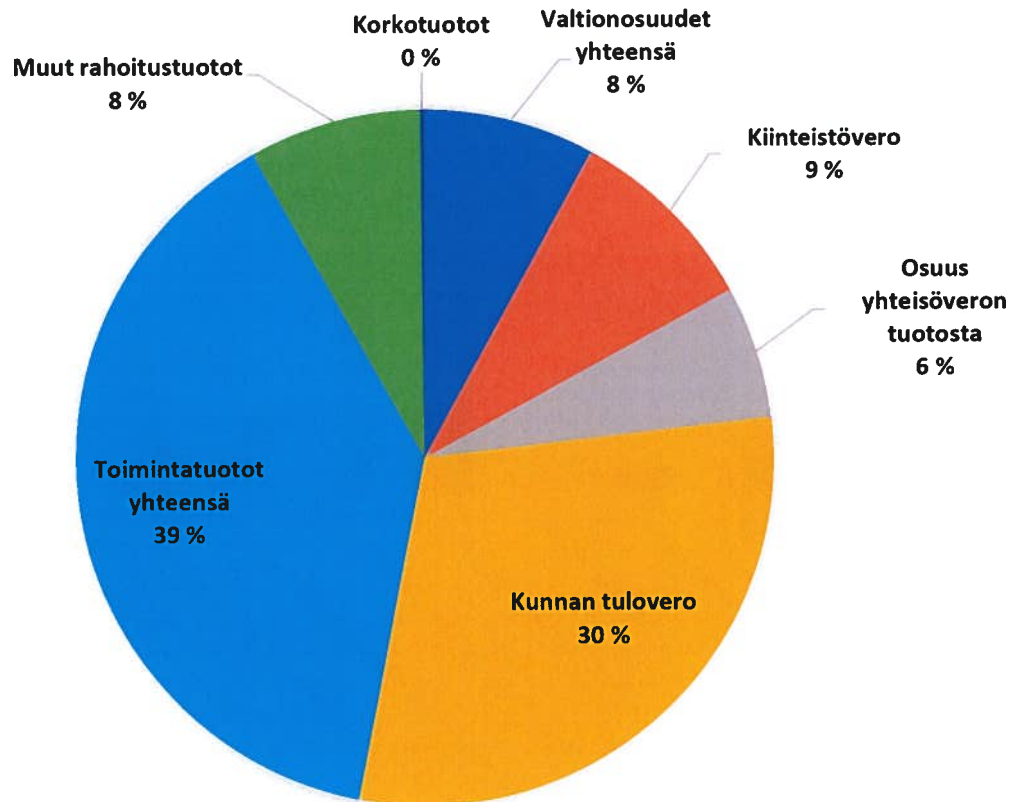
Verotulot ja valtionosuudet 2022–2023

Valtionosuudet pienivät 6 355 738 euroa eli 92,3 % vuodesta 2022. Valtionosuudet olivat 530 294 euroa vuonna 2023. Valtionosuudet toteutuivat talousarvioon nähden 81,1 %, 123 526 euroa alle arvioidun.

TULOJEN JAKAUTUMINEN/VARSINAINEN TOIMINTA

Toimintatuotot ja -kulut

Myyntituotot muodostavat suurimman toimintatuottoerän.

Toimintatuottoja kertyi vuonna 2023 2 258 742,60 euroa eli 253 57,60 euroa enemmän kuin muutetussa talousarviossa ennakoitiin, toteutuma 110,9 %. Myyntituotot toteutuivat 164 332,94 euroa yli arvion.

Maksutuottoja saatiin 10 648,17 euroa arvioitua vähemmän, tukia ja avustuksia 78 780,35 yli arvion ja muut toimintatuotot ylittivät 76 109,48 eurolla arvion.

Kunnan toiminnan kuluista toimintatuotoilla katetaan 40,8 prosenttia (vuonna 2022 19,9 %).

Kunnan vuoden 2023 toimintakulut olivat 6 336 850,35 euroa. Toimintakulut laskivat vuoteen 2022 verrattuna 8 744 424,65 euroa, 57,98 %. Toimintakulut ylittivät 205 023,35 euroa muutetun talousarvion, toteutuma 103,3 %. Käyttötalouden toimintatuotoissa ja -kuluissa on mukana ulkoiset ja sisäiset erät.

Toimintakate (nettomenot) olivat -3 749 429,75 euroa, jossa oli muutosta 8 323 969,25 euroa edelliseen vuoteen, toteutuma 98,7 %.

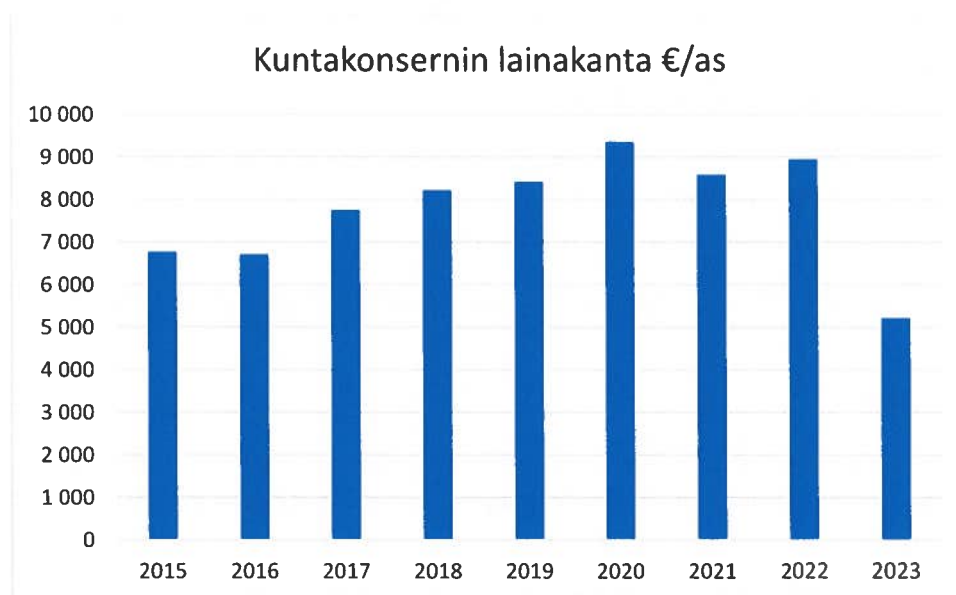
Tasetarkastelu ja toiminnan rahoitus

Kunnan lainamäärä pieneni edellisvuodesta 4 301 704,29 euroon (tilinpäätös 2022: 4 845 705 euroa). Asukaskohtainen lainamäärä oli 2985 euroa /asukas (tilinpäätös 2022: 3 367 euroa /asukas).

Pitkäaikaisten lainojen lisäystä oli vuonna 2023 500 000. Pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin tilivuonna 2023 441 666 eurolla ja lyhytaikaista kuntatodistuslainaa lyhennettiin 750 000 euroa.

Koko kuntakonsernin lainakanta pieneni 5 351 000 euroa vuonna 2023. Vuoden päättyessä konsernin lainakanta oli yhteensä 7 527 000 euroa eli 5223 euroa asukasta kohden. Konsernin lainakanta ei ole vertailukelpoinen vuosien välillä Pohjois-Savon Sairaanhoidopiirin kuntayhtymän ja Vaalijalan kuntayhtymän siirtyessä hyvinvointialueelle.

Konsernin lainakanta vuosina 2015–2023

Kunnan omavaraisuusasteen muutos oli edellisen vuoden 58 prosentista nousu 59,8 prosenttiin. Omavaruusaste osoittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Tervon kunnan omavaraisuusaste ylittää 50 % kriittisen pisteen.

Kunnan investointimenot olivat -207 374,62 euroa vuonna 2023. Investointimenojen toteutumisesta on tarkempi selvitys erillisessä investointien toteutumavertailussa.

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Kunnan henkilöstö

Kunnan palveluksessa oli palvelussuhteessa 31.12.2023 yhteensä 60 työntekijää (vuonna 2022 85, vakituisia 64), joista vakituisia oli 45. Palvelussuhteiden määrä laski vuoden 2023 alusta johtuen hyvinvointialueuudistuksesta.

Vuonna 2023 henkilöstökulut olivat yhteensä -3 338 422,37 euroa sisältäen palkat ja palkkiot, eläkemaksut ja muut henkilöstösivukulut. Vuonna 2022 vastaava summa oli 4 366 039 euroa.

Palkkamenojen pientymistä selittävät täyttämättömät palvelussuhteet sekä edellä mainittu HVA uudistus ja lisäksi taloushallinnon ulkoistaminen.

Sairaspoissaolot ovat vähentyneet vuonna 2023. Lyhytkestoiset infektioaudit näkyvät sairauspoissaolotilastoissa, työpaikalle on voinut tulla vain täysin terveenä, oireisena on ohjeistettu jäämään kotiin. Mikäli työntekijän ei ole ollut mahdollista tehdä etätöitä, hän on ollut sairauslomalla. Koko henkilöstöstä 50 %:lla ei ole poissaoloja 2023 vuoden aikana, vertailukaudella 2022 vastaava prosentti on ollut 44 %. Työterveyshuollon kokonaiskustannukset olivat yhteensä 34 374,74 euroa.

Yhteistoimintaelimenä ja työsuojelutoimikuntana toimiva kunnan yhteistyötoimikunta kokoontui vuoden aikana neljä kertaa.

Henkilöstöasioita kuvataan tarkemmin erikseen laaditussa henkilöstökertomuksessa

1.5 Ympäristöasiat

Tervon kunta sijaitsee Sisä-Savon seutukunnan pohjoisosassa naapureinaan Kuopio (Karttula, Maaninka), Keitele, Pielavesi, Rautalampi, Suonenjoki ja Vesanto.

Kunnan kokonaispinta-ala on 494,04 km², tästä maata 347,66 km² ja vettä 146,38 km². Vesistöjen rantaviivan pituus on 553,4 km, josta mantereella 366,3 km ja saarissa 187,1 km. Vesistöisyydestään johtuen kunta on nimetty saaristo-osakunnaksi.

Kuntaa halkoo ns. Sininen Tie (Värtsilä-Vaasa), maantie 551. Matkaa keskustaajamasta Kuopioon on 58 km ja Helsinkiin 420 km.

1.6 Muut ei-taloudelliset asiat

Kirjanpitolain (1336/1997) luvun 3 a 2 § 1 mom. 2 § mukaan toimintakertomuksessa on annettava tiedot siitä, miten kirjanpitovelvollinen huolehtii ihmisoikeuksien kunnioittamisesta ja korruption ja lahjonnan torjunnasta.

Tervon kunta noudattaa kaikessa toiminnassaan lainsäädäntöä ja kunnioittaa ihmisoikeuksia sekä sitoutuu noudattamaan työelämän perusoikeuksia.

Korruptio ja lahjonnan torjunta

Korruptiolla tarkoitetaan vallan ja vaikutusvallan väärinkäytöstä. Laajan määritelmän mukaan korruptio voi olla lainvastaista, moitittavaa ja epäeettistä toimintaa. Korruption erilaisia esiintymismuotoja voivat olla esimerkiksi:

- virka-aseman väärinkäyttö, lahjonta sekä lahjusten lupaaminen, pyytäminen ja ottaminen
- petos, kavallus, varastaminen ja yhteisten varojen väärinkäyttö
- uhkailu ja väkivallalla pakottaminen

Hyvän hallinnon periaatteita noudattaen Tervon kunnassa torjutaan korruptiota ja lahjontaa avoimella ja läpinäkyvällä päätöksentekomenettelyllä. Lisäksi pienessä organisaatiossa päättäviä viranomaisia on vähäisesti ja päätöksentekoa on mahdollista valvoa yksityiskohtaisellakin tasolla. Pienessä organisaatiossa riski on, että pieni joukko päätöksentekijöitä on mukana tekemässä päätöksiä eri intressiryhmissä. Esteellisyyksien ja sidonnaisuuksien merkitys ja huomiointi ovat siksi tärkeässä roolissa päätöksenteossa.

Ilmoitusvelvolliset johtavat luottamushenkilöt ja viranhaltijat ovat tehneet Kuntalain 84 §:n mukaiset sidonnaisuusilmoitukset. Tarkastuslautakunta valvoo ilmoittautumisvelvollisuuden toteutumista ja on käsitellyt sidonnaisuusrekisterin ajantasaisuutta 10.1.2023 9 § sekä 24.10.2023 47 §.

1.7 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Pohjois-Savon hyvinvointialue on aloittanut toimintansa 1.1.2023. Uudistuksen taloudelliset vaikutukset kuntatalouteen näkyvät täysimääräisesti vasta vuoden 2024 tilinpäätöksen yhteydessä, kun kunnille maksettavat aikaisempien vuosien verotukseen perustuvat kertaluonteiset verotilitykset ”verohännät” poistuvat.

Yleisessä julkisessa keskustelussa on esitetty julkisen talouden sopeutustarpeita, ja tulevien vuosien osalta ei ole olemassa vielä varmaa tilannekuvaa kuntien tulevasta valtiosuusmallista. Kunnan rahoitusmalli muodostuu pääosin verotuloista ja valtiosuuksista, joihin sisältyy mm. kunnan omarahoitusosuus sekä tarveperusteinen että tuloperusteinen tasausjärjestelmä. Valtiosuuksien määrä tippui Tervon kunnan osalta yli 90 % vuodesta 2022 ja kunnan täytyy tukeutua tulevaisuudessa entistä enemmän tulorahoituksensa kattamiseen verotuloista sekä muista tulorahoituksen osista. Kunnan talouden saattaminen pysyvästi kestävälle tasolle vaatii kulurakenteen läpikäyntiä ja erityisesti tukipalveluiden kustannustehokkuutta, jotta kunta voi turvata peruspalveluiden tuottamisen.

Tervon kunnanvaltuusto on tehnyt 24.10.2023 päätöksen uuden yhtenäiskoulun toteuttamis- ja rahoitusmallista. Kouluhanke on tämän päätöksen mukaisesti tarkoituksena toteuttaa leasginrahoituksella, joka käytännössä tarkoittaa sitä, että kiinteistön omistaa rahoittaja ja kunta on pitkäaikaisena pääomavuokralaisena. Yhtenäiskouluhankkeen KVR-urakka on tulossa kilpailutukseen keväällä 2024 ja mikäli kunnanvaltuusto päättää lopullisesta koulun rakentamisesta KVR-urakoitsijan valinnan myötä, tulee kunnan käyttötaloutta rasittamaan tulevaisuudessa myös yhtenäiskoulun kiinteistöleasingvuokrat. Investointien osalta keskittyminen tulee painottumaan jäljellä olevien kiinteistöjen sekä tiestön kunnossapitoon ja korjausvelasta huolehtimiseen.

Seuraava valtakunnallinen iso uudistus on luvassa vuonna 2025, jolloin 1.1 alkaen TE palvelut siirtyvät kuntien järjestämisvastuulle. Tervo kuuluu Kuopion työllisyysalueeseen ja palvelut tulee järjestämään Tervon kunnalle 1.1.2025 alkaen Kuopion kaupunki.

1.8 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista

Sote-uudistuksen myötä kuntien kunnallisveroprosentteja ja yhteisöveron jako-osuuksia leikattiin, mutta verot tilitetään osin viiveellä. Kunta sai noin 140 000 euroa kertaluonteisia verotuloja vuonna 2023, mikä perustuu aiempien vuosien kunnallis- ja yhteisöverotulojen verotukseen. Näitä niin kutsuttuja kertaluonteisia verohäntiä ei ole enää tulevien tilikausien tuloksessa.

Tervon kunnan väestö on ikääntyvää ja syntyvyys heikkoa. Kunnan taloudellinen huoltosuhde on laskenut ja alkaa lähestyä rajalukua 200, jolloin yhtä työllistä kohden oli enemmän kuin kaksi ei-työllistä henkilöä.

Valtiosuuksien suhteellinen merkitys kunnan taloudelle pienenee huomattavasti tulevaisuudessa. Kuntien valtiosuudet pienenevät ja kuntien rahoituspohja nojaa entistä enemmän verotuloihin. Tervon väestö ja elinkeinorakenteen huomioonottaminen, tämä on

tulevaisuuden suurin taloudellinen haaste. Lisäksi yleinen inflaatio ja korkojen epävakaas lisäävät merkittävästi rahoitukseen kohdistuvia riskejä. Kunnalla on lisäksi myönnettyjä takauksia, joiden realisoituminen kunnalle on merkittävä taloudellinen riski.

Kunnan omistamat kiinteistöt ovat iäkkäitä ja niihin kohdistuva investointipaine luo lisää taloudellista haastetta sekä aiheuttaa osaltaan toiminallista riskiä. Lisäksi on olemassa riski, mikäli korjausinvestointeja ei suoriteta, on osa kiinteistöistä vakaakäytössä.

Tietoturvallisuuteen liittyvät toiminnalliset riskit ovat kasvaneet merkittävästi. Kunnantoiminta on riippuvainen digitaalisen turvallisuuden toimintavarmuudesta ja tietoturvasta. Välillisesti kunta on riippuvainen myös siitä, että koko konsernin digitaalinen turvallisuus ja tietoturva on asianmukaisella tasolla.

Pätevän henkilöstön rekrytointi ja pysyvyys muodostaa tulevaisuudessa yhä suuremman toiminnallisen riskin. Lisäksi pienessä organisaatiossa etenkin hallinnollisissa tehtävissä henkilöstöä on vähäinen määrä ja näin ollen vaikeasti hallittavissa olevat henkilöstöriskit kasautuvat erityisesti hallinnolliseen työhön.

1.9 Kunnanhallituksen selonteko sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan järjestämisestä vuonna 2023

Kunnanhallitus vastaa kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä kunnanvaltuuston hyväksymien sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden pohjalta. (Kuntalaki 410/2015 14 §, 39 §). Lisäksi kaikki ne toimielimet ja viranhaltijat, joille on annettu toimivaltaa kunnan varojen käytössä ja jotka toimivat viranomaisina, vastaavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamisesta.

Konsernijohto vastaa kuntalain mukaan konsernivalvonnan järjestämisestä. Tervon kuntaorganisaation sisäinen valvonta ja riskienhallinta on järjestetty kuntalain edellyttämällä tavalla ja toteutettu annettuihin sääntöihin ja ohjeisiin perustuen.

Kunnanhallituksen tiedossa ei ole, että omaisuuden hankinnassa, luovutuksessa tai käyttöarvossa olisi toteutunut menetyksiä tai arvonalennuksia. Hankintaohjeet on päivitetty vuoden 2023 aikana. Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutumista sekä varojen käyttöä seurattiin hallintokunnittain osavuosisiraporteissa ja tilinpäätöksessä.

Havaitut puutteet

Otto-oikeuskelpoisten päätösten seurantajärjestelmä on osin puutteellinen ilman sähköistä asianhallintajärjestelmää.

Kunnanhallituksen arvion mukaan kunnan hallintoa on pääsääntöisesti hoidettu toimintaa velvoittavien lakien ja säännösten sekä hyvän hallinto- ja johtamistavan mukaisesti. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta on olennaisilta osiltaan toimivaa ja asianmukaisesti järjestetty, ja ne tuottavat riittävän varmuuden toiminnan tuloksellisuudesta ja lainmukaisuudesta.

1.10 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

1.10.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tuloslaskelmassa esitetään tilikaudelle kuuluvat tuotot ja kulut. Tuloslaskelman tehtävänä on osoittaa, miten tilikaudella syntyneet tuotot riittävät palvelujen tuottamisesta aiheutuneiden kulujen kattamiseen.

TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT			
TULOSLASKELMA (ulkoinen)		2023	2022
		1000 eur	1000 eur
Toimintatuotot	+	2 587	3 008
Toimintakulut	-	-6 336	-15 081
TOIMINTAKATE		-3749	-12073
Verotulot	+	3 013	5 431
Valtionosuudet	+	530	6 886
Rahoitustuotot ja -kulut			
Korkotuotot	+	10	6
Muut rahoitustuotot	+	535	533
Korkokulut	-	-107	-41
Muut rahoituskulut	-	-5	-397
VUOSIKATE		227	345
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-	-297	-331
Arvonalentumiset ja lisäpoistot	-	0	0
Poistot ja arvonalentumiset		-297	-331
Satunnaiset erät			
TILIKAUDEN TULOS	+/-	-70	14
Poistoeron muutos, lisäys(-), vähennys(+)	+/-	8	8
Varausten muutos, lisäys(-), vähennys(+)	+/-		
Rahastojen muutos, lisäys(-), vähennys(+)	+/-		
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	+/-	-62	22
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT			
Toimintatuotot / Toimintakulut, %		40,8 %	19,9 %
= 100 x Toimintatuotot / Toimintakulut			
Vuosikate/Poistot, %		76,4 %	104,1 %
= 100 x Vuosikate / Poistot			
Vuosikate, eur / asukas		158 €	240 €
Asukasmäärä		1441	1439

Tuloslaskelman tunnusluvut

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista = $100 \times \text{toimintatuotot} / (\text{toimintakulut} - \text{valmistus omaan käyttöön})$

Toimintatuottojen suhde toimintakuluihin oli 40,8 % vuonna 2023. Tervon kunnan toimintatuottojen osuus kulujen rahoituksesta oli 2 587 420,60 euroa. Toimintatuottojen suhdeluku oli 20,9 %-yksikköä suurempi kuin edellisenä vuonna.

Vuosikate prosenttia poistoista = $100 \times \text{Vuosikate} / \text{Poistot ja arvonalentumiset}$

Vuosikate osoittaa tulo-rahoituksen määrän, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainanlyhennyksiin. Kun tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan kunnan tulo-rahoituksen olevan riittävä, mikäli poistot ja arvonalentumiset vastaavat kunnan keskimääräistä vuotuista investointitasoa pitkällä aikavälillä. Poistot ovat kohteen (rakennus, kone, kalusto) arvonalentumista kuvaava luku.

Vuonna 2023 tehtiin poistoja 297 746,79 euron arvosta. Vuosikate kattoi 76,4 % poistoista, eli tulo-rahoitus ei riitä kattamaan poistoja.

Vuosikate, euroa/asukas

Vuosikate asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku tulo-rahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Keskimääräistä, kaikkia kuntia koskevaa tavoitearvoa ei kuitenkin voida asettaa johtuen eroista kuntien toimintojen organisoinnissa sekä palvelutoiminnan laajuudessa. Kun lukua verrataan muihin kuntiin, on huomioitava erot myös veroprosenteissa. Tervon kunnan vuosikate asukasta kohden vuonna 2023 oli 158 euroa.

1.11 Toiminnan rahoitus

Rahoituslaskelma kertoo kunnan rahoitusasemassa tilikaudella tapahtuneet muutokset kuten sijoitukset, oman pääoman lisäykset ja –palautukset. Rahoituslaskelma kertoo, lisääntyivätkö vai vähenivätkö kunnan rahavarat toiminnasta ja investoinneista johtuen.

RAHOITUSLASKELMA (ulkoinen)		2023	2022
		1000 eur	1000 eur
Toiminnan rahavirta			
Vuosikate	+	227	345
Satunnaiset erät	+/-		
Tulorahoituksen korjaukset	+	199	-34
Investointien rahavirta			
Investointimenot	-	-207	-208
Rahoitusosuudet investointimenoihin	+	0	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	+	0	284
Toiminnan ja investointien rahavirta		219	387
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset			
Antolainasaamisten lisäykset	-	0	30
Antolainasaamisten vähennykset	+	30	60
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	+	500	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-	-442	-416
Lyhytaikaisten lainojen muutos	+/-	-601	0
Muut maksuvalmiuden muutokset		+/-	-470
Oman pääoman muutokset		-131	
Rahoituksen rahavirta		-1114	-170
Rahavarojen muutos		-895	216
Rahavarat 31.12., 1000 eur		2 516	3 411
Rahavarat 1.1., 1000 eur		3 411	3 195
		-895	216
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT			
		2023	2022
Investointien tulorahoitus, %		109,7	165,9 %
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 v:lta, 1000€		280	-44
Laskennallinen lainanhoitokate		0,5	0,8
Kassavarat 31.12. milj.eur		2,52	3,41
Kassan riittävyys, pv		129	77
Asukasmäärä		1441	1439

Rahoituslaskelman tunnusluvut

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä

Toiminnan ja investointien rahavirta itsessään on jo tunnusluku, jonka positiivinen (yli jäävä) määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen ja negatiivinen (alijäävä) määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko kassavaroja vähentämällä tai ottamalla lisälainaa.

Toiminnan ja investointien rahavirta –välituloksen tilinpäätösvouden ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pidemmällä aikavälillä. Omarahoitus-vaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvoonna on positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä Tervon kunnalla oli vuonna 2023 280 000 euroa.

Investointien tulorahoitus, % = $100 * \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenosta on katettu tulorahoituksella. Tunnus-luku vähennettynä sadasta osoittaa %-osuuden, joka on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä. Investointien omahankintamenolla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Laskennallinen lainanhoitokate = $(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Laskennalliset lainanlyhennykset})$

Tunnusluku kuvaa lainanhoitoon käytettävissä olevan tulorahoituksen ja laskennallisten lainanlyhennysten sekä korkojen suhdetta eli kykyä hoitaa lainoista aiheutuvia velvoitteita. Laskennallinen lainanhoitokate lasketaan kaavalla, jossa tuloslaskelman vuosikatteeseen lisätään korkokulut ja jossa saatu summa jaetaan korkokulujen ja laskennallisten lainanlyhennysten summalla. Laskennalliset lainanlyhennykset saadaan jakamalla taseen lainat kahdeksalla, mikä kuvaa oletettua jäljellä olevaa laina-aikaa. Lainoihin luetaan korolliset pitkäaikaiset ja lyhytaikaiset lainat, kuten kuntatodistukset. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja.

Luotettavan kuvan kunnan lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluku on 1–2 ja heikko kun tunnusluvun arvo jää alle yhden.

Tervon kunnan laskennallinen lainanhoitokate oli 0,5 vuonna 2023.

Kassan riittävyys (pv) = $365 * \text{Rahavarat 31.12.} / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$

Kunnan maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan rahavaroilla. Rahavarioihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset.

Tervon kunnan kassan riittävyys, pv 129.

1.12 Rahoitusasema ja sen muutokset

Kunnan rahoituksen rakennetta kuvataan taseen ja siitä laskettujen tunnuslukujen avulla. Taseesta laskettavat tunnusluvut kuvaavat omavaraisuutta, rahoitusvarallisuutta ja velkaantuneisuutta.

TASE TARKASTELU					
TASE JA SEN TUNNUSLUVUT					
TASE 31.12.2023	2023	2022		2023	2022
VASTAAVAA	1 000 €	1 000 €	VASTATTAVAA	1000 €	1000 €
PYSYVÄT VASTAAVAT	10 459	11 561	A OMA PÄÄOMA	8 094	9 169
Aineettomat hyödykkeet	718	808	I Peruspääoma	6 487	7 369
Aineettomat oikeudet	26	53	II Arvonkorotusrahasto	900	900
Muut pitkävaikutteiset menot	692	755	IV Muut omat rahastot	244	244
Aineelliset hyödykkeet	5069	5191			
Maa- ja vesialueet	2000	1975	Einkeinojen kehittämisrahasto	244	244
Rakennukset	2070	2177	V Ed. tilikausien yli / alijäämä	525	634
Kiinteät rakenteet ja laitteet	947	973	VI Tilikauden yli / alijäämä	-62	22
Koneet ja kalusto	20	29			
Ennakkomaksut ja kesken-	32	37	B POISTOERO JA VAPAA-		
eräiset hankinnat			EHTOISET VARAUKSET	171	179
Sijoitukset	4672	5562	Kertynyt poistoero	171	179
Osakkeet ja osuudet	4433	5323	Vapaaehtoiset varaukset		
Lainasaamiset	189	189	Investointivaraukset		
Muut saamiset	50	50			
			C PAKOLLISET VARAUKSET	199	0
TOIMEKSIANTOJEN	16	15	D TOIMEKSIANTOJEN		
VARAT			PÄÄOMAT	337	336
Valtion toimeksiannot			Valtion toimeksiannot		
Lahjoitusrahastojen erityiskatte	16	15	Lahjoitusrahastojen pääomat	16	16
Muut toimeksiannot			Muut toimeksiantojen pääomat	321	320
VAIHTUVAT VASTAAVAT	3 342	4 344	E VIERAS PÄÄOMA	5 016	6 236
Vaihto-omaisuus	0,00	0,00			
Aineet ja tarvikkeet	0,00	0,00	I Pitkäaikainen vieraspääoma	2 272	2 179
Ennakkomaksut			Joukkovelkakirjalainat		
Saamiset	826	932	Lainat rahoitus- ja vak.laitoksilta	2 271	2 178
Pitkäaikaiset saamiset	285	344	Lainat julkisyhteisöiltä		
Myyntisaamiset	22	23	Lainat muilta luotonantajilta		
Lainasaamiset	120	150	Muut velat	1	1
Muut saamiset	127	138	II Lyhytaikainen vieraspääoma	2 744	4 057
Siirtosaamiset	16	33	Joukkovelkakirjalainat	1 500	2 250
Lyhytaikaiset saamiset	541	588	Lainat rahoitus- ja vak.laitoksilta	530	417
Myyntisaamiset	215	319	Lainat julkisyhteisöiltä		
Lainasaamiset	30	30	Lainat muilta luotonantajilta		
Muut saamiset	63	49	Saadut ennakot		
Siirtosaamiset	233	190	Ostovelat	127	488
Rahoitusarvopaperit	2 474	2 996	Muut velat	72	92
Sijoitukset rahamarkkina-			Siirtovelat	515	810
instrumentteihin	2 474	2 996	Yhteensä	13 817	15 920
Rahat ja pankkisaamiset	42	416			
Yhteensä	13 817	15 920		2023	2022
TASEEN TUNNUSLUVUT:			Omavaraisuus-%	59,8	58,7
			Suhteellinen velkaantuneisuus-%	81,8	40,7
			Kertynyt yli-/alijäämä, 1000€	463	656
			Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	321	456
			Lainakanta 31.12., 1000 €	4 301	4 845
			Lainakanta 31.12., €/asukas	2 985	3 367
			Lainat ja vastuut, 1000€ 31.12.	4 667	5 489
			Lainat ja vastuut, €/asukas	3 239	3 814
			Lainasaamiset 31.12., 1000 €	150	180
			Asukasmäärä	1 441	1 439
				2021	58,0 %
					43,7 %
					634
					429
					5 262
					3 560
					6 048
					4 092
					210
					1 478

Taseen tunnusluvut

Omavaraisuusaste, % = $100 * (\text{Oma pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää 70 % omavaraisuutta. 50 % tai alempi omavaraisuusaste merkitsee merkittävää velkarasitetta.

Tervon kunnan omavaraisuus-% 59,8.

Suhteellinen velkaantuneisuus, % = $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$
Tunnusluku kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulo- ja rahoituskeinoilla.

Tervon kunnan suhteellinen velkaantuneisuus-% 81,8

Lainat ja vuokravastuut 31.12. = $\text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat}) + \text{Vuokravastuut}$

Lainat ja vuokravastuut saadaan lisäämällä lainakantaan vuokravastuiden määrä. Vuokravastuiden määrä huomioidaan liitetiedoissa ilmoitetun mukaisena.

Vuodenvaihteen 2023 tilanteessa lainat ja vuokravastuut olivat yhteensä 4,667 milj. euroa.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä) = $\text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{Tilikauden ylijäämä (alijäämä)}$

Luku osoittaa, kuinka paljon kunnalla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana, tai paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevina vuosina. Tervon kunnalla oli kertynyttä ylijäämää 463 000 euroa.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas = $\frac{\text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{Tilikauden ylijäämä (alijäämä)}}{\text{Asukasmäärä}}$

Luku osoittaa asukaskohtaisen kertyneen ylijäämän tai katettavan kertyneen alijäämän määrän. Asukasmääränä käytetään tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaista kunnan asukasmäärää. Tervon kunnan kertynyt ylijäämä asukasta kohden oli 321 euroa.

Lainakanta 31.12. = $\text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat})$

Kunnan lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan tällöin koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakoilla sekä osto-, siirto-, ja muilla veloilla. Tervon kunnan lainakanta vuoden lopun tilanteessa oli 4,3 miljoonaa euroa.

Lainat euroa/asukas

Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla edellä mainittu lainakanta tilinpäätösvouden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä. Tervon kunnan asukaskohtainen lainakanta oli 2985 euroa.

Lainat ja vuokravastuut 31.12.

Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokravastuut)

Lainat ja vuokravastuut saadaan lisäämällä lainakantaan vuokravastuiden määrä. Vuokravastuiden määrä huomioidaan liitetiedoissa ilmoitetun mukaisena. Vuodenvaihteen tilanteessa lainat ja vuokravastuut olivat yhteensä 4 667 000 euroa.

Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas

Asukaskohtainen tunnusluku lasketaan jakamalla edellä mainittu lainojen ja vastuiden määrä tilinpäätösvouden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä. Asukaskohtainen lainan ja vuokravastuun määrä oli Tervossa 3239 euroa.

Lainasaamiset 31.12. = Sijoituksiin merkityt joukkovelkakirjalainasaamiset ja muut lainasaamiset

Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja kunnan omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen. Tervon kunnalla oli lainasaamisia vuoden 2023 lopussa 150 000 euroa.

1.13 Kokonaistulot ja -menot

Kokonaistulojen ja menojen laskelma laaditaan tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta, jotka sisältävät vain ulkoiset tulot, menot ja rahoitustapahtumat. Kokonaistulo- ja meno –käsitteet kattavat laskelmassa varsinaisen toiminnan ja investointien tulot ja menot sekä rahoitustoiminnan rahan lähteet ja käytön.

KOKONAISTULOT JA MENOT 2023					
TULOT			MENOT		
	eur	%		eur	%
Varsinainen toiminta			Varsinainen toiminta		
Toimintatuotot	2 587 420,60	35,9	Toimintakulut	6 336 850,35	83,0
Verotulot	3 013 030,39	41,8	- Valmistus omaan käyttöön		0,0
Valtionosuudet	530 294,00	7,4	Korkokulut	107 319,84	1,4
Korkotuotot	10 170,04	0,1	Muut rahoituskulut	4 828,58	0,1
Muut rahoitustuotot	535 328,71	7,4	Satunnaiset kulut		0,0
Satunnaiset tuotot		0,0	Tulorahoituksen korjauserät		0,0
Tulorahoituksen korjauserät		0,0	+/- Pakollisten varausten muutos	-199 200,00	-2,6
- Käyttöomaisuuden myyntivoitot	0,00	0,0	- Käyttöomaisuuden myyntitappiot		0,0
Investoinnit		0,0	Investoinnit		0,0
Rahoitusosuudet investointeihin	0,00	0,0	Investointimenot	207 374,62	2,7
Pysyvien vastaavien luovutustulot	0,00	0,0	Rahoitustoiminta		0,0
Rahoitustoiminta		0,0	Antolainasaamisten lisäykset		0,0
Antolainasaamisten vähennykset	30 000,00	0,4	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	441 666,00	5,8
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	500 000,00	6,9	Lyhytaikaisten lainojen vähennys	601 634,71	7,9
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	0,00	0,0	Oman pääoman vähennykset	130 942,57	1,7
Oman pääoman lisäykset		0,0			
Kokonaistulot yhteensä	7 206 243,74	100,0	Kokonaismenot yhteensä	7 631 416,67	100,0
Kokonaismenot yhteensä	7 631 416,67		Muut maksuvalmiuden muutokset	-470 436,53	
Kokonaistulot yhteensä	7 206 243,74		Kassavarojen muutos	-895 609,46	
Kok.menot > kok.tulot	425 172,93			425 172,93	

1.14 Kuntakonsernin toiminta ja talous

Konsernirakenne

Tervon kuntakonserniin kuuluvat seuraavat kunnan määräysvallassa olevat yhteisöt:

- Tervon Kehitys Oy, omistus 100 %
- Kiinteistö Oy Tervon Vuokratalot, omistus 100 %
- Kiinteistö Oy Tervon Teollisuushalli, omistus 72,12 %
- Kiinteistö Oy Tervon Yrityspuisto (ei yhdistelty), omistus 55,15 %
- Palveluyhtiö Viisarit Oy, omistus 30 %
- Asunto Oy Metsäparkki, omistus 100 %. 1.6.2023 Fuusio Tervon vuokratalot Oy:hyn.

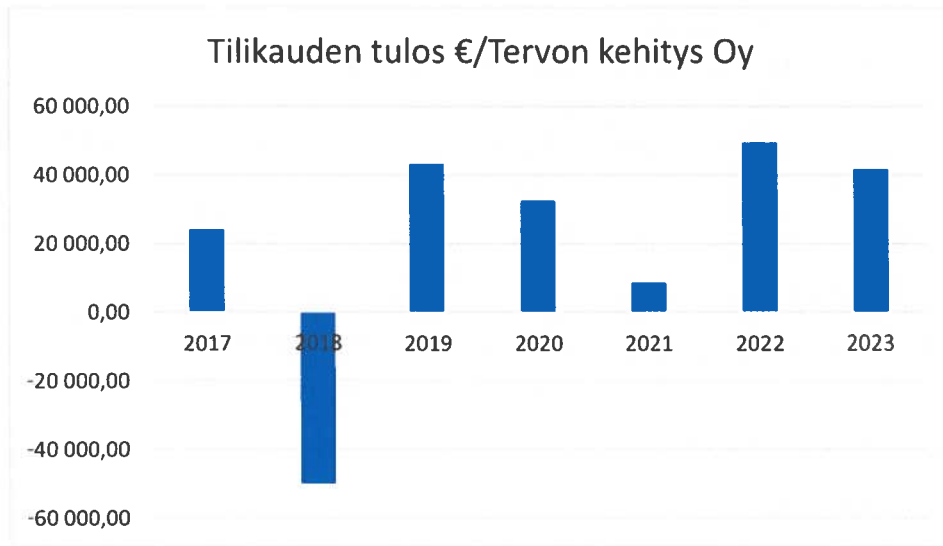
Konserniyhtiöiden toiminta

Tervon Kehitys Oy

Tervon Kehitys Oy:n tilikauden tulos 31.12.2023 päättyneeltä tilikaudelta oli 41 908,33 euroa positiivinen. Vuonna 2022 tulos oli 49 565,15 euroa.

Tervon Kehitys Oy:n tilikauden tulokset 2017–2023

Kiinteistö Oy Tervon Vuokratalot

Kiinteistö Oy Tervon Vuokratalot tulos 31.12.2023 päättyneellä tilikaudella oli -52 964,18 euroa tappiollinen, vuonna 2022 tulos oli - 24.608,61 euroa tappiollinen. Asunto Oy Metsäparkki fuusioitui Kiinteistö Oy Tervon Vuokrataloihin 1.6.2023. Vuokrataloille on asetettu talousarviossa 2023 tavoitteeksi asuntojen käyttöasteen (vuokrausasteen) pitäminen 96–97 %:n tasolla. Vuokratalojen tavoitteena on tarjota jäljelle jäävä asuntokanta hyväkuntoisina vuokra-asumiseen ja saada käyttöaste mahdollisimman korkeaksi. Vuokrausaste on ollut kaikilla vuokrattavissa olevilla huoneistoilla 31.12.2023 100 %. Tähän ei ole laskettu Myllytien myynnissä olevia huoneistoja, jotka on poistettu asumiskäytöstä sekä kaksi huoneistoa, jotka ovat "asumiskelvottomassa" kunnossa. Eli luku on vuokrauskäytössä olevien huoneistojen mukaan laskettu.

Kiinteistö Oy Tervon Vuokratalojen tilikauden tulokset 2017–2023

Kiinteistö Oy Tervon Teollisuushalli

Yhtiön tehtävänä on omistaa ja hallinnoida Teollisuustie 2 sijaitsevaa teollisuuskiinteistöä. Tervon Teollisuushalli on saanut kiinteistöveroista päätöksen, jossa kiinteistövero on määrätty takautuvasti maksettavaksi vuosilta 2020–2023, yhteensä 4 408,88 euroa. Yhtiön tilikauden tulos oli 2023 759,16 euroa. Vuonna 2022 tulos oli 951,56 euroa. (vuonna 2021–3 023,61, vuonna 2020 4 291,83 eur, vuonna 2019 –4 272,38 eur).

Kiinteistö Oy Tervon Yrityspuisto

Tervon kunta omistaa 55,15 % yhtiön osakekannasta. Omistus ko. yhtiössä on tarkoitettu lyhytaikaiseksi ja edelleen luovutettavaksi ja yhtiön tilinpäätöstä ei ole yhdistelty konsernin lukuihin.

Konsernin tilikauden tuloksen muodostuminen

Konsernin tilikauden tulos oli ylijäämäinen.

Konsernin toimintatuotot vuonna 2023 olivat 3 871 802,81 euroa. Toimintakulut olivat 7 387 824,42 euroa. Tuotot pienenevät 2 775 700 euroa ja kulut pienenevät 15 151 000 euroa vuodesta 2022. Suuria eroja selittää toimintojen siirtyminen hyvinvointialueelle.

Konsernin toimintakate oli -3 416 993,38 euroa. Toimintakate pieneni 14 974 000 euroa edelliseen vuoteen 2022 verrattuna. Konsernin toimintatuotoilla rahoitettiin 52,4 prosenttia toimintakuluista. Edellisenä vuonna 2022 toimintatuotoilla rahoitettiin 48,4 prosenttia toimintakuluista.

Konsernin vuosikate asukasta kohden vuonna 2023 oli 545 euroa, mikä oli 221 euroa/as vähemmän kuin vuonna 2022. Vuosikatteella katettiin poistoista 108,7 %. Vuonna 2022 luku oli 95,2 %.

Tilikauden tulos oli 52 784,24 euroa ylijäämäinen. Se parani 49 000 euroa vuodesta 2022.

Konsernin toiminnan rahoitus

Toiminnan ja investointien rahavirta oli vuonna 2023 695 000 euroa positiivinen. Vuonna 2022 vastaava luku oli 204 000 euroa.

Konsernin rahoitusasema ja sen muutokset

Konsernin omavaraisuusaste 48,1 %, mikä on noussut edellisestä vuodesta (vuonna 2022 oli 37,8 %).

Konsernin vieraan pääoman määrä vuoden lopussa oli 8 997 000 euroa. Edellisvuonna vieraan pääoman määrä oli 16 374 000 euroa, joten laskua edelliseen vuoteen 7 377 000 euroa.

Konsernin lainanhoitokate vuonna 2023 oli 0,8. Vastaava luku vuonna 2022 oli 1,0. Tunnusluku heikkeni hieman vuodesta 2022. Vähimmäistavoite uudessa kriisikuntakriteeristössä on 0,8. Hyvä taso lainahoito-katteelle olisi 2,0.

1.15 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

Tilikausi 1.1. - 31.12.2023. Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki kuntayhtymät ja tytäryhteisöt, joissa kunnalla on määräämisvalta konsernikaavion mukaisesti. Yhdistelyssä on noudatettu olennaisuuden periaatetta.

Konsernin sisäiset omistukset on eliminoitu ohjeistuksen mukaisesti. Konserniyhteisöjen väliset sisäiset liiketapahtumat ja keskinäiset velat ja saamiset on eliminoitu.

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin omasta pääomasta.

Kuntayhtymien taseet sekä tulos- ja rahoituslaskelmat ja niiden liitetiedot on yhdistelty lukuarvoiltaan omistusosuuden mukaisesti.

Konserniyhteisöt	Kotipaikka	Kunnan omistus- osuus %	Konsernin omistus- osuus	Kuntakonsernin omasta pää- omasta 1000 €	vieraasta pää- omasta 1000 €	tilikauden voitosta/ tappiosta 1000 €
<i>Tytäryhteisöt:</i>						
Kiint. Oy Tervon Vuokratalot	Tervo	100	100	134	650	-53
As Oy Metsäparkki, fuusio Kiint. Oy Tervon Vuokratalot	Tervo	0	0	0	0	0
Tervon Kehitys Oy	Tervo	100	100	1 889	3 279	42
<i>Osakkuusyhteisöt:</i>						
Kiinteistö Oy Tervon Yrityspuisto (ei yhd.)	Tervo	55,15	55,15			
Kiinteistö Oy Tervon Teollisuushalli	Tervo	72,12	72,12	294	1	1
Palveluyhtiö Viisarit Oy	Keitele	30	30			
<i>Kuntayhtymät:</i>						
Pohjois-Savon Sairaanhoidopiirin ky	Kuopio	0,00	0,00	0	0	0
Savon Koulutus kuntayhtymä	Kuopio	0,56	0,56	359	391	37
Vaalijalan ky	P:mäen mlk	0	0	0	0	0
Pohjois-Savon Liitto	Kuopio	0,45	0,45	7	4	1
Yhteensä				2 683	4 325	28

1.16 Konsernin toiminnan ohjaus

Kunnanvaltuusto hyväksyi 15.6.2023 Tervon kunnan konserniohjeet. Kuntakonsernissa hyväksytyjä konserniohjeita noudatetaan konserniin kuuluvissa tytäryhteisöissä, jollei niitä koskevasta pakottavasta lainsäädännöstä, yhtiöjärjestyksestä, sopimuksista tai säännöistä muuta johdu. Kunnanvaltuusto asettaa talousarviossa tytäryhteisöille tavoitteet, jotka on johdettu kuntastrategiasta. Konsernijohtoon kuuluvat hallintosäännön mukaisesti kunnanjohtaja, kunnanhallitus sekä konsernijaosto.

1.17 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Vuoden 2023 aikana konsernirakenteessa tapahtui seuraavia muutoksia:

Asunto-osakeyhtiö Metsäparkki fuusioitui Kiinteistö Oy Tervon vuokrataloihin 1.6.2023 alkaen.

Palveluyhtiö Viisarit irtisanoi sopimuksensa Tervon kehitys Oy:n kanssa ja Tervon Kehitys Oy lisäsi omaa henkilöstöään yhdellä henkilöllä ottaen laitoshuollon osin takaisin omaksi toiminnakseen.

Tytäryhtiöiden tulosten kehittyminen on esitetty tarkemmin luvussa 1.3 kuntakonsernin toiminta ja talous. Etenkin Kiinteistö Oy Tervon Vuokratalot Oy:n osalta taloudellinen kehityssuunta on erittäin huolestuttava. Kunta myönsi Kiinteistö Oy Tervon Vuokratalot Oy:lle 29.6.2023 omavelkaisen 120 000 euron takauksen.

1.18 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Pohjois-Savon hyvinvointialue aloitti toimintansa 1.1.2023. Mikäli hyvinvointialue tekee merkittäviä muutoksia palveluverkostoonsa ja täten vuokralla oleviin tiloihinsa vaikuttaa muutos merkittävästi yhtiön ja koko täten välillisesti konsernin talouteen, jollei uusia vuokralaisia saada kohtuullisessa ajassa. Nykyiset kiinteistöjen velat ja vastuut pysyvät konserniyhtiössä huolimatta siitä, ovatko kiinteistöt tuottavassa käytössä vaiko eivät.

Kunnan taloudellinen paine kustannusten laskemiseksi vaatii myös tytäryhtiöiltä jatkuvaa tehostamista ja joustavuutta sekä aktiivista talouden seurantaa ja ennakointia tuleviin mahdollisiin muutoksiin.

Etenkin Kiinteistö Oy Tervon vuokralojen osalta kasvanut korjausvelka aiheuttaa merkittävän riskin tulevaisuudessa. Ikääntyviin kiinteistöihin ei ole pystytty toteuttamaan peruskorjauksia yhtiön taloudellisen tilanteen vuoksi.

Tervon Kehitys Oy:n kaukolämpöliiketoiminnan osalta tuotannossa käytetyistä polttoaineista hakkeen hinnan kehitys voi aiheuttaa tulevaisuudessa kustannuspainetta. Lisäksi vesi- ja lämpöverkostojen osalta yhtiöllä on painetta ennalta ehkäistä korjausvelan syntyminen.

Yleinen epävarma taloustilanne ja yleinen kustannustason nousu aiheuttaa koko konsernille kestävän talouden saavuttamiselle tulevina vuosina. Kuntakonsernissa suurin taloudellinen ja toiminnallinen riski keskittyy emoyhteisön ja tytäryhteisöjen yhtäaikaiseen velkaantumiseen ja velkaantumisen korkoriskiin. Merkittävät palvelutuotannon kustannuspaineet sekä tulevaisuuden korjausinvestoinnit tulevat edelleen kasvattamaan tarvetta vieraan pääoman markkinaehtoiselle rahoitukselle investointien rahoittamisessa.

1.19 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Kunnanvaltuuston 15.6.2023 hyväksymät konserniohjeet koskevat myös tytäryhteisöjä ja niiden hallituksia. Tytäryhtiöiden Hallituksen puheenjohtajan velvollisuutena on huolehtia konserniohjeen käsittelystä yhtiön toimielimissä ja huolehtia kunnan ennakkokannan hankkimisesta konserniohjeessa määrättyissä tilanteissa. Tytäryhtiöt ovat käyneet vuoden 2023 aikana konsernijaostossa antamassa selontekoa yhtiöiden tilanteesta ja konsernijaosto on arvioinut ennakkokannanoton tarpeita. Konsernivalvonnan voidaan katsoa kehittyneen vuoden 2023 aikana, mutta ennakkokannanoton hankkimisessa sekä talousraportoinnin osalta on edelleen kehitettävää.

Konsernivalvonnan tarkoituksena on varmistaa, että kuntakonsernin toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa ja, että lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan sekä omaisuus ja voimavarat turvataan.

Konsernijohto vastaa kuntakonsernissa omistajaohjauksen toteuttamisesta sekä konsernivalvonnan järjestämisestä, jollei hallintosäännössä toisin määrätä. Konsernijohtoon kuuluvat hallintosäännön mukaan kunnanhallitus, konsernijaosto ja kunnanjohtaja.

Konsernivalvontaan liittyvää tiedonkulkua ja sen toimivuutta on tilikauden aikana pyritty vahvistamaan lisäämällä tytäryhteisöjen kanssa käytävää aktiivista seurantaa konsernijaostossa. Konsernijaosto kokoontui vuonna 2023 kolme kertaa.

1.20 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

TERVON KUNTAKONSERNI KONSERNITULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

Tilikausi 1.1.-31.12.2023

KONSERNITULOSLASKELMA		1.1.-31.12.2023		1.1.-31.12.2022
		(1000 eur)		(1000 eur)
Toimintatuotot	+	3 872		10 963
Toimintakulut	-	-7 388		-22 539
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta(tappiosta)	+/-	99		19
Toimintakate		-3 417		-11 557
Verotulot	+	3 013		5 431
Valtionosuudet	+	883		7 228
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	+	1	3	
Muut rahoitustuotot	+	528	537	
Korkokulut	-	-216	-121	
Muut rahoituskulut	-	-6	-419	0
Vuosikate		786		1 102
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-	-723	-1 157	
Omistuksen eliminointi	+/-	0	0	
Arvonalentumiset	-	0	0	-1 157
Satunnaiset erät	+/-	0		72
Tilikauden tulos		63		17
Tilinpäätössiirrot	+/-	0		0
Tilikauden verot		-10		-13
Laskennalliset verot		0		0
Vähemmistöosuudet	+/-	0		-1
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	+/-	53		4
KONSERNITULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT				
		2023		2022
Toimintatuotot / Toimintakulut, %				
= 100 x Toimintatuotot / Toimintakulut		52,4		48,6
Vuosikate / Poistot				
= 100 x Vuosikate / Poistot		108,7		95,2
Vuosikate, eur / asukas		545		766
Asukasmäärä		1 441		1 439

TOIMINTATUOTOT/TOIMINTAKULUT %-tunnusluku osoittaa, että kuntakonsernin toiminnan kuluista katetaan palvelujen myynti- ja maksutuotoilla sekä avustuksilla 52,4 %.

VUOSIKATE PROSENTTIA POISTOISTA-tunnusluku osoittaa kuinka paljon kunnan tulo-rahoituksesta jää pitkävaikutteisten menojen rahoittamiseen.

TERVON KUNTA KONSERNI

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

Tilikausi 1.1.-31.12.2023

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA		1.1.-31.12.2023 (1000 eur)	1.1.-31.12.2022 (1000 eur)
Toiminnan rahavirta			
Vuosikate	+/-	786	1 103
Satunnaiset erät	+/-	0	72
Tilikauden verot ja laskennalliset verot	-/+	-10	-14
Tulorahoituksen korjauserät	+/-	41	-31
		<u>817</u>	<u>1 130</u>
Investointien rahavirta			
Investointimenot	-	-268	-1 239
Rahoitusosuudet investointimenoihin	+	0	4
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	+	146	309
		<u>-122</u>	<u>-926</u>
Toiminnan ja investointien rahavirta	+/-	695	204
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset			
Antolainasaamisten lisäys	-	0	0
Antolainasaamisten vähennys	+	0	3
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	+	693	1 210
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-	-854	-1 056
Lyhytaikaisten lainojen muutos	+/-	-668	-51
		<u>-829</u>	<u>103</u>
Oman pääoman muutokset	+/-	-121	1
Muut maksuvalmiuden muutokset			
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutos	+/-	1	173
Vaihto-omaisuuden muutos	+/-	0	-4
Saamisten muutos	+/-	141	-378
Korottomien velkojen muutos	+/-	-599	328
		<u>-457</u>	<u>119</u>
Rahoituksen rahavirta	+/-	-1 407	226
Rahavarojen muutos	+/-	-712	430
Rahavarojen muutos			
Rahavarat 31.12.	+	2 718	4 877
Rahavarat 1.1.	-	3 430	4 447
	+/-	<u>-712</u>	<u>430</u>
KONSERNIN RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT			
		2023	2022
Investointien tulorahoitus, %		293,3	0
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 v:lta, 1000€		767	72
Lainanhoitokate		0,9	1,0
Kassan riittävyys, pv		114	71

TERVON KUNTA KONSERNI KONSERNITASE JA SEN TUNNUSLUVUT

	2023	2022	1000 eur	2023	2022
VASTAAVAA					
PYSYVÄT VASTAAVAT	14 504	20 188	VASTATTAVAA	8 785	10 135
Aineettomat hyödykkeet	999	1 240	OMA PÄÄOMA	6 487	7 369
Aineettomat oikeudet	297	463	Peruspääoma	900	900
Muut pitkävaikutteiset menot	702	775	Arvonkorotusrahasto	380	389
Ennakkomaksut	0	2	Muut omat rahastot	965	1 473
Aineelliset hyödykkeet	11 043	16 651	Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	53	4
Maa- ja vesialueet	2 233	2 245	Tilikauden yli-/alijäämä		
Rakennukset	5 542	9 303			
Kiinteät rakenteet ja laitteet	3 040	3 490	VÄHEMMISTÖOSUUDET	82	135
Koneet ja kalusto	181	589			
Muut aineelliset hyödykkeet	12	48	PAKOLLISET VARAUKSET	199	178
Ennakkomaksut ja keskener.hankinnat	35	976	Eläkevaraukset		
Sijoitukset	2 462	2 297	Muut pakolliset varaukset	199	178
Osakkuusyhteisöosuudet					
Muut osakkeet ja osuudet	2 365	2 188	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	391	405
Joukkovelkakirjalainasaamiset					
Muut lainasaamiset	37	37	VIERAS PÄÄOMA	8 997	16 374
Muut saamiset	60	72	Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	5 063	9 416
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	69	82	Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	520	511
			Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	2 464	3 462
			Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	950	2 985
VAIHTUVAT VASTAAVAT	3 881	6 957	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	18 454	27 227
Vaihto-omaisuus	1	55			
Saamiset	1 161	2 025			
Pitkäaikaiset saamiset	337	343			
Lyhytaikaiset saamiset	824	1 682			
Rahoitusarvopaperit	2 474	2 996			
Rahat ja pankkisaamiset	245	1 881			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	18 454	27 227			

KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT

	2023	2022		2023	2022
Omavaraisuusaste, %	48,1	37,8	Konsernin lainat, eur/asukas	5 223	8 949
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	115,4	69,0	Konsernin lainakanta 31.12., teur	7 527	12 878
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	1 018	1 477	Lainat ja vastuut, 1000€ 31.12.	8 097	14 310
Kertynyt yli-/alijäämä, €/ asukas	706	1 026	Lainat ja vastuut, €/asukas	6 015	10 940
			Konsernin lainasaamiset, 1000€	37	37
			Kunnan asukasmäärä	1 441	1 439

1.21 Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet

1.21.1 Tilikauden tuloksen käsittely

Tilinpäätöksen tuloslaskelman mukainen tilikauden tulos oli -70 501,82 euroa.

Poistoeromuutoksen kirjausten jälkeen tilikauden alijäämäksi muodostuu 62 364,98 euroa, jonka kunnanhallitus esittää kirjattavaksi taseen oman pääoman kohtaan edellisten tilikausien yli-/alijäämä.

1.21.2 Talouden tasapainottamistoimenpiteet

Kuntatalouden tasapainottamisesta säädetään kuntalain (410/2015) 110 § ja 118 §:ssä.

Arviointimenettely voidaan käynnistää, jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää 110 §:n 3 momentissa säädettyssä määräajassa.

Arviointimenettely voidaan lisäksi käynnistää, jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kunnan viimeisessä konsernitilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneenä vuonna vähintään 500 euroa, tai rahoituksen riittävyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet seuraavat raja-arvot:

1. Kunnan konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 prosenttia
2. Kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti
3. Asukasta kohden laskettu kunnan konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää

kaikkien kuntien konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla

4. Konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8.

Raja-arvon ylittävien arvojen (ns. punaiset valot) lisäksi on määriteltä myös väljemmät raja-arvot (ns. keltaiset valot), jotka eivät vielä johda arviointimenettelyn käynnistämiseen, mutta joiden täytyessä kunnan tulisi kiinnittää erityistä huomiota taloutensa kehitykseen ja analysointiin:

Kriisikuntakriteerit					
Vuosi	Konserni/yli/alijäämä/€/as	Konserni vuosikatteen ja poistojen suhde	Kunnan tuloveroprosentti	Konsernin lainojen ja vuokravastuiden määrä €/as	Konserni laskennallinen lainanhoitokate
2022	1 025,00	98,30	21,50	*10940	1,00
2023	706,00	108,70	8,80	**6015	0,80
* vuonna 2022 valtakunnan ka. 9367					
** valtakunnan ka. tietoa ei saatavilla tilinpäätöksen laadinnan yhteydessä					

	Ei täyty
	Täyttyy
	Kiinnitettävä erityistä huomiota

Tervon kunnalla ei ole kertynyttä alijäämää taseessa.

2 TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

2.1 Tavoitteiden toteutuminen

2.2 Keskusvaalilautakunta (Toimielin 100)

Vaalit (Tulosalue, 101)

Tulosalueen toiminnot

Valtiolliset vaalit

Kunnan keskusvaalilautakunta huolehtii vaalien yleisjärjestelyistä kunnassa ja tuottaa äänestyspalvelut voimassa olevien säädösten mukaisesti, valvoo vaalien järjestämistä ja äänestystilaisuuksien toimivuutta. Tervon kunta muodostaa yhden äänestysalueen. Äänioikeutettuja on noin 1320.

Eduskuntavaalien ennakoäänestys tapahtui kotimaassa 22.–28.3.2023 ja ulkomailla 22.–25.3.2023. Vaalipäivä oli 2.4.2023. Oikeusministeriö on tehnyt 29.6.2023 päätöksen kunnille maksettavasta kertakorvauksesta, joka ko. vaaleissa on 2,4 € jokaista kunnan äänioikeutettua kohden.

Tavoitteet vuodelle 2023

Tavoite	Suunnitellut toimenpiteet	Mittari	Toteuma
Vaalien järjestäminen hoituu luotettavasti säädösten edellyttämällä tavalla.	Toiminta suoritetaan säännösten mukaisesti, valtakunnallisesti asetetuissa määräajoissa	Prosessivirheen takia hylättyjä ääniä 0 kpl	Hylätyt äänet 4 (lkm.)

Tuloarvioiden ja määrärahojen toteutuminen talousarviovuonna 2023

VAALIT	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	%
Toimintatulot	2.900			3.031,20	-131,20	104,5
Toimintamenot	-5.760			-5.520,98	-239,02	95,9
Toimintakate	-2.860			-2.489,78	-370,22	87,1
Poistot ja arvonalentumiset						
Laskennalliset erät	-170			-707,28	537,28	416

valtuustoon nähden sitovat erät

Selvitys olennaisista määrärahojen ylityksistä ja tuloarvioiden alituksista:

Arvio tulevasta kehityksestä:

Kunta ja aluevaalit toimitetaan sunnuntaina 13.4.2025.

2.3 Tarkastuslautakunta (Toimielin 120)

Tilintarkastus (Tulosalue, 121)

Tulosalueen toiminnot

Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen ja arvioinnin järjestämistä varten. Lautakunta valmistelee valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat. Lautakunta arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla sekä arvioi kunnallisten palvelujen onnistumista palvelujen käyttäjien odotuksiin ja tarpeisiin nähden.

Tavoitteet vuodelle 2023

Tavoite	Suunnitellut toimenpiteet	Mittari	Toteuma
Valtuuston asettamien tavoitteiden arviointi.	Arviointisuunnitelman laatiminen/päivittäminen.	Arviointikertomus.	
Työohjelman mukainen toiminnan ja talouden arviointi.	Arviointi työohjelman mukaisesti.	Työohjelman toteutumisen seuranta.	

Tuloarvioiden ja määrärahojen toteutuminen talousarviovuonna 2023

TILINTARKASTUS	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	%
Toimintatulot						
Toimintamenot	-12.860			-18.641,14	5.781,14	145,0
Toimintakate	-12.860			-18.641,14	5.781,14	145,0
Poistot ja arvonalentumiset						
Laskennalliset erät	-770			-4.863,43	4.093,43	631,6

valtuustoon nähden sitovat erät

Selvitys olennaisista määrärahojen ylityksistä ja tuloarvioiden alituksista:

Ylitykset ovat tapahtuneet ostopalvelussa (BDO) sekä luottamushenkilöiden palkkioissa.

2.4 Kunnanhallitus (Toimielin 130)

Yleishallinto (Tulosalue, 131)

Yleishallinto vastaa kunnan hallinto, -henkilöstö, - ITC-, ja talouspalveluiden järjestämisestä, kunnan kokonaiskehittämisestä, kunnanhallituksen asioiden valmistelusta, esittelystä ja päätösten täytäntöönpanosta, edunvalvonnasta, suhdetoiminnasta, elinvoiman johtamisesta sekä viestinnästä ja markkinoinnista.

Kunnanhallitus johtaa kunnan toimintaa, hallintoa ja taloutta. Kunnanhallitus vastaa kunnan

toiminnan yhteensovittamisesta ja omistajaohjauksesta sekä kunnan henkilöstöpolitiikasta ja huolehtii kunnan sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä.

Kunnanvaltuusto vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta, käyttää kunnan ylintä päätösvaltaa ja siirtää toimivaltaansa hallintosäännön määräyksillä.

Tavoitteet vuodelle 2023

Tavoite	Suunnitellut toimenpiteet	Mittari	Toteuma
Tasapainoisen kuntatalouden varmistaminen	Talouden vuosikellon mukainen toiminta ja säännöllinen talousraportointi, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan jalkauttaminen	Talousraportoinnin toteutuminen, ajantasaiset ohjeet	Talousraportoinnin välineitä luotu. Päivitetty: Hallintosääntö Hankintaohje Konserniohje
Tehokas kuntalaisia osallistava viestintä	Viestinnän monikanavaisuus, toimivat sähköiset järjestelmät	Käytetyt viestintävälineet, sähköisten järjestelmien käyttöönotto	Perustettu viestintä ja elinvoimatiimi. Otettu käyttöön kunnanvaltuuston ja kunnanhallituksen pikatiedotteet sosiaalisessa mediassa.
Henkilöstön jaksaminen ja osaamisen kehittäminen	Kehityskeskustelut ja koulutukset	Kehityskeskustelut ja koulutukset, sairauspoissaolot	Kehityskeskustelut: 1 Koulutuspäiviä yhteensä: 111, hallintotoimiston osuus 11 pv. Sairauspoissaoloprosentti koko kunta 3,7 (vuonna 2022 7,5).
Kuntalaisten työllisyyden tukeminen	Yhteistyö eri viranomaisten ja alueen yritysten välillä, hankkeet	Toteutuneet työllisyystoimet	Osallistuttu työttömien tulevaisuuden taidot hankkeeseen. TE2024 valmistelut aloitettu Kuopion työllisyysalueeseen.

Tuloarvioiden ja määrärahojen toteutuminen talousarviovuonna 2023

YLEISHALLINTO	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	%
Toimintatulot	42.110	17 000	59 110	60 297,20	-1187,20	102,0
Toimintamenot	-752.258	-132 400	-884 658	-924 201,47	39 543,47	104,5
Toimintakate	-710.148	-115 400	-825 548	-863 904,27	38 356,27	104,6
Poistot ja arvonalentumiset	-74.985			66 141,08	-8843,92	88,2
Laskennalliset erät	286.796			354 047,35	-67 250,35	123,4

valtuustoon nähden sitovat erät

Selvitys olennaisista määrärahojen ylityksistä ja tuloarvioiden alituksista:

Suurin alkuperäiseen talousarvioon 2023 johtava määrärahojen ylitys johtui ennen perusturvalautakunnan alle budjetoitu työmarkkinatuen kuntaosuudesta. Lisäksi alkuperäisessä talousarvioissa ei ollut varauduttu siviilipalvelusmiehen päivärahoihin. Lisäksi alkuperäisen talousarvion määrärahojen ylitykset johtuivat osin kuntaorganisaation velvoitteisiin liittyvistä juoksevista kuluista (arviokirjat kiinteistöistä) ja sopimuksiin tulleista indeksikorotuksista.

Arvio tulevasta kehityksestä:

Talousarvioon 2024 on varattu määrärahat asianhallintajärjestelmän hankinnalle sekä internetsivun uudistamisprojektin käynnistämiseksi. Nämä tulevat sitomaan määrärahojen lisäksi myös henkilöstöresurssia ja vaatimaan henkilöstöltä lisäkoulutusta.

SISÄINEN VALVONTA JA RISKIEN HALLINTA

Analyysi toimintaympäristön muutoksista

Kunnan väestöpohja on ikääntynyt valtakunnallisen trendin mukaisesti. Kunnan saamat valtionosuudet jäivät noin 123 000 euroa talousarvion 2023 arviosta.

Tavoitteiden saavuttamista uhkaavat riskit:

- a) toiminnalliset riskit
- b) johtamisjärjestelmän riskit
- c) tukitoimintojen riskit
- d) taloudelliset riskit
- e) omaisuusriskit
- g) henkilöriskit
- h) palveluiden tuottamisen riskit häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa

Riskiä vaikutusten arviointi ja suunnitelma riskien hallitsemiseksi.

Palvelujen tuottamisessa ja päätöksissä noudatetaan voimassa olevaa lainsäädäntöä, määräyksiä ja hallinnon vahvistamia ohjeita ja säännöksiä hyvän hallintotavan mukaisesti. Tavoitteiden ja talouden toteutuminen on selvitetty tilinpäätöksessä ja taloutta on seurattu vuoden aikana. Talousarvioseurannan ennakoitavuutta on pyritty edelleen kehittämään ja luomaan tähän välineitä. Vuosittain tarkistetaan vakuutuksien ajantasainen kattavuus. Vakuutusten kattavuus on

tarkistettu yhdessä hallintokuntien kanssa marraskuussa 2023. Merkittävä riski liittyy kyberhyökkäyksiin ja tietoturvaongelmiin, joilla voi olla suuria vaikutuksia. Riski on tunnistettu ja varautumista sekä toimenpiteisiin riskien hallinnan osalta on ryhdytty. Vuoden 2023 keväänä kuntaorganisaatiossa otettiin käyttöön eettinen ilmoituskanava, joka mahdollistaa nimettömän ilmoituksen tekemisen väärinkäyttöepäilyissä. Tämä lisää niin sisäistä kuin ulkoista valvontaa.

Tekniset palvelut (Tulosalue, 411)

Teknisten palvelujen toimintoja ovat vuokraustoiminnot, kiinteistönhoito- ja siivouspalveluiden järjestäminen, yhdyskuntasuunnittelu, liikenneväylien, puistojen, leikkikenttien, torin, satamien, matonpesupaikan sekä muiden yleisten alueiden hoito ja kehittäminen.

Kunnan kiinteistönhoito- ja siivouspalvelut hankintaan ulkopuoliselta palveluntuottajalta.

Tulosalueen lähivuosien palvelutarpeiden ja -rakenteiden muutokset:

Kiinteistönhoidon ja siivouksen sekä yleisten alueiden kunnossapidon kustannusten hallinta.

Kunnan ydintoimintoihin kuulumattomista kiinteistöistä luopuminen.

Tulosyksiköiden tavoitteet vuodelle 2023

Tavoite	Suunnitellut toimenpiteet	Toteuma
Asiakaslähtöinen hallinto ja asiakaspalvelu.	Huolehditaan yhteistyössä Palveluyhtiö Viisarit Oy:n kanssa.	Asiakaspalvelua on hoidettu asiakaslähtöisesti ja kulloisetkin tarpeet huomioiden yhteistyössä Palveluyhtiö Viisarit Oy:n kanssa.
Viihtyisät, siistit ja hyväkuntoiset toimitilat ja asunnot. Hyvin tuottavat metsätilat.	Kiinteistöjen hoidossa kiinnitetään huomiota ympäristön viihtyisyyteen sekä käyttökustannuksien minimointiin yhteistyössä Palveluyhtiö Viisarit Oy:n kanssa. Metsätilojen kasvatus- ja hoitotoimet toteutetaan ajallaan sekä kilpailu- ja markkinatilanteet hyödyntäen. Uudistamistoimet toteutetaan metsäsuunnitelman mukaisesti sekä kunnan rahoitustilanteen hallinta huomioiden.	Toimitiloihin tehty korjauksia. Harvennushakkuuta 11,3 ha:n pinta-alalla. Päätehakkuuta 3,9 ha:n pinta-alalla.
Viihtyisä, siisti ja turvallinen kyläkuva.	Kaavateiden kunnossapidon osalta kiinnitetään huomiota ympäristön viihtyvyyteen ja turvallisuuteen yhteistyössä Palveluyhtiö Viisarit Oy:n kanssa.	Laituritien kaavatietä perusparannettu. Käyntisatama on uudistettu.

Asialliset puistot, leikkipaikat ja uimarannat. Siisti ja vireä tori.	Yleisten alueiden kunnossapitoa sopeutetaan käytön tarpeisiin yhteistyössä Palveluyhtiö Viisarit Oy:n kanssa. Torialue pidetään kunnossa yhteistyössä Palveluyhtiö Viisarit Oy:n kanssa.	Kunnossapitotoimia on toteutettu tarpeita vastaavasti yhteistyössä Palveluyhtiö Viisarit Oy:n kanssa.
Tarpeita vastaava yhdyskuntasuunnittelu.	Yleis- ja asemakaavamuutokset valmistellaan ripeästi ja saatetaan päätöksentekoon.	Kaava-asioita vireille 2 Kaava-asioita kunnanhallitukseen 9 Kaava-asioita kunnanvaltuustoon 4

SISÄINEN VALVONTA JA RISKIEN HALLINTA

Analyysi toimintaympäristön muutoksista:

Kiinteistöjen ja yleisen infran korjaustoimenpiteiden määrällinen ja laadullinen ympäristö vaihtelee vuosittain ja se heijastuu aina olemassa oleviin taloudellisiin ja toiminnallisiin resursseihin. Äkillisiä ennakoimattomia korjaustarpeita ikääntyneissä kiinteistöissä ja infrassa saattaa esiintyä kesken talousarviovuoden.

Tavoitteiden saavuttamista uhkaavat riskit

- a) toiminnalliset riskit
- b) johtamisjärjestelmän riskit
- c) tukitoimintojen riskit
- d) taloudelliset riskit
- e) omaisuusriskit
- f) toimintaympäristön muutoksista johtuvat riskit/mahdollisuudet
- g) henkilöriskit
- h) palveluiden tuottamisen riskit häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Riskien vaikutusten arviointi ja suunnitelma riskien hallitsemiseksi.

Merkittävin havaittu puute vuonna 2023 teknisten palveluiden osalta liittyy tilauksien hallintaan. Hallintosäännössä on toimivaltamääräykset hankintojen tekemisessä ja hankintaohjeessa määräykset hankintojen kilpailuttamisesta. Kehittämistarpeena on hankinta- ja tilausprosessin selkeyttämisen jatkaminen ja henkilöstön koulutus.

TEKNISET PALVELUT	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	%
Toimintatulot	486.320	70 000	556 320	523 856,48	32 463,52	94,2
Toimintamenot	-651.260	-76 200	-727 460	-886 082,57	158 622,57	121,8
Toimintakate	-164.940	-6200	-171 140	-362 226,09	191 086,09	211,7
Poistot ja arvonalentumiset	-182 590			-179 965,42	-2624,58	98,6
Laskennalliset erät	-39 250			-155 014,17	115 764,17	394,9

=**valtuustoon nähden sitovat erät**

Selvitys olennaisista määrärahojen ylityksistä ja tuloarvioiden alituksista:

Merkittävimmit talousarvion muutostarpeet aiheutuivat ennakoimattomista hankkeista: koulurakennuksen ylipaineistamisesta, sekä rakennusten korjausvelkakohteista ja arvioitua pienemmistä vuokratuotoista asuinhuoneistojen osalta. Koulurakennuksen ylipaineistamisen menot eivät talousarviomuutoksesta huolimatta ehtineet kirjautua vuoden 2023 kuluiksi. Lisäksi osin vuodelle 2023 kirjautuneet Sillankorva-rakennuksen purkukustannukset on siirretty käyttötalouteen investoinneista.

Tammikuun alussa 2024 tulleen tiedon mukaan Pelastuslaitoksen varallaolokorvauksen kokonaisvastuu olisi yhteensä jopa 24,9milj. euroa, joka tulee jäsenkuntien kannettavaksi. Kuopion kaupunki isäntäkuntana laskuttaa jäsenkuntia, kun lopullinen päätös oikeusasteista aikanaan saadaan. Teknisen toimen alle palo- ja pelastustoiminnan kustannuspaikalle on kirjattu pelastustoimen varallaolokorvausten Tervon kunnan osuus vastuun määrästä 0,8 % eli n. 199 200 €, joka taseella pakollisena varauksena. (0,8 %*24,90milj€).

Arvio tulevasta kehityksestä:

Korjausvelka ikääntyvissä kiinteistöissä kasvaa. Kunnan omistamista kiinteistöistä koulurakennus on ylipaineistettu kesällä 2023, joka tarkoittaa rakennuksen käyttöiän päättymistä noin viiden vuoden kuluessa ylipaineistuksen aloittamisesta

Ympäristötoimi (Tulosalue, 601)

Tulosalueen toiminnot

- 602 Hallinto
- 610 Rakennusvalvonta
- 620 Ympäristönsuojelu

Tulosalueen toiminnan kuvaus

Nilakan ympäristölautakunta vastaa kunnalle kuuluvista rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun tehtävistä ja valvonnasta Keiteleen, Tervon ja Vesannon kuntien alueella 1.1.2019 lähtien. Ympäristölautakunta toimii alueen rakennus- ja ympäristönsuojeluviranomaisena.

Rakennusvalvonta osaltaan edistää, opastaa ja valvoo laadukkaasti rakennetun ympäristön, rakennuskannan sekä hyvän kuntakuvan syntymistä ja säilymistä sekä huolehtii yleisen edun huomioon ottamista. Rakennusvalvonta selvittää rakennushankkeiden luvanvaraisuuden ja

käsittelee rakentamiseen liittyvät luvat. Lisäksi rakennusvalvonnan tehtäviin alueella kuuluu mm. maisematyöluvat.

Ympäristönsuojelu valvoo ympäristön ja vesistön pilaantumista aiheuttavia toimintoja, neuvoo kuntalaisia ja tuo ympäristönäkökulmaa paikalliseen päätöksentekoon. Ympäristönsuojelussa käsitellään ympäristölupia, maastoliikennelain mukaisia lupia, ilmoituksia ja annetaan määräyksiä ympäristötilan parantamiseksi sekä tehdään pienimuotoista ympäristötilan seurantaa. Lausunnoilla ympäristönsuojelu antaa paikallisen näkemyksen erilaisiin hankkeisiin.

Tavoitteena on ympäristön hyvinvoinnin vaaliminen, monimuotoisen luonnontilan säilyttäminen sekä viihtyisän, terveellisen ja ekologisesti kestävä ympäristön aikaan saaminen.

Rakennusvalvonnan painopistealueet 2023

Sähköisen asioinnin kehittämismahdollisuuksien selvittäminen CGI:n lopetettua kehitysprojektinsa.

Ympäristönsuojelun painopistealueet 2023

Valvontaohjelman toteuttaminen

Ympäristönsuojelumääräyksiä voimaan saattaminen

Pohjavesien suojelusuunnitelman päivittäminen

Sähköisten palveluiden kehittäminen

Ympäristötoimen ja ympäristönsuojelupalveluiden kehittäminen sopijakuntien kanssa

Tavoitteet suunnitelmavuosille 2024–2025

Ympäristötoimen ja ympäristönsuojelupalveluiden järjestämistä kehitetään sopijakuntien kesken laadukkaiden ja kestävien ympäristönsuojelupalveluiden varmistamiseksi.

Pohjavesialueiden suojelusuunnitelmien päivittäminen. Haja-asutusalueen pohjavesi- ja ranta-alueella olevien kiinteistöjen jätevesijärjestelmien valvonta.

Kannustetaan ja ohjataan edelleen rakennustaiteellisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten kunnossapitoa ja korjaamista.

Ympäristönsuojelun lupa- ja valvontataksa sekä maa-aineslupa- ja valvontataksa tarkistetaan vuosittain.

Ympäristötoimen henkilöstö käsittää toimistosihteerin (ostopalvelu) 20 % ja rakennustarkastajan 60 % sekä ympäristönsuojelutarkastajan.

Rakennusvalvonnan tavoitteiden toteutuminen 2023

Rakennusvalvonta on valmistellut ja toteuttanut resurssiensa puitteissa erilaisia lupamenettelyjä (rakennuslupia, toimenpidelupia, toimenpideilmoituksia ja maisematyölupia).

Kaikista haetuista poikkeamisluvista on laadittu lausunnot ja saatettu hakemukset Tervon kunnanhallituksen ratkaistavaksi.

Metsäalan toimijoita on opastettu metsien käsittelyistä kaavojen rakentamisalueille.

Kiinteistöväälittäjille ja kiinteistöjen omistajille on annettu erilaisia tietoja ja asiakirjoja pyytämistään kiinteistöistä lähinnä myyntitilanteisiin.

Talousarviovuoden aikana on laadittu sähköinen lupahakemusratkaisu, jota hakijat ovat voineet käyttää vuoden aikana.

Kunnan kotisivuille laadittiin vapaa-ajan asunnosta vakituiseksi rakennuspaikaksi ohjaava ja opastava sivu.

Sähköisistä palveluista tuoreimpana otettiin henkilöstön osalta käyttöön lokakuun alusta sähköinen työajanseuranta.

Osallistuttiin ELY-keskuksen hallinnoimaan hankkeeseen, missä on tavoitteena yleis-, asema- ja rantakaavojen kokoaminen yhteiseen valtakunnalliseen sähköiseen järjestelmään.

Kattavampi sähköinen lupapalvelu rakennusluville on selvityksen alla.

Rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun palveluita kehitetään Nilakan ympäristölautakunnan viranhaltijoiden kokouksissa (n. 5 kertaa vuodessa).

Ympäristönsuojelun tavoitteiden toteutuminen 2023

Vuonna 2023 valvontaohjelmaa toteutettiin resurssien puitteissa.

Ympäristönsuojelumääräykset korjattiin lausuntokierroksen aikana saapuneiden lausuntojen perusteella. Ympäristölautakunta hyväksyi korjatun ympäristönsuojelumääräysluonnoksen 7.12.2023 ja ehdotti sitä toimialueen kuntien hallituksille ja valtuustoille hyväksyttäväksi. Mikäli kuntien valtuustot hyväksyvät määräykset eikä niiden päätöksistä valiteta, tulevat määräykset voimaan 1.6.2024.

Tervon pohjavesien suojelusuunnitelma laadittiin opinnäytetyönä keväällä 2023.

Sähköisten palveluiden kehittäminen ei edennyt suunnitellusti.

Ympäristötoimea ja ympäristönsuojelupalveluita kehitettiin sopijakuntien kanssa suunnitellusti.

Toimintaa kuvaavat tunnusluvut

Tunnuslukuja	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Lupapäätökset (rakennukset, kpl)	n. 60	70	62
Rakennuskatselmus-, neuvonta-, valvonta- ja arviointi tehtävät (kpl)	n. 175	175	n. 140
Ympäristönsuojeluun liittyvät tarkastukset, tutkimukset ja muut toimenpiteet. (kpl)	20 + 5*	30 + 5*	27 + 3*
Ympäristötoimen nettomenot (€/asukas)	72 €	42 €	80 €

*= maa-ainesten ottamisen valvonta

SISÄINEN VALVONTA JA RISKIEN HALLINTA

Analyysi toimintaympäristön muutoksista.

Tavoitteiden saavuttamista uhkaavat riskit

- a) toiminnalliset riskit
- b) johtamisjärjestelmän riskit
- c) tukitoimintojen riskit

- d) taloudelliset riskit
- e) omaisuusriskit
- f) toimintaympäristön muutoksista johtuvat riskit/mahdollisuudet
- g) henkilöriskit
- h) palveluiden tuottamisen riskit häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa

Riskien vaikutusten arviointi ja suunnitelma riskien hallitsemiseksi:

Tavoitteiden saavuttamista uhkaavat pääasiassa johtamisjärjestelmän riskit, taloudelliset riskit ja henkilöriskit. Viranhaltijoiden toimenkuvat ovat laajat, joten viranhaltijat sekä suunnittelevat yksikön toiminnan että toteuttavat itsenäisesti suunnitelmaansa. Tällöin yhdelle henkilölle kertyy laaja tietopohja oman yksikkönsä asioista, mutta muilla työpaikan sisäisillä tahoilla näin ei välttämättä ole. Henkilöriski muodostuu suureksi, sillä avainhenkilön ollessa estynyt johtamaan, ei todennäköisesti välittömästi saada yhtä osaavaa henkilöä jatkamaan. Tämä voi johtaa asioiden käsittelyn viivästyamiseen.

Taloudellisen riskin näkökulmasta katsottuna on epätodennäköistä, että varsinkaan ympäristönsuojelu voisi kattaa tuloillaan kaikki tai suurinta osaa menoistaan. Kunnan taloudelta tämä vaatii joustavuutta.

Riskejä on mahdollista hallita siten, että tehdään laajemmin yhteistyötä muiden viranhaltijoiden ja esihenkilön kanssa. Heille tulee välittää tieto siitä, kuinka yksikkö toimii ja mitä sen toiminta edellyttää. Yksittäisen viranhaltijan toimintaa tulee tukea työyhteisön sisällä. Kouluttautuminen puolin ja toisin vähentää myös henkilöriskiä. Yhteistyötä tulee tehdä myös maakunnan muiden vastaavissa tehtävissä toimivien viranhaltijoiden ja asiantuntijaorganisaatioiden kanssa, jotta asiantuntemuksen laatu säilyy ja valvontatehtävissä noudatettavat linjaukset pysyvät yhdenmukaisina samalla alueella. Talouden riskiä on mahdollista hallita arvioimalla uudelleen taksoja, tuomalla valvonnan piiriin lisää valvottavia kohteita ja mainostamalla kunnassa tarjolla olevia tontteja ynnä muita tuloja tuovia palveluja.

Tuloarvioiden ja määrärahojen toteutuminen vuonna 2023

YMPÄRISTÖTOIMI	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	%
Toimintatulot	71 130,00	0,00	71 130,00	59 268,74	11 861,26	83,3
Toimintamenot	-174 840,00	0,00	-174 840,00	-174 116,37	-723,63	99,6
Toimintakate	-103 710,00	0,00	-103 710,00	-114 847,63	11 137,63	110,7
Poistot ja arvonalentumiset	0,00	0,00	0,00	-880,97	880,97	-100,0
Laskennalliset erät	-6 002,00	0,00	-6 002,00	-17 586,66	11 584,66	293,0

=valtuustoon nähden sitovat erät

Selvitys olennaisista määrärahojen ylityksistä ja tuloarvioiden alituksista: Ei ole.

Arvio tulevasta kehityksestä: Ei muutoksia tiedossa.

2.5 Kunnanhallituksen elinkeinojaosto (Toimielin 160)

Elinkeinotoiminta (Tulosalue, 161)

Tulosalueen toiminnan kuvaus

Kunnan tehtävänä on tukea paikkakunnan elinvoimaisuutta, kehittää elinkeinopalveluita ja toimia esikuvana kuntalaisille osoittaen toimintatavoillaan, että paikkakunnalla uskotaan suotuisaan tulevaisuuteen.

Elinvoima on määritelty kuntastrategiassa yhtenä painopistealueena: Elinvoimainen ympäristö luo yrittäjyyttä. Kunta edistää elinkeinotoimintaa huolehtimalla positiivisesta kuntailmapiiristä ja kuntakuvasta, aktivoimalla kehityshankkeita, järjestämällä helposti saavutettavissa olevat yritysneuvonnan palvelut sekä mahdollistaa yrityksille soveltuvia toimitiloja. Kannustimina käytetään tarvelähtöisesti eri rahoituskanavien tarjoamia yritys- ja kehittämistukia.

Innovatiiviset asumisratkaisut ja vapaa-ajan asuminen

Kunta toimii aktiivisesti maa-alueiden jalostamisessa siten, että kunnalla on jatkuvasti käytössä monipuolinen tonttitarjonta erilaisiin asumisratkaisuihin. Joustava lupamenettely mahdollistaa erilaiset asumisratkaisut. Vapaa-ajan asukkaille viestitään Tervon kunnassa asumisen eduista säännöllisesti Tervon kuntakirjeissä.

Yritystoiminnan edistäminen

Yritystoiminnan tukeminen kunnan avustuksilla aloittaville ja toimiville yrityksille. Yritysneuvonta ja elinkeinoasiamiehen palvelut, jotka ovat helposti saavutettavissa. Kehitysyhtiö SavoGrow Oy:n toimialaosaamisen kautta käytettävissä lisäresurseja yritysten kehittämisen erityiskysymyksissä. Yritysneuvonnalla kannustetaan ja autetaan yritysten paikkakunnalle sijoittumista sekä parannetaan yritystoiminnan ja työvoiman kohtaamista. Muuttavan yrittäjäperheen tilanne huomioidaan kokonaisvaltaisesti kuntapalveluissa.

Projektit

Jatketaan aktiivista hanketoimintaa – kärkihankkeet jatkumona; pääpaino asumisen, matkailun, kala-alan ja lähienergiatuotannon kehittämisessä. Monipuolisen palvelutuotannon yrittäjyyden kehittäminen luo elinvoimaisuutta ja työpaikkoja.

Taloussuunnitelmakaudelle ajoittuu mahdollisesti Tervon kunnan maankäytön kokonaisvaltainen suunnitelma – hanke.

Muut elinvoimatoimenpiteet

Panostetaan positiiviseen ulkoiseen ja sisäisen viestintään sekä markkinointiin, pääkohderyhminä ovat kunnan asukkaat, vapaa-ajan asukkaat sekä maallemuuttajat. Päätöksenteon viestintää kehitetään tavoitteellisesti.

SavoGrow Oy:n rooli elinvoimatyössä ja aluekehittämisessä tunnistetaan ja otetaan hyötykäyttöön.

Tervon kehittämistyön vuosisuunnittelu tehdään yhdessä SavoGrow Oy:n kanssa.

Kirjastovirkailijan työnkuvaan on sisällytetty myös elinvoima-, viestintä- ja markkinointityötä.

Tervon Kehitys Oy vastaa osaltaan myös kehitys- ja elinvoimatyöstä.

Elinkeinoryhmän kautta linjataan elinkeinotyötä ja pidetään yllä tilannekuvaa kunnan elinkeinotyöstä.

Edistetään maaseudun infrastruktuurin ylläpitoa; tiestön, tietoliikenneyhteyksien ja vesi- ja energiahuollon saavutettavuuteen ja hyvään kuntoon vaikutetaan. Luodaan edellytyksiä sähköisille palveluille, jolloin maaseudun elinkeinorakenteen monipuolistuminen on mahdollista. Valokuidun saavutettavuuden parantaminen tukee edellä mainittua tavoitetta.

Keskeiset sidosryhmät:

- paikkakunnalla toimivat yrittäjät, Tervon osuuspankki, yrittäjäyhdistys, muut paikkakunnan järjestöt ja yhdistykset ja niiden toteuttamat projektit
- lähialueen muut kunnat
- asukkaat ja vapaa-ajan asukkaat
- Kehitysyhtiö SavoGrow Oy, Pohjois-Savon Ely-keskus, Pohjois-Savon liitto, Kehittämisyhdistys Mansikka ry., Finnvera, AVI, ProAgria, oppilaitokset, MHY ja Metsäkeskus

Tulosalueen lähivuosien palvelutarpeiden ja -rakenteiden muutokset

Yleinen kehityssuunta Tervossa on ollut vakaa.

Yrityksiä paikkakunnalla on yhteensä 133 kpl vuonna 2022 (Tilastokeskus Pohjois-Savon avainlukuja). Yritysten määrä on kääntynyt hienoiseen laskuun. Vuosittain Tervossa perustetaan uusia yrityksiä 5–10 kpl, ja toimintansa lopettaa hieman vähemmän.

Maatiloja on 45 kpl (vuonna 2022 Luke tilastotietokanta). Maatilojen määrä on pysynyt samana edellisvuoteen verrattuna. Maitotiloja Tervossa ei enää ole, mutta samanaikaisesti naudanlihan tuotanto on vahvistunut. Naudanlihan tuotanto on kasvanut 5 vuodessa 100 000 kg ollen nyt reilusti yli 200 000 kg. Marjatiloihin on 8 kpl.

Työpaikkoja Tervossa on yhteensä 375 (v.2021 Tilastokeskus Pohjois-Savon avainlukuja), jotka jakaantuvat alkutuotantoon 20,5 %, jalostukseen 7 % ja palveluihin 72,4 %. Työpaikkamäärä on noussut viime vuosina. Työpaikkaomavaraisuus on 71,1 % (v.2022), joka on maakunnan kunnista alhaisimmalla tasolla. Työssä toisella paikkakunnalla käy eli pendelöi 53,7 % kunnassa asuvasta työllisestä työvoimasta, heistä yli puolet Kuopiossa.

Työttömien määrä Tervossa oli joulukuussa 2023 12,1 %. Työttömien määrä on noussut edellisvuodesta, samoin kuin lomautettujen määrä (14 henkilöä). Työttömiä työnhakijoita on ollut joulukuun 2023 lopussa 71 henkilöä, joista pitkäaikaistyöttömien määrä on 19 henkilöä. Nuoria, alle 25 –vuotiaita työttömiä kunnassa on vain muutamia. (lähde Pohjois-Savon Ely-keskus)

Tulosyksikön tavoitteet vuodelle 2023

Tavoite	Suunnitellut toimenpiteet	Toteuma 1.1.-31.12.2023
Yritysten kehittäminen -Toimintaedellytysten kohentaminen ja uusien	Kunnan pienimuotoiset yritystuet kannustavat yrityksen perustamiseen, kouluttautumiseen ja yritystoiminnan kehittämiseen.	Yrityksillä on ollut hiljaisempi vaihe, johtuen yhteiskuntaa myllertävistä isoista muutoksista.

<p>liiketoimintamahdollisuuksien edistäminen.</p>	<p>Yritysneuvonnalla avustetaan yrityksen perustamisessa sekä toimivien yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden suunnittelussa, rahoituksen haussa sekä monialaisesti yrityksen kehittämiskysymyksissä. SavoGrow toimii uusien yritysten starttirahalausuntojen tekijänä TE-toimistolle.</p>	<p>Yritysneuvonnan sisältöihin vaikutti myös se, että yritystukien hakeminen ei ollut mahdollista eu-ohjelmakausien vaihtumisen vuoksi.</p> <p>Neuvonnassa on ollut enenevässä määrin sivutoimisia ja osa-aikaisia yrittäjiä.</p> <p>SavoGrown yrityspalveluiden asiakastapahtumia oli 109 kpl, yhteensä 21 eri yrityksellä. Alkavien yritysten neuvontaa annettiin 5 eri henkilölle.</p> <p>Kunnan yritystukia on maksettu 8435,79 €.</p> <p>Yrityksiä alkuvuoden aikaan on perustettu 10 kpl. Samaan aikaan on lakkautettu 8 yritystä.</p> <p>Yrittäjäkahvit on pidetty kaksi kertaa 19.1. sekä 6.6. Osallistujia on ollut 1-10 hlöä.</p>
<p>Biotalous edistäminen</p>	<p>Biopohjaisten tuotteiden mahdollisuuksien selvittäminen sekä konkreettisten yrityshankkeiden edistäminen alueella.</p> <p>Kalaketjun kehittäminen mm. hanketoiminnan avulla huomioiden kalastusmatkailu ja kalatuotteiden kehittäminen. Luonnonkalan pyynnin ja markkinoinnin edellytysten selvittäminen.</p>	<p>SG:n Biokipinä hanke on aktiivisesti järjestänyt tutustumisretkiä ja infotilaisuuksia biotalousasioista. Selvityksiä on tehty mm. liittyen biokaasun ja korvaavien kuivikkeiden tuotantoon liittyen.</p> <p>Tervon kunta on päättänyt osallistua Vesiviljelyn mestarikisällä - koulutusohjelmahankkeeseen 2000 euron omarahoitusosuudella. Hanke ei ole saanut rahoitusta, eikä ole alkanut vielä vuoden 2023 aikaan.</p>

		Elinkeinoasiantuntija on osallistunut Itä-Suomen kalatalousryhmän kalajaoston työskentelyyn sekä kalatalouden verkostoitumistilaisuuksiin.
Matkailutoiminnan kehityksen turvaaminen ja tukeminen.	Huolehditaan matkailutoiminnan kehittymisestä olemalla aktiivisia neuvottelijoita ja edistetään matkailuhankkeita ja investointeja. Tehdään tiivistä yhteistyötä sidosryhmien välillä. Tervon kunta toteuttaa matkailun "MasterPlanin" kunnan alueella.	Tervon kunnan Yhteistyöllä vastuullista matkailua -hanke on tehnyt luontoreittien suunnittelua ja järjestänyt mm. maanomistajien kuulemisen sekä tehnyt Luontomatkailun MasterPlan kehittämissuunnitelman. Hanke päättyi vuoden 2023 lopussa. Luontoreittien edelleen kehittämiseksi on haettu rahoitusta investointihankkeelle P-S liitosta. Tervon kunta on mukana uudessa matkailuyhtiössä Pohjois-Savon Matkailu Oy:ssa SavoGrown kautta ja Tervon kunnalla on hallituspaikka perustetussa yhtiössä v.2024 ajan.
Elinvoiman ja asumisen kehittäminen Jatketaan asumisviihtyvyyttä ja paikallisidentiteettiä tukevaa kehittämistoimintaa mm. hanketoiminnan ja SavoGrown kautta. Viestintä: Positiivisen ja elinvoimaisen kuntakuvan luominen.	Kohdennetaan viestintää asukkaiden lisäksi kesä- ja potentiaalisille uusasukkaille. Kuntatiedotelehti 2 kertaa vuodessa. Asumisen merkitystä Tervon kunnan elinvoimaisuudelle korostetaan ja otetaan käyttöön uusia innovatiivisia houkuttimia Tervoon muuttamiseksi.	Kuntatiedotelehti on ilmestynyt kaksi kertaa vuodessa ja se on jaettu joka kotiin Tervon metsästäjien toimesta. Vapaa-ajanasukkaille lähetettiin Tervon valokuvista koottu seinäkalenteri. Puolen vuoden välein on lähetetty uusille tervolaisille tervetulopaketti. Kunta on osallistunut Rakenna ja Asu -messuille, Villin Lännen kesälehteen (SGn toteuttama),

	<p>Työllisyyden kehittymistä seurataan ja yritysten työvoiman saatavuutta edistetään.</p> <p>Elinkeinoryhmän toiminta jatkuu säännöllisenä.</p> <p>Mediasuhteiden ylläpito ja aktiivinen tiedottaminen.</p>	<p>tuottanut Mökistä kodiksi -kirjeen.</p> <p>Kunnan viestintätiimi kävi benchmarking-reissulla toukokuussa Puumalan kunnassa tutustumassa kuntamarkkinointiin ja -viestintään sekä elinkeinotyöhön.</p> <p>Elinkeinoryhmä on kokoontunut seitsemän kertaa keskustellen ajankohtaisista elinkeinoasioista.</p> <p>Elinkeinoryhmä on huomionnut ansioituneita ja uusia yrittäjiä.</p> <p>Kuituverkon esiselvitys käynnistettiin ensin toteuttamalla kuntalaiskysely kunnan toimesta ja Savon Kuitu käynnisti kuiturakentamisen selvityksen.</p> <p>Tervon kunnan maksuosuus maaseudun kehittämissyhdystys Mansikka ry:ssä on 4782 €/v. Vuonna -23 Mansikka ry:n kehittämishanke- ja yritystukia myönnettiin Tervoon 21 859 €.</p>
--	---	--

TOIMINTA- JA TUNNUSLUKUJA

	TP 2022	TA 2023	TOTEUTUMA 1.1.-31.12.2023
Yritysneuvonta ja Kehitysyhtiö SavoGrow Oy:n palvelut kustannukset €/asukas	53	57	57
Elinkeinohankkeiden ulkopuolinen rahoitus			58 145
Elinkeinomarkkinointi ja viestintä €/asukas			17
Kunnan yritystuet	5 158,83	6000	8 435,79

SISÄINEN VALVONTA JA RISKIEN HALLINTA

Analyysi toimintaympäristön muutoksista.

Tavoitteiden saavuttamista uhkaavat riskit

- a) toiminnalliset riskit
- b) johtamisjärjestelmän riskit
- c) tukitoimintojen riskit
- d) taloudelliset riskit
- e) omaisuusriskit
- f) toimintaympäristön muutoksista johtuvat riskit/mahdollisuudet
- g) henkilöriskit
- h) palveluiden tuottamisen riskit häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa

Riskien vaikutusten arviointi ja suunnitelma riskien hallitsemiseksi.

Kunnan elinvoimaan kohdistuvat riskit liittyvät pääosin yleiseen talouskehitykseen, elinkeinoelämän tilanteeseen ja kustannustason muutoksiin. Näitä riskejä voidaan hillitä kunnan toimesta tiukalla talousseurannalla, hankkeitten huolellisuudella suunnittelulla ja riskianalyysillä.

Tuloarvioiden ja määrärahojen toteutuminen talousarviovuonna 2023

ELINKEINO-TOIMINTA	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	%
Toimintatulot		58 000	58 000	-59 013,60	-1013,60	101,7
Toimintamenot	-143 450	-76 800	-220 250	-237 555,52	17 305,52	107,9
Toimintakate	-143 450	-18 800	-162 250	-178 541,92	16 291,92	110,0
Poistot ja arvonalentumiset		-1800	-1800		-1800	
Laskennalliset erät		-3560	-3560	-51 322,61	47 762,61	

=valtuustoon nähden sitovat erät

Selvitys olennaisista määrärahojen ylityksistä ja tuloarvioiden alituksista:

Toimintatulojen ja menojen talousarviomuutokset johtuvat yhteistyöllä vastuullista matkailua - hankkeen kustannuksista sekä vastaavasti tulosta.

2.6 Sivistyslautakunta (Toimielin 300)

Koulutustoiminta (Tulosalue, 301)

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on edistää lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia; tukea lapsen oppimisen edellytyksiä; toteuttaa monipuolista pedagogista toimintaa; järjestää tukea varhaiskasvatuksessa; kehittää lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja; toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä. Tervon kunnan varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on päivitetty vastaamaan varhaiskasvatustilain asettamia tavoitteita ja ne on otettu käyttöön 1.8.2022.

Tervon kunnassa toimii 36-paikkainen päiväkoti Kurrekumpu, jossa järjestetään kaikki varhaiskasvatus. Päiväkoti toimii laajennetuilla aukioloajoilla tarjoten myös ilta- ja viikonloppuhoitoa tarpeen mukaisessa laajuudessa lapselle, joka tarvitsee sitä huoltajan työssäkäynnin tai opiskelun vuoksi. Päiväkodissa toimii 0–4- vuotiaiden sekä 5 -vuotiaiden lasten ryhmät. Vuonna 2023 päiväkoti tarjosi myös tarvittaessa aamu- ja iltapäivähoitoa klo 06.00–09.00 ja 16.00–18.30 välillä koululaisille ja täydentävää varhaiskasvatusta esikoululaisille. Kaikille varhaiskasvatukseen hakeneille lapsille on järjestynyt varhaiskasvatuspaikka hakijoiden aikataulun ja toiveen mukaan. Erylistä huomiota kiinnitimme lapsen päiväkodin aloitukseen, tekemällä siitä sekä lapselle että perheille mahdollisimman turvallisen ja miellyttävän.

Päiväkodissa työskentelee varhaiskasvatuspäällikkö, varhaiskasvatuksen erityisopettaja, vs. varhaiskasvatuksen opettaja, neljä varhaiskasvatuksen lastenhoitajaa sekä laitoshuoltaja. Muutoksessa oleva varhaiskasvatusalan vaatavuudet ja haasteet haastavat henkilöstöä sekä henkisesti että fyysisesti koko ajan enemmän. Henkilöstön koulutustarve on otettu Kurrekummussa huomioon entistä enemmän. Koulutukset ovat siirtyneet suurelta osin etäkoulutuksiksi ja tämän myötä henkilöstö on osallistunut niihin aikaisempaa enemmän. Varhaiskasvatuspäällikkö on saanut arvokasta alan esimiestukea osallistumalla lähikuntien yhteisiin varhaiskasvatusjohtajien tapaamisiin. Työntekijöiden työhyvinvointia on tuettu joului- ja kevätmuistamisilla, ilmaisella kuntosalilla ja kaksi kertaa vuodessa yhteisellä työhyvinvointi-illalla.

Varhaiskasvatustilain tuli 1.8.2022 voimaan lapsen tukea vahvistava muutos. Muutoksen myötä jokaiselle lapselle turvataan oikeus oikea-aikaiseen tarvitsemaansa tukeen. Tuki voi olla pedagogista, hoidollista tai rakenteellista. Tuen tarpeisiin on pystytty vastaamaan ammattitaitoisen henkilöstön ja talossa työskentelevän varhaiskasvatuksen erityisopettajan työpanoksella. Tarvittaessa olemme pitäneet palavereita monialaisen työryhmän kesken. KELA:n kustantamaa puhe- ja toimintaterapiaa järjestettiin osittain päiväkodin tiloissa.

Kestävän kehityksen huomioiminen jatkui edellisvuoden tapaan. Huomiota on kiinnitetty muuan muassa askartelumateriaalien saamiseen kierrätysmateriaaleista ja ruokahävikin pienentämiseen.

Varhaiskasvatuksessa vuoden 2023 tavoitteet toteutuivat hyvin.

Varhaiskasvatuksen toiminnalliset tavoitteet 2023

Tavoitteet	Suunnitellut toimenpiteet	Toteuma 1.1.-31.12.2023
<p>Pedagogisen toiminnan vahvistaminen toiminnan pääpainojen mukaisesti (luonto oppimisympäristönä ja liikunta osana päiväkodin arkea).</p>	<p>Liikuntavälineiden saatavuus</p> <p>Pienryhmätoiminta</p> <p>Positiivinen ja ratkaisukeskeinen toimintamalli</p> <p>Tiimipalaverit</p> <p>Henkilökunnan kehityskeskustelut</p>	<p>Liikuntavuosikelloa hyödyntämällä saimme liikuntaa näkyvämmäksi sekä perheille että työntekijöille. Saimme lisättyä liikunnan eri osa-alueita osaksi päiväkodin arkea ja pedagogista toimintaa. Liikunta oli monipuolisempaa vuosikellon ansiosta</p> <p>Liikkuva varhaiskasvatus, Jekku- jänö</p> <p>Luonto oli oppimisympäristönä mm. tunnettyöskentely Hukkareissuilla.</p> <p>Lapset jaettiin päivän aikana pienryhmäleikkeihin ja toimintaryhmät olivat pääsääntöisesti pienryhmissä.</p> <p>Tiimipalaverit olivat pääsääntöisesti viikoittain ja koko talon palaveri 2 kertaa vuodessa.</p> <p>Varhaiskasvatuspäällikkö oli mukana mahdollisuuksien mukaan myös tiimipalavereissa.</p> <p>Kehityskeskustelut työntekijöiden kanssa käytiin keväällä 2023.</p> <p>Kestävää kehitystä huomioitiin toiminnoissa sekä ruokailussa. Askartelumateriaalit kierrätettyä materiaalia ja kuntalaisten lahjoittamia materiaaleja hyödynnettiin (mm. pahvilaatikot).</p> <p>Ruokahävikki vähentyi melkein puolella pienillä erilaisilla muutoksilla, ja samalla se lisäsi</p>

		lasten osallisuutta ruokailussa. Hyödynnettiin Maistuva koulu, Ruukku ja Neuvokas perhe - materiaaleja.
Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö ja osallisuus varhaiskasvatuksessa	Toiminnan dokumentointi Vasu-keskustelut Yhteiset juhlat ja tapahtumat Vanhempainillat	<p>Toimintaa dokumentoitiin näkyväksi sosiaaliseen mediaan (päiväkodin omat sivut ja Tervon kunnan somesivut) ja päiväkodin ikkunoihin useasti viikossa. Havainnot lapsista dokumentoitiin ryhmien omiin havaintovihkoihin. Toimintojen suunnitelmat olivat näkyvillä viikoittain molempien ryhmien infotaululla.</p> <p>Asiakastyytyväisyyskysely tehtiin keväällä 2023 ja sen tuloksia käytiin läpi työntekijöiden kesken syksyn talon palaverissa 2023. Varhaiskasvatuspäällikkö huomioi asiakaspalautteen asioita syksyn toimintaa/ryhmäkokoontia suunnitellessa yhdessä työryhmän kanssa.</p> <p>Lasten vasukeskustelut käytiin kaikkien perheiden kesken keväällä 2023. Uuden toimintakauden 2023–2024 vasukeskustelut käytiin vanhempien kanssa lokakuussa 2023.</p> <p>Lisäksi lasten tulo- ja hakutilanteet olivat otollinen suoran palautteen kohtaamistilanne puolin ja toisin.</p> <p>Yhteisiä juhlia: kevät- ja joulujuhla, kaksi vanhempainiltaa.</p>

Esiopetuksen tehtävänä on edistää yhteistyössä huoltajien kanssa lasten kehitys- ja oppimisedellytyksiä sekä vahvistaa lasten sosiaalisia taitoja ja tervettä itsetuntoa leikin ja myönteisten oppimiskokemusten avulla.

Esiopetus järjestetään Tervossa Tervon Yhtenäiskoululla. Esiopetusryhmän koko vaihtelee vuosittain. Opetuksesta vastaa yksi esiluokanopettaja. Koulukäynninohjaaja on alkuopetuksen kanssa yhteinen. Tervossa toteutetaan joustavaa esi- ja alkuopetusta ottaen huomioon ikäluokan koko ja käytettävissä olevat resurssit.

Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta

Aamu- ja iltapäivätoiminnan tehtävänä on tukea lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia ja terveyttä sekä luoda pohja hyvälle kasvulle. Aamu- ja iltapäivätoiminnan tavoitteena on tukea kodin ja koulun kasvatustyötä, lapsen tunne-elämää ja sosiaalista kehitystä. Toiminnalla pyritään tukemaan lapsen eettistä kasvua, edistämään osallisuutta, ennaltaehkäisemään syrjäytymistä ja lisäämään tasa-arvoa yhteiskunnassa.

Vuonna 2023 Tervon Yhtenäiskoulu ja päiväkotikurkku Kurrekumpu järjestivät yhdessä aamu- ja iltapäivätoimintaa. Aamuisin toiminta toteutettiin Kurrekummussa ja iltapäivisin Tervon yhtenäiskoululla. Koulukäynninohjaaja toimi iltapäiväkerhon vastuunohjaajana. Toimintaan osallistui esiopetuksen sekä ensimmäisen ja toisen luokan oppilaita. Toiminnan arvioimiseksi toteutettiin asiakastyytyväisyyskysely keväällä 2023.

Perusopetus

Perusopetuksen tehtävänä on oppilaiden oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin tukeminen yhteistyössä kotien kanssa. Perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden osaamisen monipuoliseen kehittämiseen. Se rakentaa oppilaiden myönteistä identiteettiä ihmisinä, oppijoina ja yhteisön jäseninä. Opetus edistää osallisuutta ja kestävä elämäntapaa sekä kasvua demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyteen. Perusopetus kasvattaa oppilaita ihmisoikeuksien tuntemiseen, kunnioittamiseen ja puolustamiseen.

Tervon kunnassa toimii yksi peruskoulu, Tervon Yhtenäiskoulu, joka tarjoaa esi- ja perusopetusta noin sadalle lapselle ja nuorelle. Tervon Yhtenäiskoulussa työskentelee rehtori, kaksitoista opettajaa, neljä koulukäynninohjaajaa ja yksi henkilökohtainen avustaja. Taito- ja taideaineiden opetuksessa on ollut toimivaa yhteistyötä Vesannon kunnan kanssa opettajien saatavuuden varmistamiseksi.

1.1.2023 alkaen opiskeluhuollon palvelut siirtyivät kunnilta hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle. Opiskeluhuollossa työskennelleet koulukuraattorit ja psykologit sekä kouluterveydenhuollon henkilöstö siirtyivät hyvinvointialueiden työntekijöiksi. Opiskeluhoito, johon kuuluu yhteisöllinen opiskeluhoito ja opiskeluhoollon palvelut, on edelleen opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen yhdyspinnalla toimiva kokonaisuus, jossa vastuu jakaantuu koulutuksenjärjestäjien ja hyvinvointialueiden kesken. Vuoden 2023 aikana Tervon yhtenäiskoululla on ollut käytettävissä palvelut seuraavasti: kouluterveydenhoitaja yhtenä päivänä viikossa, koululääkäri noin kerran kuukaudessa, koulukuraattori yhtenä päivänä viikossa. Syksyllä 2023 koululla oli käytössä koulupsykologi noin kahden kuukauden ajan, joista psykologi työskenteli koululla yhden päivän joka toinen tai kolmas viikko.

Oppilasmääräennuste on säilynyt kutakuinkin samanlaisena ja koulun oppilasmäärä tulee lähivuosina olemaan sadan oppilaan molemmin puolin. Koulun sisäilmahaasteiden myötä koulua vaihtaneita oppilaita oli syksyllä useita, mutta tulomuuton myötä koulun oppilasmäärä pysyi lähes

ennustetun kaltaisena. Useat syyt johtivat uuden koulun rakennushankkeen tilapäiseen suvantovaiheeseen vuoden 2022 aikana. Rakennushanke lähti kuitenkin jälleen etenemään myös päätöksenteossa vuoden 2023 aikana.

Oppilasmääräennuste 2022 - 2028						
Yhtenäiskoulu	2022-2023	2023-2024	2024-2025	2025-2026	2026-2027	2027-2028
Esiopetus	9	10	7	11	5	13
1.-6. luokat	67	68	67	54	57	55
7.-9. luokat	19	20	25	39	39	35
yhteensä	95	98	99	104	101	103

SavoGrow -kunnat sekä Konnevesi osallistuvat Kuntaliiton Verkstoperuskouluhankkeeseen. Vuosille 2022–2024 keskittyvän perusopetuksen kehittämishankkeen tavoitteena on kehittää kuntien ja opetuksen järjestäjien yhteistyömuotoja ja -tapoja, joilla voidaan ratkaista muuan muassa perusopetuksen saatavuutta ja saavutettavuutta. Kehittämistyön keskiössä ovat opetushenkilöstön saaminen/rekrytoiminen ja yhteiskäyttö, joustava esi- ja alkuopetus sekä iltapäivätoiminta, yhteiset kehittämishankkeet, henkilöstön osaamisen kehittäminen sekä hallinnollinen yhteistyö. Hankkeen suunnitteluryhmä koostuu kuntien sivistysjohtajista, koulutoimenjohtajista ja peruskoulujen rehtoreista.

Verkostoitumista naapurikuntien kanssa lisättiin vuoden 2023 aikana. Ohjauksella omalle polulle -hanke päättyi keväällä 2023 ja hankkeessa syvennettiin opinto-ohjausosaamista alueellamme. Verkstoperuskouluhanke eteni loppuvuotta kohden nopeasti. Hanke jatkuu vuoden 2024 ajan, mutta jo vuodenvaihteessa 2023–2024 kunnat suuntasivat yhteisen rahoitushakemuksen kautta katsetta eteenpäin vuoteen 2027 saakka. Alueellisella yhteistyöllä etsittiin vuoden aikana vaihtoehtoisia tapoja koulutuksen järjestämiseksi tilanteessa, jossa tulevaisuuden haasteet ovat kunnilla yhteisiä. Tämän pilotin kehittäminen jatkuu.

Esi- ja perusopetuksen tavoitteet toteutuivat vuonna 2023 kohtalaisesti. Huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä esiopetuksessa vahvistettiin ja toimintaa tehtiin näkyväksi. Oppimisympäristöjä hyödynnettiin alkuopetuksessa monipuolisesti, ”koko kylä kohdaten”. Sen sijaan pedagogisen yhteistyön ja ammatillisen osaamisen vahvistaminen toteutui vain osittain suunnitellun mukaisesti. Oppimisen ja koulunkäynnin tuen vastuita ja prosesseja selkeytettiin. Oppilaan poissaoloihin puuttumiseen laadittiin toimintamalli, mikä entisestään velvoitti lisäämään kodin ja koulun yhteistyötä. Sen sijaan opetuksen suunnitteluun liittyvän yhteistyön osalta ei pystytty luomaan uusia, yhteistyötä vahvistavia käytänteitä. Ammatillisen osaamisen vahvistamiseksi koulutusta tarjottiin esimerkiksi Osaavien kehittyvien kuntien OKKU-koulutusverkostossa, mutta toiminnan muuttuessa elokuussa 2023 Tervo jäi toiminnasta pois. Henkilöstöressurssista ja työmäärästä johtuen ei pystytty sitoutumaan verkoston kehittämiseen kohti uudenlaisia koulutustoimintamalleja.

Esi- ja perusopetuksen toiminnalliset tavoitteet 2023

Tavoitteet	Suunnitellut toimenpiteet	Toteuma 1.1.-31.12.2023
<p>Pedagogisen yhteistyön vahvistaminen (yleisopetus – erityisopetus, opettaja – koulunkäynninohjaaja)</p> <p>Ammatillisen osaamisen vahvistaminen (rehtori, opettajat ja koulunkäynninohjaajat)</p>	<p>Opetuksen suunnitteluun liittyvät palaverit</p> <p>Tiimipalaverit</p> <p>Henkilökunnan kehityskeskustelut</p> <p>Koulutuksiin osallistuminen</p>	<p>Yhteisissä kokouksissa suunniteltiin koulun toimintaa.</p> <p>Koulunkäynnin tuen ryhmän kokoontui kymmenen kertaa.</p> <p>Syksyllä otettiin käyttöön opettajien tiimit yhteistyön vahvistamiseksi.</p> <p>Henkilökunnan kehityskeskustelut käytiin esihenkilön johdolla keväällä 2023.</p> <p>Laadittiin oppimisen ja koulunkäynnin tuen käytännön järjestämisen toimintamalli Tervon yhtenäiskoulussa.</p> <p>Opetussuunnitelman lukua 7 (oppimisen ja koulunkäynnin tuki) täydennettiin.</p> <p>Laadittiin koulupoissaoloihin puuttumisen toimintamalli Tervon kunnassa.</p> <p>Koulutuksiin osallistuminen henkilöstön oman aktiivisuuden ja kiinnostuksen mukaan. Kannustettu täsmäkoulutukseen, jos tarve havaittu. Loppuvuodesta kunnalla käytössä Eduhouse-lisenssi, jota hyödynnettiin jonkin verran. Täydennyskoulutusmahdollisuus OKKU-verkostossa keväällä, syksyllä Tervo ei enää mukana. Osallistuminen vähäistä. Opettajia kannustettiin osallistumaan arviointiwebinaareihin</p>

		uudistuvaan arviointiin liittyen. Aktiivinen osallistuminen. Syksyn VESO-koulutus oppilaiden tukeen liittyen sairaalakoululta. Yhteistyötä ja osaamisen kehittämistä sairaalakoulun kanssa erityisen tuen oppilaiden tukeen liittyen.
<p>Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö ja osallisuus esiopetuksessa</p> <p>Oppimisympäristöjen monipuolinen käyttö esiopetuksessa</p>	<p>Toiminnan dokumentointi</p> <p>Kehityskeskustelut</p> <p>Tiedottaminen</p> <p>Yhteiset juhlat ja tapahtumat</p> <p>Vanhempainillat</p> <p>Oppimisympäristöinä sisä- ja ulkotilat, lähiluonto ja rakennettu ympäristö</p> <p>Tieto- ja viestintäteknologian tarkoituksenmukainen käyttö</p> <p>Yhteistyö kirjasto- ja kulttuuritoimen sekä liikuntatoimen kanssa</p>	<p>Jokaisen lapsen henkilökohtainen oppimiskeskustelu keväällä. Esiopetusvuotta arvioitiin opetussuunnitelman mukaisesti.</p> <p>Esiopetuksessa hyödynnettiin monipuolisesti erilaisia oppimisympäristöjä. Toiminnassa painottui luonto ja omaan kylään tutustuminen ja tervolaisten kohtaaminen kouluarjessa. MOK-yrittäjyysviikolla pidettiin torilla kahviota.</p> <p>Toimintaa dokumentoitu TVT:tä hyödyntäen. Toiminnasta kuvallisia viestejä viikoittain huoltajille sekä toiminnasta jaksoittain tiedottamista. Jatkuvaa vuorovaikutusta huoltajien kanssa.</p> <p>Vahvistettiin yhteistyötä päiväkodin kanssa. Tehtiin yhteistyötä myös yritysten ja muun ympäröivän yhteisön kanssa.</p>
<p>Alueellisen yhteistyön vahvistuminen ja osaamisen lisääminen perusopetuksessa</p>	<p>Verkostoperuskouluhanke (SavoGrow-kunnat ja Konnevesi)</p>	<p>SavoGrow-kuntien ja Konneveden verkostoperuskouluhankkeen ohjausryhmän tapaamisia järjestettiin kuusi kertaa. Tämän lisäksi säännölliset kokoontumiset etäyhteydellä. Vuoden lopulla laadittiin Opetus- ja kulttuuriministeriölle rahoitushakemus uudenlaisen</p>

		<p>perusopetuksen järjestämismallin kehitystyötä varten. Rahoituksen saaminen ratkeaa vuoden 2024 aikana. Verkostoperuskouluhanke jatkuu joka tapauksessa vuoden 2024 loppuun saakka. Verkostoperuskouluhankkeessa mukana oleminen on tiivistänyt kuntien välistä yhteistyötä ja luonut mahdollisuuksia muidenkin kuin hankkeeseen liittyvien teemojen pohdinnalle. Tervosta hankkeessa oli keväällä kaksi osallistujaa (sivistyksestä vastaava ja rehtori), syksyllä viranhaltijan puuttumisen vuoksi hankkeeseen osallistui vain vs. rehtori. Verkostoperuskouluhankkeen lisäksi SavoGrow-kuntien yhteinen Ohjauksella omalle polulle -hanke jatkui kevään 2023 ajan. Tervossa hankkeeseen osallistui opinto-ohjaaja. Alueellinen yhteistyö lisääntyi ja tiivistyi vuoden 2023 aikana. Näin ollen asetettu tavoite on saavutettu.</p>
--	--	---

Aikuiskoulutus

Aikuiskoulutusta järjestetään Sisä-Savon kansalaisopistossa. Tavoitteena on tarjota kuntalaisille mahdollisuus yleissivistävään ja harrastuneisuuteen pohjautuvaan koulutukseen, ja toiminnan päämääränä on hyvinvoinnin, osallistumismahdollisuuksien ja sivistyksen ylläpitäminen. Tervossa toteutui vuonna 2023 yhteensä 48 kurssia. Suunniteltuja kursseja oli kaikkiaan 60. Kursseille osallistui yhteensä 380 henkeä, joista naisia 301 ja miehiä 79. Netto-osallistujamäärä oli 159 opiskelijaa eli keskimäärin jokainen osallistuja osallistui kahdelle eri opiston kurssille. Tanssin ja liikunnan ainealueella toteutui 13 kurssia ja musiikissa 12 kurssia. Kaikkiaan tunteja toteutui 1090.

Musiikinopetusta on järjestetty Kuopion konservatorion Suonenjoen toimipisteessä Suonenjoen kaupungin 15.2.2006 tehdyn sopimuksen mukaisesti tai yksittäisten opiskelijoiden osalta muissa oppilaitoksissa asianomaisen oppilaitoksen ylläpitäjien kanssa sovittavalla tavalla. Suonenjoen toimipisteessä tarjotaan musiikin varhaisiän opintoja sekä musiikin perus- ja syventäviä opintoja. Tervon kunta on maksanut tervolaisten opiskelijoiden kuntaosuuden, joka vuonna 2023 on ollut 1100 euroa oppilasta kohden. Vuonna 2023 Suonenjoen toimipisteessä on opiskellut kolme tervolaista oppilasta. Suonenjoen kaupunginhallituksen syksyllä 2023 tekemän päätöksen

mukaisesti kuntalaskutus siirtyy 1.1.2024 Kuopion konservatoriolle, mutta muutoksella ei ole vaikutusta tervolaisten oppilaiden maksuihin tai opetuspaikkoihin.

280 €:n suuruinen opiskelija-avustus myönnetään Tervossa kotipaikkansa säilyttäville yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa opiskeleville tervolaisille opiskelijoille kunnanvaltuuston päätösten ja ohjeiden mukaisesti. Vuonna 2023 opiskelija-avustusta myönnettiin seitsemälle opiskelijalle.

Koulutustoiminta tunnusluvut

TUNNUSLUKU/MITTARI	TP22	TA23	Toteuma 1.1.2023- 31.7.2023
PÄIVÄKOTI			
Lapset (1.3. / 1.10.)	25		28/21
Lapset / kokopäivähoito läsnäolopäivät	3818		3697
Lapset / osapäivähoito läsnäolopäivät	452		110
Lapset / vuorohoidon tarve (kevät/ syksy)	3	3	0/1
KOTIHOIDON TUKI			
Perheet keskim. /kk	9	12	10
KOULULAISTEN AAMU- JA ILTAPÄIVÄTOIMINTA			
Lapset (kevät/syksy)			14/12
Näistä 1.-2. -luokkalaisia	14	12	8/5
ESI- JA PERUSOPETUS (0-9 lk.)			
Oppilasmäärä 20.9.	kevät 92 syksy 95	kevät 98 syksy 95	kevät 95 syksy 92
Kuljetusoppilaiden määrä (0-9 lk.)	64	60	57
KANSALAIPOISTO			
Opetustuntien määrä	1192		1090

SISÄINEN VALVONTA JA RISKIEN HALLINTA

Analyysi toimintaympäristön muutoksista

Tavoitteiden saavuttamista uhkaavat riskit

- toiminnalliset riskit
- johtamisjärjestelmän riskit
- tukitoimintojen riskit
- taloudelliset riskit

- e) omaisuusriskit
- f) toimintaympäristön muutoksista johtuvat riskit/mahdollisuudet
- g) henkilöriskit
- h) palveluiden tuottamisen riskit häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa

Riskien vaikutusten arviointi ja suunnitelma riskien hallitsemiseksi

Sivistystoimi oli vuoden 2023 jälkimmäisellä puoliskolla murrosvaiheessa. Sivistystoimen toiminta-alueella vuoden 2023 hallintosäännön muutokset toivat muutoksia tehtävänkuviin. Lisäksi sivistystoimen johtavista viranhaltijoista sivistyksestä vastaava sekä yhtenäiskoulun rehtori vaihtoivat työnantajaa elokuussa 2023. Sivistys- ja kirjastotoimenjohtajan virantäyttö keskeytyi loppuvuodesta. Muutokset johtavissa viranhaltijoissa ja varsinaisten, toiminta-alueen tuntevien, sijaisten puuttuminen ovat haaste johtamisjärjestelmälle tehden siitä haavoittuvan. Kasautuvat työtehtävät haastoivat viranhaltijoiden jaksamista.

Koronavuosien jälkeen sairauspoissaolot eivät ole vähentyneet. Runsaat henkilöstöpoissaolot ovat merkittävä riski laadukkaan varhaiskasvatukseen ja esi- ja perusopetuksen järjestämiselle. Haasteet henkilöstön saatavuudessa ja sijaisjärjestelyissä aiheuttavat haasteen henkilöstön työhyvinvoinnille ja jaksamiselle. Ulkopuolisia sijaisia palkattiin tarpeen ja saatavuuden mukaan henkilöstön jaksamisen turvaamiseksi. Sairaspoissaolot lisäävät myös taloudellista riskiä sijaiskulujen noustessa korkeaksi. Sekä varhaiskasvatuksessa että perusopetuksessa on aina oltava riittävä määrä henkilöstöä lasten turvallisuus huomioiden. Näin ollen sijaisten käytöltä ei voi välttyä.

Pysyvän, kelpoisen opetushenkilöstön saatavuus on haaste koko lähialueella ja aiheuttaa riskin opetuksen järjestämiselle myös tulevaisuudessa. Hyvä alueellinen yhteistyö ja SavoGrow-kuntien ja Konneveden kanssa toteutettava Verkostoperuskouluhanke pyrkii osaltaan varmistamaan osaavan henkilöstön saatavuuden tulevaisuudessa.

Koulun sisäilmahaasteet nousivat voimakkaasti esille lukuvuoden 2022–2023 aikana. Tämän seurauksena osa oppilaista vaihtoi syksyllä 2023 koulua. Asia oli voimakkaasti esillä myös julkisuudessa vaikuttaen kunnan ja koulun julkisuuskuvaan. Tiedonkulun ja ajantasaisen tiedottamisen varmistaminen koulun sisäilman ja uuden kouluhankkeen osalta on merkittävää koulun häiriöttömän toiminnan kannalta.

Tuloarvioiden ja määrärahojen 2023

KOULUTUS-TOIMINTA	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	%
Toimintatulot	88.060,00		88.060,00	129.543,68	41.483,68	147,1
Toimintamenot	-2.164.849,00		-2.164.849,00	-2.112.053,02	-52.795,98	97,6
Toimintakate	-2.076.789,00		-2.076.789,00	-1.982.509,34	-94.279,6	95,5
Poistot ja arvonalentumiset	-22.114,00		-22.114,00	-25.950,53	3.836,53	117,3
Laskennalliset erät	-115.720,00		-115.720,00	-238.460,32	-122.740,32	206,1

=valtuustoon nähden sitovat erät

Selvitys olennaisista määrärahojen ylityksistä ja tuloarvioiden alituksista

Koulutustoiminnassa toimintamenot kokonaisuutena ovat toteutuneet annettujen määrärahojen puitteissa. Henkilöstökuluissa on toisaalta syntynyt säästöä henkilöstömuutosten myötä, mutta toisaalta sijaiskulut ovat olleet huomattavan korkeat talousarviossa arvioituun tarpeeseen nähden.

Vapaa-aikatoiminta (Tulosalue, 361)

Kirjastotoiminta

Kirjasto- ja tietopalvelujen tavoitteena on edistää väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin, mahdollistaa tiedon saatavuus ja käyttö, edistää lukemiskulttuuria ja monipuolista lukutaitoa sekä tarjota mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen. Palvelut tukevat aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta. Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat yhteisöllisyys, moniarvoisuus ja kulttuurinen moninaisuus.

Tervon kunnankirjasto toimii samassa rakennuksessa Tervon yhtenäiskoulun kanssa. Kirjasto kuuluu Ylä-Savon kirjastoverkko Rutakkoon. Kirjastopalvelut tuotetaan kirjaston aukioloaikoina asiakkaita henkilökohtaisesti palvellen. Lisäksi aamuisin, iltaisin ja viikonloppuisin kirjasto on auki omatoimikirjastona. Kelan asiointipiste siirtyi 1.8.2022 kirjaston yhteyteen. Asiointipisteessä on saatavilla Kelan yhteispalvelupisteen avustavaa asiakaspalvelua.

Kirjastossa työskentelee kirjasto- ja kulttuuripalveluiden esimies sekä kirjastovirkailija. Hallintosäätöuudistuksen myötä kirjasto- ja kulttuuripalveluiden esimiehen virka muutettiin sivistys- ja kirjastotoimenjohtajan viraksi. Virkaa ei ole täytetty.

Kirjastopalveluiden monipuolisuutta ja saavutettavuuden kehittämistyötä vietiin vuonna 2023 eteenpäin järjestämällä kirjastossa erilaisia tapahtumia yhteistyössä kunnan muiden toimijoiden, mm. koulu, päiväkotit ja nuorisotoimi, ja ulkopuolisten toimijoiden, mm. kunnassa toimivien hankkeiden, kanssa.

Tosiallisesti varsinaista kirjaston kehittämistä ja pitkäjänteistä työtä kirjastopalveluiden eteen ei vuonna 2023 pystytty toteuttamaan viranhaltijan puuttumisen takia. Kirjastossa on jouduttu supistamaan palveluja raskaalla kädellä, ja tämä on johtanut myös asiakaspalvelullisten aukioloaikojen supistamiseen. Aukioloaikoja vähennettiin ensin heti kirjasto- ja kulttuuritoimenjohtajan lähdettyä helmikuussa yhdellä päivällä (tiistai) ja myöhemmin marraskuussa toisella päivällä (perjantai). Kesällä kirjaston asiakaspalvelu oli kokonaan suljettu 5 viikkoa ja syksyllä 2 viikkoa pakollisten vuosilomien vuoksi.

Kirjaston ja koulun välistä yhteistyötä jatkettiin säännöllisten kirjastovälituntien, lukukoirien vierailujen ja erilaisten kirjastonkäytön opetusten, kirjastoon tutustumisten, lukujuhlan ja satutuntien myötä.

Lukuharrastus tukee erityisesti lasten ja nuorten lukutaitoa ja kielellistä kehitystä. Lapselle lukemisella on merkittävä vaikutus tulevana koulumenestykseen ja se tukee puheen- ja kielenkehittymisen lisäksi myös mielikuvitusta. Yhdessä lukemisesta hyötyy koko perhe: se tuo kokemuksen yhdessäolosta, luo vuorovaikutusta lapsen ja aikeiden välille ja auttaa oppimaan lapsen ja nuoren kiinnostuksen kohteista.

Kirjastossa panostettiin erityisesti lukemista edistävien tapahtumien järjestämiseen ja pyrittiin lisäämään osallistujamääriä matalan kynnyksen tapahtumilla sekä lapsille ja lapsiperheille

suunnatuilla tapahtumilla. Näitä olivat mm. Yökirjasto, kirjaston ja koulun yhteinen 112-tapahtuma sekä kirjaston Halloween. Aikuisille lukijoille suunnattuja tapahtumia kirjastossa järjestettiin säännöllisen lukupiirin, aikuisten satutuntien ja kirjailijavierailun muodossa. Muiden toimijoiden järjestämiä tapahtumia kirjastossa olivat esimerkiksi järjestöjen kokoukset, TTT-hankkeen tapaamispiste sekä erilaiset taidenäyttelyt.

Kirjaston tilastot osoittavat kirjaston kävijämäärien olevan edelleen noususuunnassa. Tämä selittyy pitkälti kirjastossa järjestetyillä tapahtumilla (niin kirjaston itse järjestämät, kuin kirjastossa muiden toimijoiden järjestämät tapahtumat) sekä koululaisten ahkeralla kirjastonkäytöllä. Kirjastossa vietetään aikaa esimerkiksi ennen ja jälkeen koulupäivän. Kirjaston oma tapahtumatuotanto on viranhaltijan puuttumisen vuoksi nojannut pitkälti matalankynnyksen tapahtumiin, joita on järjestetty jo useita vuosia ja pyörivät säännöllisesti omalla painollaan.

Kokonaislainaus vuoteen 2022 verrattuna on pienentynyt noin 2000 lainauksen verran. Kirjaston asiakaspalvelulliset aukioloajat ovat supistuneet viranhaltijan puuttumisen takia. Myös yleinen valtakunnallinen trendi lukemisharrastuksen vähenemisestä ja e-aineistojen käytön yleistymisestä vaikuttaa lainausmäärien laskuun.

Kirjastossa hoidetaan kunnan kotisivuilta löytyvää kunnan chat-asiakaspalvelua sekä Kelan asiointipistettä.

Kulttuuritoiminta

Kunnan tehtävänä on edistää, tukea ja järjestää kulttuuritoimintaa kunnassa. Kunnan tehtävänä on myös järjestää kunnan asukkaille mahdollisuuksia taiteen perusopetukseen sekä harrastusta tukevaan opetukseen taiteen eri aloilla. Kulttuuritoiminnalla tarkoitetaan taiteen harjoittamista ja harrastamista, taidepalvelusten tarjontaa ja käyttöä, kotiseututyötä sekä paikallisen kulttuuriperinteen vaalimista ja edistämistä.

Kulttuuritoiminnasta vastaa sivistys- ja kirjastotoimenjohtaja (nimikkeen muutos 2023). Kirjasto- ja kulttuuritoimenjohtaja irtisanoutui kunnan palveluksesta tammikuun lopussa, jäi lomalle helmikuun puolessa välissä ja sen jälkeen kokonaan pois kunnan palveluksesta huhtikuun alusta. Tämä on vaikuttanut niin kirjastopalveluiden kuin kulttuuripalveluiden järjestämiseen.

Kulttuuritoimen tapahtumia, osallistumista Pohjois-Savon alueelliseen kehittämistoimintaan tai järjestöyhteistyötä ei olla pystytty järjestämään suunnitelmien mukaisesti viranhaltijan puuttumisen vuoksi.

Tapahtumia on järjestetty koko vuoden aikana 5 kappaletta. Uudistettu Tervo-päivä ja kaksi järjestöpalaveria (kevällä ja syksyllä). Kevällä kirjastossa vieraili Maarianvaaran kesäteatteri Lenkki-kansanterveyskarnevaali esityksellään. Syksyllä koululaisille järjestettiin konserttikeskuksen konsertti.

Kesällä museoaitoilla työskenteli museoviraston myöntämän hankeavustuksen turvin hanketyöntekijä, joka kuvasi ja luetteloi museoaittojen esineistöä. Esineiden kuvaamista ja luettelointia ei saatu vietyä loppuun saakka.

Vuoden 2023 lopussa tehtiin pohjatyö Pohjois-Savon Kaikukortti kokeiluun (1.2.–31.12.2024) osallistumista varten.

Nuorisotoimi

Nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. Nuorisotyöllä tarkoitetaan nuorten kasvun, itsenäistymisen ja osallisuuden tukemista yhteiskunnassa; nuorisopolitiikalla tarkoitetaan nuorten kasvu- ja elinolojen sekä sukupolvien välisen vuorovaikutuksen parantamista; nuorisotoiminnalla tarkoitetaan nuorten omaehtoista toimintaa.

Nuorten parissa tehtävän työn lähtökohtana ovat nuorten osallisuus ja oikeudet. Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien tulee olla monipuolisia ja yhdenvertaisia. Nuorisotyö vahvistaa sosiaalisesti, edistää fyysistä ja psyykkistä terveyttä sekä lisää hyvinvointia.

Tervon kunta järjestää nuorisotyötä sekä omana toimintana että yhteistyössä muiden nuorille palveluja tuottavien viranomaisten sekä nuorten, heidän perheidensä, nuorisoalan järjestöjen, seurakuntien ja muiden nuorisotyötä tekevien tahojen kanssa. Nuorisotyöstä vastaa vapaa-aikasihteeri (tehtävänimeke muutettu hallintosääntöuudistuksen yhteydessä 2023).

Vuoden 2023 aikana nuorisotoimi on järjestänyt tervolaisille lapsille ja nuorille nuorteniltoja ja leirejä yhteistyössä muun muassa Niiniveden seurakunnan ja Vesannon kunnan kanssa. Etsivän nuorisotyöntekijän palvelu ostettiin edellisvuoden tapaan Vesannon kunnalta.

Liikuntatoimi

Liikuntatoimen tavoitteena on edistää eri väestöryhmien mahdollisuuksia liikkua ja harrastaa liikuntaa sekä tukea fyysisen toiminnan ylläpitämistä ja parantamista. Liikuntatoimen perustehtävä liittyy vahvasti väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöhön. Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat tasa-arvo, yhdenvertaisuus, yhteisöllisyys, monikulttuurisuus, terveet elämäntavat sekä ympäristön kunnioittaminen ja kestävä kehitys.

Kunnan tulee luoda edellytyksiä kunnan asukkaiden liikunnalle järjestämällä liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmät huomioon ottaen, tukemalla kansalaistoimintaa (mukaan lukien seuratoiminta) sekä rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja.

Tehtävien toteuttamisen kunnassa tulee tapahtua eri toimialojen yhteistyönä sekä kehittämällä paikallista, kuntien välistä ja alueellista yhteistyötä sekä huolehtimalla tarvittaessa muista paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin sopivista toimintamuodoista. Kunnan tulee kuulla asukkaitaan liikuntaa koskevissa keskeisissä päätöksissä. Liikuntatoimesta vastaa vapaa-aikasihteeri.

Vuonna 2023 liikuntatoimessa on toiminta järjestetty suunnitellulla tasolla. Liikunta- ja kuntosalivuorot ovat toimineet normaaliin tapaan ja liikuntatoimentapahtumia ja kerhoja on järjestetty yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kunnan perustehtävä, ja HYTE-työn tavoitteena on kaventaa asukkaiden hyvinvointi- ja terveyseroja sekä ehkäistä sairauksia, tapaturmia ja syrjäytymistä. HYTE-työn tavoitteena on myös lisätä kuntalaisten koettua hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä sekä vahvistaa mielen hyvinvointia ja osallisuutta.

Vuoden 2023 alusta kuntien valtiosuuksiin tuli hyvinvoinnin- ja terveyden edistämisen HYTE-kerroin. HYTE-kerroin on kannustin kunnille edistää asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. HYTE-kertoimen suuruuteen voi kunta vaikuttaa omalla aktiivisella toiminnallaan.

Kerran valtuustokaudessa tehdään laaja hyvinvointikertomus- ja suunnitelma, joka asettaa tavoitteet kunnan HYTE-työlle neljäksi vuodeksi kerrallaan. Tavoitteiden toteutumista seurataan vuosittain vuosiraportissa, jonka yhteydessä tarvittaessa tarkennetaan hyvinvointitavoitteita ja -toimenpiteitä. Keväällä ilmestyvässä hyvinvointikertomuksessa todennetaan vuoden 2023 tavoitteiden toteutuminen.

Pohjois-Savon hyvinvointikertomus ja -suunnitelma 2021–2025 linjaa alueellisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (HYTE) koordinaation painopisteet ja niiden toimeenpanon. Heidän laatimat HYTE-työn tärkeimmät painopisteet vuosille 2021–2025 ovat:

- Osallisuuden vahvistuminen ja yksinäisyyden vähentäminen
- Vanhemmuus vahvistuu
- Itsestä huolehtimisen ja terveellisten elintapojen edistäminen
- Mielen hyvinvointi ja riippuvuuksien ehkäisy
- Tapaturmien ja väkivallan ehkäiseminen
- HYTE-resurssien, rakenteiden ja prosessien vahvistaminen

Pohjois-Savon alueen HYTE-työtä johtaa HYTE-neuvottelukunta ja alueen hyvinvointiryhmänä toimii johtoryhmä. HYTE-työtä koordinoi kunnan HYTE-koordinaattori ja työtä johtaa kunnan johtoryhmä. Kunnan HYTE-koordinaattori vaihtui vuoden 2023 elokuussa, jonka jälkeen kunnan HYTE-koordinaattorina on toiminut varhaiskasvatuspäällikkö. Hänen työajastaan 20% kohdentuu HYTE-työhön.

HYTE-koordinaattori on osallistunut erilaisiin työryhmiin (muun muassa Pohjois-Savon HYTE-neuvottelukunta, HYTE-verkosto, EPT-verkosto, RRP-hanke, KOTO kumppanuus) ja koonnut paikalliset toimijat yhteen järjestökokoukseen.

Hyvinvoinnin- ja terveyden edistämistyöstä vastaavat osaltaan jokainen kunnantoimija oman työnsä sekä poikkihallinnollisen työn kautta. Talousarvion toiminnan tavoitteiden laadinnassa on kiinnitetty huomiota HYTE-asioihin ja jokainen hallintokunta kirjannut tilinpäätöksen omaan osioonsa.

Muita HYTE -toimijoita ovat kunnan eri järjestöt, seurakunta, vapaaehtoiset, sekä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystalvet. Yhteistyötä on lisätty lähikuntien, Pohjois-Savon HYTE- ja osallisuuspalvelualueen sekä järjestöjen kanssa.

Vapaa-aikatoimen toiminnalliset tavoitteet 2023

Tavoitteet	Suunnitellut toimenpiteet	Toteuma 1.1.-31.12.2023
Kirjastopalveluiden monipuolisuuden ja saavutettavuuden kehittäminen	Lähikirjastopalvelut, kaukolainat Rutakko -verkosto Monipuolinen lainausaineisto	(Suluissa vuoden 2022 tilasto) Kävijämäärät Kävijät yhteensä 15.076 (13.596) Asiakaspalvelu-aikaan 9090 (10.185) Omatoimiaikaan 5786 (3211) Lainamäärät

	<p>Digiopastus</p> <p>Kela -asiointipiste</p> <p>Erilaiset tapahtumat</p> <p>Yhteistyö varhaiskasvatuksen ja koulun kanssa</p>	<p>Kokonaislainaus 13.967 (16.068)</p> <p>lainaustiski 4251 (6277)</p> <p>automaatti 7821 (7312)</p> <p>verkkokirjasto 2057 (2533)</p> <p>Lainat / asukas 9,69 (10,86)</p> <p>(asukasluku 1441, Tilastokeskus 2022)</p> <p>E-aineiston käyttökerrat Laskentakaava= Rutakon kokonaiskäyttö * Tervon asukaslukuun suhteutettu prosenttiosuus 2,46%</p> <p>Biblio 407 (345)</p> <p>Viddla 72 (72)</p> <p>Naxos 10 (12)</p> <p>ePress / sanomalehdet 1466 (1295)</p> <p>ePress / aikakauslehdet 102 (46)</p> <p>Yhteensä kaikki 2057 (1770)</p> <p>Tapahtumien määrä</p> <p>Tapahtumia yhteensä 54 (29)</p> <p>joista kirjaston järjestämiä 32</p> <p>muiden toimijoiden kirjastossa järjestämiä 22</p> <p>yhteensä tapahtumissa kävijöitä 558 (278)</p> <p>alle 18-vuotiaille järjestetyissä 456 (231)</p> <p>18 vuotta täyttäneille järjestetyissä 102 (47)</p> <p>Kyselyt</p> <p>Asiakaskyselyitä ei toteutettu tarkasteltavana ajanjaksona.</p>
--	--	--

<p>Kulttuurin kokemisen mahdollisuudet kaikille kuntalaisille ja yhteistyön vahvistaminen järjestöjen kanssa</p>	<p>Monipuoliset kulttuuritapahtumat eri ikäryhmille sekä omana toteutuksena että ostopalveluna,</p> <p>Pohjois-Savon alueellisen kulttuurin kehittämistoiminta</p> <p>Järjestöyhteistyö ja -palaverit</p>	<p>Tapahtumien määrä - 5</p> <p>Kävijämäärät -300</p> <p>Avustusten määrä</p> <p>Kulttuuritoimen avustuksia jaettiin yhteensä 400 €. Sisä-Savon kameraseura: kohdeavustus 250 €</p> <p>Tervon tiistaiseura: yleisavustus 150 €</p> <p>Kylien kehittämisavustusta jaettiin yhteensä 1200 €.</p> <p>Talluskylän kyläyhdistys 600 €</p> <p>Rieponlahden-Käpysalon kyläyhdistys ry 600 €</p> <p>Järjestöyhteistyön määrä Järjestöpalaveri keväällä ja syksyllä.</p>
<p>Monipuolisen omaehtoisen ja ohjatun liikuntaharrastusten mahdollistaminen sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen</p>	<p>Liikunta-alueiden ja -paikkojen ylläpito ja kehittäminen</p> <p>Tapahtumat</p> <p>Järjestöyhteistyö</p> <p>Ikäihmisten toimintaa ylläpitävä ja ennaltaehkäisevä työ</p> <p>Yhteistyö perusopetuksen sekä varhaiskasvatuksen kanssa</p>	<p>Liikunta- ja kuntosalinvuorot toimivat normaaliin tapaan. Ikäihmisten virikepiiri kokoontui 17 kertaa. Piiriä pidettiin Tervossa Mantulla.</p> <p>Keväällä liikuntatoimi oli järjestämässä ulkoilutapahtumaa sekä kesällä Hippos-kisoja yhteistyössä Tervon Urheilijoiden kanssa. Kesäkuussa järjestettiin lapsille liikuntakerhoa viikon ajan.</p> <p>Kesällä mahdollistettiin lasten uimakoulun järjestäminen.</p>

<p>Nuorten osallisuuden vahvistaminen, yhteisöllisyyden edistäminen ja mielekäs tekeminen</p>	<p>Nuorten illat</p> <p>Tapahtumat</p> <p>Kesäleirit</p> <p>Järjestöyhteistyö</p> <p>Nuorisovaltuusto</p>	<p>Nuorteniltoja pidettiin Mantulla tiistaisin 3–4 ja 5–6-luokille sekä keskiviikkoisin 5–9-luokille. Lisäksi Tikkakerhon valvomana 7–9-luokille ja sitä vanhemmille pidettiin iltoja perjantaisin.</p> <p>Koululaisten hiihtolomalla nuorille järjestettiin yönuokkari Mantulla yhteistyössä etsivän nuorisotyöntekijän kanssa sekä kirjastolla yönuokkari pienemmille lapsille kirjastovirkailijan ja seurakunnan kanssa.</p> <p>Lasten- ja varhaisnuorten leirit järjestettiin kesäkuussa yhteistyössä Niiniveden Seurakunnan ja Vesannon kunnan kanssa.</p> <p>Kesäkuussa nuorten nuokkari oli auki viikon ajan joka päivä. Lisäksi nuorille järjestettiin oma pyöräretki Manginniemeen ja joulukuussa pikkujoulut Mantulla.</p> <p>Yläkoululaisten välituntitoimintaa, ”Vauhtivälkkiä” toteutettiin n. kerran kuukaudessa yhteistyössä etsivän nuorisotyöntekijän kanssa.</p> <p>Nuorisovaltuustotoiminta oli vähäistä.</p>
---	---	--

Vapaa-aikatoiminta tunnusluvut

TUNNUSLUKU/MITTARI	TP22	TA23	Toteuma 1.1.2023- 31.12.2023
KIRJASTO			
Lainat / asukas	10,86	12	9,69
E-aineiston käyttökerrat	1770	1250	2057
Kävijämäärä	11926	11300	15076
KULTTUURI			
Tapahtumien määrä		12	5
LIIKUNTA			
Liikuntahallin käyttöaste ark. 15-21			42,5%
NUORISO			
Nuorisotilojen käyntimäärä	1343		1214

SISÄINEN VALVONTA JA RISKIEN HALLINTA

Analyysi toimintaympäristön muutoksista
Tavoitteiden saavuttamista uhkaavat riskit

- a) toiminnalliset riskit
- b) johtamisjärjestelmän riskit
- c) tukitoimintojen riskit
- d) taloudelliset riskit
- e) omaisuusriskit
- f) toimintaympäristön muutoksista johtuvat riskit/mahdollisuudet
- g) henkilöriskit
- h) palveluiden tuottamisen riskit häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa

Riskien vaikutusten arviointi ja suunnitelma riskien hallitsemiseksi

Sivistys- ja kirjastotoimenjohtajan viran täyttämättä jättäminen on merkinnyt haastetta erityisesti kirjasto- ja kulttuuritoimen toiminnan järjestämiselle. Palveluja ei ole pystytty tuottamaan aiemmalla tasolla, jotta on turvattu henkilöstön jaksaminen. Toimintaa supistamalla on kuitenkin turvattu se, että kuntalaisten lakisääteiset kirjastopalvelut on säilytetty ja omatoimikirjastojärjestelmä osaltaan turvaa kirjaston käytön mahdollisuuksia poikkeustilanteissa. Kulttuuritoimessa on haettava aktiivisesti uusia toimintamalleja, mikäli kulttuuritoiminnasta huolehtiminen viranhaltijavoimin ei jatkossakaan ole mahdollista.

Nyt ja tulevaisuudessa haasteena kirjastossa on fyysisen aineiston lainausmäärän lasku. Kokonaislainaus oli vuonna 2023 pienempi kuin kahtena edellisenä vuonna. Yleinen

lukemisharrastuksen ja lukemisen arvostuksen väheneminen vaikuttaa tähän ja kirjastoissa tehtävään lukutaidon ja lukemisen edistämistyöhön olisi pystyttävä osoittamaan resursssia.

Toiminnan järjestäminen yhden työntekijän tai viranhaltijan varassa merkitsee sitä, että toimintaa ei välttämättä häiriö- tai poikkeustilanteessa pystytä järjestämään ollenkaan.

Tuloarvioiden ja määrärahojen toteutuminen 2023

VAPAA-AIKA-TOIMINTA	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	%
Toimintatulot	60.950,00		60.950,00	66.748,67	5.798,67	109,5
Toimintamenot	-520.050,00		-520.050,00	-467.200,80	-52.849,20	89,8
Toimintakate	-459.100,00		-459.100,00	-400.452,13	-58.647,87	87,2
Poistot ja arvonalentumiset	-28.470,00		-28.470,00	-23.927,83	-4.542,17	84,0
Laskennalliset erät	-29.150,00		-29.150,00	-89.318,55	60.168,55	306,4

=valuustoon nähden sitovat erät

Selvitys olennaisista määrärahojen ylityksistä ja tuloarvioiden alituksista

Kulttuuritoimen selkeä määrärahojen alitus johtuu viranhaltijan puuttumisesta. Kulttuuritoimen palveluita ja tapahtumia ei ole pystytty järjestämään vuonna 2023 suunnitellun mukaisesti, mikä on vaikuttanut myös kulttuuritoimen kustannusten alittumiseen niin henkilöstö- kuin muissakin menoissa.

2.7 Ympäristöterveyslautakunta (Toimielin 650)

Ympäristöterveydenhuolto (Tulosalue 651)

Tulosalueen toiminnot

660 Hallinto

670 Ympäristöterveysvalvonta

680 Eläinlääkintähuolto

Tulosalueen vakinainen henkilöstö

Hallinto: Ympäristöterveysjohtaja ja toimistos sihteeri (90 %)

Ympäristöterveysvalvonta: Suonenjoki 3 ympäristöterveystarkastajaa, Pielavesi 1 ympäristöterveystarkastaja

Eläinlääkintähuolto: Keitele 1 kunnaneläinlääkäri, Pielavesi 3 kunnaneläinlääkäriä, Rautalampi 1 kunnaneläinlääkäri, Suonenjoki 2 kunnaneläinlääkäriä (toinen koko alueella muita sijaistava kunnaneläinlääkäri), Tervo 1 kunnaneläinlääkäri, Vesanto 1 kunnaneläinlääkäri, Tervon yhteistoiminta-alue 1 valvontaeläinlääkäri, 1,2 eläintenhoitajaa.

Tulosalueen toiminnan kuvaus

Ympäristöterveydenhuollon tarkoituksena on edistää ja valvoa elinympäristön ja yksilön terveyttä ja turvallisuutta sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia. Ympäristöterveydenhuollon tehtävänä on kunnallinen elintarvike-, tupakka- ja terveydensuojeluvalvonta, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta, zoonosien ja eläintautien ennaltaehkäisy sekä eläinlääkäripalvelut ja talteen otettujen seuraeläinten hoidon järjestäminen. Tehtävät ovat lakisäätteisiä ja merkittävä osa tehtävistä on viranomaistehtäviä.

Ympäristöterveysvalvonnan tehtäviin kuuluu kansanterveyslaissa määriteltyjen lakien (terveydensuojelulaki, elintarvikelaki sekä tupakkalaki) mukainen kunnille kuuluva valvonta. Lisäksi valvotaan lääkelain mukaista nikotiinikorvausvalmisteiden myyntiä.

Ympäristöterveysvalvonnan tehtäviä ovat mm. toiminnanharjoittajien ja kuntalaisten neuvonta ja ohjaus, valvontakohteiden toimintaa koskevien ilmoitusten tai hakemusten käsittely ja niistä annettavat todistukset tai tehtävät päätökset (ennakkovalvonta), luvanvaraisen toiminnan päättyessä perumispäätösten teko ja lopetusilmoitusten käsittelystä annettavat todistukset, valvontakohteisiin suoritettavat säännölliset, suunnitelman mukaiset tarkastukset sekä mahdollinen jälkivalvonta, näytteenotto tarvittaessa, lainsäädännön noudattamatta jättämisestä tai ilmeistä terveyshaittaa aiheuttavasta toiminnasta johtuvien määräysten, ja kieltojen sekä kieltopäätösten ja väliaikaisten toimenpidekieltojen antaminen, lausuntojen antaminen esimerkiksi kaavaehdotuksista, ympäristö- ja rakennusluvista sekä niihin läheisesti liittyvät selvitykset sekä varautuminen häiriötilanteisiin.

Eläinlääkintähuollon tehtävänä on eläinlääkintähuoltolain mukaisten kunnan tehtävien hoitaminen ja kunnaneläinlääkäreille säädettyjen tehtävien hoitaminen. Tehtävä kattaa peruseläinlääkäripalvelut, kiireellisen eläinlääkäriavun sekä eläimistä saatavien elintarvikkeiden alkutuotannon terveydellisen valvonnan, lausuntojen antamisen eläintenpitopaikkojen ja ympäristölupaprosessissa, eläinperäisten elintarvikkeiden turvallisuuden valvonnan, eläintenpidon terveydellisen valvonnan, eläintautien vastustamisen ja ennaltaehkäisemisen sekä eläinsuojelun. Peruseläinlääkäripalvelut ja kiireellisen eläinlääkäriavun saaminen toteutetaan

ympäri vuorokautisena koko alueella siten, että alue on jaettu kahteen päivystyspiiriin: Sisä-Savon alue (Rautalampi, Suonenjoki, Vesanto, Tervo ja ostopalveluna Kuopiolle Karttulan alueen su Tulosalueen lähivuosisien palvelutarpeiden ja -rakenteiden muutokset

Yhteiset:

Yhteistoiminta-alue aloitti toimintansa v. 2012 alusta. Palvelutuotantoa on uudelleenorganisoitu ja priorisoitu tarpeen mukaan sekä toimintaa pyritty kehittämään ja tehostamaan toteutumien perusteella. Keiteleen ja Pielaveden alueella on edelleen resurssipula eläinlääkinnän puolella.

Vuoden 2023 yleisenä tavoitteena on edelleen toimintavalmiuden ylläpitäminen sekä parantaminen. Samalla kun valmistaudumme lisääntyvään yhteistyöhön alueellisten toimijoiden kanssa. Henkilöstölle varataan riittävästi tilaisuuksia osallistua mahdollisesti suurempien palveluyksiköiden suunnitteluun, valmisteluun ja täytäntöönpanoon, samalla toimintavalmius ja -kyky pyritään säilyttämään riittävän hyvällä tasolla. Mahdolliseen valmisteluun osallistuu koko henkilöstö mahdollisuuksien ja tarpeiden mukaan. Tämä edellyttää jatkossa myös mahdollisesti vapautuvien virkojen täyttämistä ja resurssien turvaamista.

Muilta osin tilannetta seurataan ja ryhdytään tarvittaessa toimenpiteisiin palvelutarpeiden ja -rakenteiden uudelleenorganisoimiseksi.

Hyödynnetään ICT-ratkaisuja palveluiden tuottamisessa.

Kevan tasausmaksu vuodelle 2023 jaetaan hallintokunnittain henkilöstömenojen suhteessa.

Tasausmaksu merkitään kirjanpidossa henkilösivukulujen ryhmään tilille 4110 Eläkevakuutusmaksut.

Ympäristöterveydenhuollon osalta kustannukset on noin 33 900 €.

Sote-henkilöstön siirtyessä hyvinvointialueille, keskitetysti hoidettujen toimistopalvelujen kustannukset tulevat nousemaan.

Ympäristöterveysvalvonta:

Eryityslainsäädännön ympäristöterveydenhuollon 2020–2024 valtakunnallisen valvontaohjelman pohjalta tehtävät valvontasuunnitelmat, joihin riskiperusteisesti toiminnalliset ja valvontakohdekohtaiset valvontasuunnitelmat perustuvat, hyväksytetään ympäristöterveyslautakunnassa. Mikäli monivuotisen suunnitelman muutokset eivät ole merkittäviä, riittää suunnitelman vieminen vuosittain tiedoksi toimielimelle. Suunnitelmallisen valvonnan tavoitteet tarkentuvat valvontasuunnitelman perusteella. Tavoitteena on korkealaatuinen suunnitelmallinen ja oikein kohdennettu valvonta, jota tehdään riittävin voimavaroin. Valvonnan tulee olla tehokasta sekä eri toimijoita tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti kohtelevaa. Suunnitelmallista valvontaa priorisoidaan tehtävien kiireellisyysjärjestyksessä. Valvontatyön suunnitteleman osuus mm. asumisterveys- ja sisäilma-asiat yksityisissä ja julkisissa kiinteistöissä, erilaiset erityistilanteet ja asiakasyhteydenotot ja lausuntopyynnöt vaativat usein kiireellisiä toimenpiteitä. Valvontasuunnitelmaa ei ole valtakunnallisten valvontaohjelmien puutteen vuoksi voitu valmistella ennen talousarviota.

Ympäristöterveydenhuollon voimassa oleva maksutaksa on päivitetty ja hyväksytty 16.12.2021. Elintarvike- ja kontaktimateriaalitoimijoille tuli vuoden 2022 alusta alkaen valtakunnallinen

vuosittainen perusmaksu 150 €. Maksu koskee lähes kaikkia kuntien valvonnassa olevia elintarvikehuoneistoja.

Lisäksi terveydensuojelulain (763/1994, TsL) maksullisuutta laajennettiin vuoden 2022 alusta alkaen vuosittaisella valvonnan perusmaksulla, jota alettiin periä vuoden alusta lähtien laissa määritellyiltä toimipaikoilta ja toiminnoilta. Vuosittainen perusmaksu on veroluonteinen ja suuruudeltaan 150 €.

Resursseja tulee varata aiempaa enemmän alkutuotannon valvontaan. Alkutuotantokohteiden siirtyminen aktiivisen valvonnan piiriin on lisännyt valvontatyön vaatimaa resurssia n. 0,5 htv/v.

Ympäristöterveydenhuollon valvontatehtävien resurssien varmistamiseksi tulisi entistä tehokkaammin kohdistaa valvonnasta saadut tulot yhteistoimintasopimuksen mukaisesti lisätyövoiman palkkaamiseen ja valvonnan kehittämiseen. Vuosilomien sijaisuuksiin sekä suunnitelmalliselle valvonnalle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan jatkossakin lisätyövoimaa. Nykyisten tehtävien hoitamiseksi arvioidaan lisätyövoiman tarpeen olevan vähintään 0,5 htv. Resurssit pyritään turvaamaan vähintään nykyisellä tasolla. Avoimiin virkoihin haetaan täyttöluvat.

Yhteistyötä jäsenkuntien sekä niiden eri viranomaisten kanssa pyritään tiivistämään ja tehostamaan.

Eläinlääkintähuolto:

Valvontaa jatketaan alueellisen eläinlääkintähuoltosuunnitelman mukaisesti. Priorisointia joudutaan tekemään edelleen valvontatarpeen määrittelyssä, etenkin suunnittelemattomien eläinsuojelutehtävien osuuden ollessa suunniteltua suurempi. Jatkossa tarvitaan valvontatehtävien asianmukaiseen suorittamiseen lisäresurssia.

Tilayksiköiden kasvun myötä eläinlääkintähuollossa on edelleen aiempaa enemmän tarvetta suunnitelmalliselle ja ajanvarausperusteiselle palvelulle, mitä on saatu toteutettua päivystysjärjestelmän uudelleen organisoinnilla. Työjärjestelyissä on edelleen otettava huomioon myös mahdollisuus jakaa viranhoito kahdelle eri henkilölle, minkä ei kuitenkaan oleteta aiheuttavan korotuksia palkkamenoihin. Lisäksi tällä pyritään parantamaan henkilöstön työssä jaksamista, ennakoitavuutta sekä toiminnan suunniteltavuutta.

Jatkossa tulee ottaa huomioon eläinlääkärisopimuksessa oleva pakollinen viikoittainen lepopäivä, tämä vaikuttaa päivystys- ja läsnäololistojen laatimiseen ja siksi on ehdottoman tärkeää, että henkilöstömäärä on riittävä koko alueella.

Vakinaisten viranhaltijoiden palkkakustannusta on nostettu vuoden 2023 talousarvioon, mutta palkkakustannus ei ole edelleenkään, sillä tasolla, jona se olisi kaikki virat täytettynä. Eläintenhoitajien palkkoja ei oltu budjetoitu vuodelle 2022, lisätty vuoden 2023 talousarvioon.

Jatkossa tulee ottaa huomioon sijaisten rekrytoinnin hankaloituminen valtakunnallisen eläinlääkäripulan vuoksi. Sijaisille tulee pystyä tarjoamaan majoitus, matkakulut ja yleensä vakinaista henkilökuntaa korkeammat korvaukset, mikä on huomioitava henkilöstökuluissa. Riittävä sijaisten rekrytointi on kuitenkin ensiarvoisen tärkeää palvelujen turvaamisen ja henkilöstön jaksamisen ja hyvinvoinnin kannalta.

Eläinlääkintähuollon sähköisen ja reaaliaikaisen ajanvarausjärjestelmän käyttöä laajennetaan. Sähköisen, julkisen ja reaaliaikaisen ajanvarausjärjestelmän käytettävyyttä kehitetään. Sähköisten

ja mobiilijärjestelmien täysimääräinen käyttö vaatii myös riittävät laiteresurssit. Tietokoneiden, potilasohjelmien, mobiililaitteiden ja puhelinten määrän ja laadun on oltava riittävät ja ajantasaiset, jotta niitä pystytään hyödyntämään täysimääräisesti.

Eläinlääkintähuollossa on perustettu vakinainen eläintenhoitajatoimi Pielaveden yhteisvastaanotolle. Jatkossa tulee huomioida Sisä-Savon alueelle vastaavalle toimelle rahoitus, siten että eläinlääkärinä kohden hänen työpanos olisi 34 h/kk. Eläintenhoitajan antama toiminnallinen apu kohdistuu toimenpiteiden avustamiseen, välinehuoltoon, lääkevaraston ajan tasalla pitämiseen, toimistotyöhön ja yms. oheistoimintoihin vapauttaen eläinlääkäriresurssia varsinaiseen eläinlääkärin koulutusta vaativaan työhön. Eläintenhoitajan työpanoksen edesauttaa eläinlääkäreiden työssäjaksamista ja lisäävän vastaanoton tehokkuutta ja toimintavarmuutta.

Tulosyksiköiden tavoitteet vuodelle 2023

Tavoite	Suunnitellut toimenpiteet	Toteutuma 1.1.–31.12.2023
Ympäristöterveysvalvonta		
Väestön ja yksilön terveyden ylläpitäminen ja edistäminen sekä ennalta ehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka voivat aiheuttaa terveyshaittaa Valvonnan vaikuttavuuden edistäminen.	Riskiperusteisen kohde kohtaisen valvontasuunnitelman laatiminen ja suunnitelman mukaiset valvontatoimet.	Valvontasuunnitelma vuodelle 2023 hyväksyttiin ympäristöterveyslautakunnassa 14.12.2022 §35. Sisäisistä sijaistusjärjestelyistä johtuen, valvontaresurssia on suunniteltua vähemmän käytössä valvontasuunnitelman toteuttamiseen. Valvontasuunnitelmaa on toteutettu resurssien puitteissa, riskiperusteisuutta korostaen.
	Toiminnanharjoittajien neuvonta ja ohjaus.	Annettu elintarvike-, terveydensuojelu- ja tupakkalain mukaista neuvontaa ja ohjausta toimijoille.
	Suunnitelmallinen ja monipuolinen viestintä monikanavaisuutta hyödyntäen. Tiedotuksen ja yhteydenpidon parantaminen alueen väestöön.	Ajankohtaisista asioista on tiedotettu kunnan verkkosivuilla ja kuntatiedotteissa. Verkkosivujen sisältöä on päivitetty. Toimijoita tiedotettu sähköpostitse.
	Viranomaisyhteistyö	Eri viranomaistahojen esittämiin lausuntopyyntöihin on vastattu ja neuvottelutilaisuuksiin osallistuttu. Etenkin tuulivoimahankkeet yhteistoiminta-alueen kunnissa olleet esillä useissa viranomaisyhteistyöneuvotteluissa.

		<p>Osallistuttu AVI:n järjestämään ympäristöterveyshuollon johtajien ja vesihuollon tilannekuvakokouksiin säännöllisesti ja Itä-Suomen vesihuoltovalvojen yhteistyöryhmään. Pohjois-Savon ympäristöterveydenhuollon johtajien kokouksiin on osallistuttu mahdollisuuksien mukaan.</p> <p>Erityistilanne suunnitelma on päivitetty ja on osallistuttu Itä23 valmiusharjoitukseen.</p>
<p>Alan muuttuvan lainsäädännön vaatimusten huomioiminen valvonnassa.</p>	<p>Valtakunnallisen tiedonhallintajärjestelmän (VATI) käyttö.</p>	<p>Valtakunnallinen TsL- ja EtL-perusmaksu ja sen laskuttaminen Ruokaviraston ja Valviran ohjeen mukaisesti rekisterissä oleville valvontakohteille.</p> <p>Päivittäminen vaati edelleen runsaasti ympäristöterveystarkastajien työaika.</p> <p>12.1.2023 voimaan tulleen talousvesilainsäädännön uudistuksen toimeenpano on aloitettu. Vedenjakelualueiden riskienhallintasuunnitelmia on hyväksytty, näytteenottosuunnitelmia on päivitetty ja VATI:n vesinäytteiden tiedonsiirron uudistusta on saatettu uudistuksen mukaiseksi.</p> <p>Tiedonsiirto kuntalaisten käytössä olevaan vesi.fi palveluun.</p> <p>Kiinteistökohtaisten talousvesikaivojen omistajia on ohjeistettu ja ohjattu omatoimisessa talousvesinäytteen otossa sekä kaivon puhdistuksessa ja kunnostuksessa.</p>

		Osallistuttu Ruokaviraston "Vatin-ajankohtaista" koulutuksiin kolmen viikon välein.
	Henkilöstön osaamisen ylläpito ja asiantuntijuuden lisääminen.	Henkilöstö on osallistunut aktiivisesti aluehallintoviraston, Ruokaviraston ja Valviran järjestämiin koulutustilaisuuksiin pääsääntöisesti etäyhteyksin. Lisäksi osallistuttu Terveet tilat-verkostotapaamisiin.
Valvonnan tasapuolisuus.	Valvontakohdetietojärjestelmän tietojen päivittäminen.	Valvontakohdetietoja on ylläpidetty, etenkin elintarvikehuoneistoissa ja alkutuotannon valvonnan osalta paljon lopettaneita/toimijan vaihdoksia. Hyvinvointialueen aloittaessa toimijan muutoksia käsitelty runsaasti ja pyydetty/selvitetty uusilta toimijoilta elintarvike- ja terveydensuojelulain mukaisia ilmoituksia.
	Riskiperusteisen valvonnan korostaminen.	Riskiperusteisuus on huomioitu valvonnan sisäisessä organisoinnissa ja valvonnan toteutuksessa. Kohdekohtaisia riskinarviointeja päivitetään tarpeen mukaan valtakunnallisen ohjeistuksen ja kohteiden valvontahistorian tuntemisen mukaisesti.
Toimiva työyhteisö.	Resurssien turvaaminen sijaisjärjestelyin ja lisätyövoiman tarpeen huomioon ottaminen.	Ympäristöterveysjohtajan virkaa on hoidettu OTO:na 31.10.2023 saakka, mikä on kuormittanut viranhaltijoita. Laskennallisesti ympäristöterveystarkastajien työpanosta on ollut käytettävissä yhteensä 2 htv. Virkavapailta olleilla ympäristöterveystarkastajilla on ollut vain ajoittain sijainen.
	Vaikutusmahdollisuuksien varaaminen mahdollisesti	Henkilöstö pidetään ajan tasalla ja heille annetaan mahdollisuus vaikuttaa tuleviin suunnitelmiin

	tulevien palveluyksiköiden muodostumisen suunnitteluun.	ja mahdollisesti tulevien palveluyksiköiden muutoksiin.
	Vähintäänkin nykyisten resurssien turvaaminen mahdollisesti tulevien palveluyksiköiden muodostumisen yhteydessä.	Huolehditaan avoimien virkojen täytöstä ja sijaisten hankinnasta.

Eläinlääkintähuolto		
Alueen eläinlääkintähuollon, eläinsuojeluvalvonnan, zoonosien, eläintautien vastustamisen, ja ennaltaehkäisemisen sekä alkutuotannon terveydellisen ja elintarviketurvallisuuden valvonnan toteuttaminen.	Eläinlääkintähuoltosuunnitelman toteuttaminen. Valvontatehtävien organisointi ja delegointi praktikoille valvontaresurssinollessa riittämätön.	Valvontasuunnitelma vuodelle 2023 hyväksyttiin ympäristöterveyslautakunnan kokouksessa 14.12.2022 § 35. Suunnitelmaa on toteutettu olemassa olevien resurssien puitteissa riskiperusteisesti priorisoiden. Valvontaell ollut 60% työajalla kesäkuun alkuun, sen jälkeen ei ole ollut lainkaan valvontaell, praktikot ovat hoitaneet valvontatehtäviä. Valvontatehtävistä on hoidettu kaikki eläintautivalvontaan liittyvät velvoitteet sekä akuutit, kiireelliset eläinsuojelutapaukset.
	Ennaltaehkäisevä terveydenhuolto. Zoonosien tiedostaminen ja niistä tiedottaminen ja huomioiminen entistä paremmin eläinlääkintätyössä ja neuvonnassa.	Terveydenhuoltotyötä on pystytty toteuttamaan suunnitellusti.
Palveluiden parantaminen, työhyvinvoinnin edistäminen, henkilöresurssien ja ajankäytön tehostaminen.	Sähköisen ajanvarausjärjestelmän hyödyntäminen ja edelleen kehittäminen.	Sähköinen ajanvarausjärjestelmä on käytössä sisäisesti, ei julkisena.
	Avustajan/avustajien toimenkuvan selkiyttäminen, vakiinnuttaminen ja hyödyntäminen osana koko työyhteisöä	Avustajien tehtäväkuvasta ja työjärjestelyistä ja koetusta hyödystä on tehty kysely kaikille eläinlääkäreille ja avustajille.

	Valvontaeläinlääkäriyhteistyön kehittäminen ja jatkaminen Siilinjärven kanssa.	Toteutettu resurssien puitteissa.
Toimiva työyhteisö	Resurssien turvaaminen sijaisjärjestelyin tarpeen mukaan. Sijaisten rekrytoinnin, perehdyttämisen ja yhteydenpidon kehittäminen	Ympäristöterveysjohtajan virkaa on hoidettu OTO:na 31.10.2023 saakka. Vs. ympäristöterveysjohtaja on käyttänyt noin 80 % työajasta johtajan sijaistamiseen ja vs. vastaava eläinlääkäri pitänyt toimistopäiviä esimiestehtävien hoitoon n.10-20% työajasta. Sisä-Savon puolella on ollut kaksi sijaista koko vuoden, Pielavedellä alkuvuodesta jouduttiin turvautumaan ulkopuolisiin päivystäjiin, keväällä tilannetta on saatu vakiinnutettua. Päivystys- ja läsnäololistat on saatu tehtyä niin, ettei työmäärä ja päivystysvelvollisuus ole ollut kohtuuton. Päivystysvapaita on saatu pidettyä pääsääntöisesti niiden kertymistähtiin, mutta osalla on edelleen hyvin runsaasti pitämättömiä vapaita.
	Pielavesi-Keitele-alueen toiminnan ja yhteisvastaanoton kehittäminen	Alkuvuodesta vakinaistettu Pielavedelle kolmas eläinlääkäri ja keväällä saatu loppuvuodeksi osa-aikainen sijainen. Nämä ovat luoneet vakautta ja mahdollistaneet töiden järjestelyä ja päivystysvapaiden pitämistä säännöllisesti.
	Yhteisöllisyyden, yhteistyön ja tiedonkulun lisääminen koko työyhteisön välillä.	Eläinlääkäreiden ja avustajien yhteisiä TEAMS-palavereja pidetty säännöllisesti n. 2 vko:n välein. Eläinlääkäreiden kesken on perustettu WhatsApp-ryhmät sekä koko yhteistoiminta-alueen eläinlääkäreille että päivystysalueittain.
	Vaikutusmahdollisuuksien varaaminen ja vähintäänkin nykyisten resurssien	Pielaveden irtautumishalukkuus Tervon kunnan vastuulla olevasta

	turvaaminen mahdollisesti tulevissa palveluyksiköiden muutoksissa	ympäristöterveyspalveluista on ollut esillä. Tämä ei toteutunut ja halukkuutta ei enää tällä hetkellä ole lisälmen suuntaan.
--	---	--

Ympäristöterveysvalvonta	TP 2022	TA 2023(*	TOTEUMA 1.1.- 31.12.2023
Valvontasuunnitelman mukaiset ETL:n tarkastukset	96	160	81
Suunnitelman ulkopuoliset ETL:n tarkastukset	4	20	8
Muu ETL:n toimenpide (ohjauskäynti, lausunto, neuvonta tmv.)	400	120	318**
Valvontasuunnitelman mukaiset ETL:n maitohygieniatarkastukset	4	20	5
Valvontasuunnitelman mukaiset TsL:n tarkastukset	34	70	94
Suunnitelman ulkopuoliset TsL:n tarkastukset	3	50	33
Muu TsL:n toimenpide (ohjauskäynti, lausunto, neuvonta tmv.)	500	200	290**
Valvontasuunnitelman mukaiset TupakkaL:n tarkastukset	17	20	23
Suunnitelman ulkopuoliset TupakkaL:n tarkastukset	1	20	0
Muu TupakkaL:n toimenpide (ohjauskäynti, lausunto, neuvonta tmv.)	10	30	14**
Eläinlääkintähuolto			*
Hyötyeläinkäynnit virka-aikana	1549	2300	1370
Ei-hyötyeläinkäynnit virka-aikana	4589	4300	4438
Hyötyeläinkäynnit päivystysaikana	375	700	284
Ei-hyötyeläinkäynnit päivystysaikana	507	550	505
Eläintautivalvonta suoritteet	8	15	19
Eläinsuojeluvalvonta/ suunniteltu valvonta ilmoituksen varaisissa kohteissa	0	ELHS:n mukaan 39	2
Eläinsuojeluvalvonta/ suunnitelman ulkopuoliset tarkastukset (eläinsuojeluilmoitukset)	39	50	20
Vapaaehtoisein terveydenhuolto-ohjelmiin (naseva, sikava) liittyvien pyydettyjen käyntien toteutuminen. (%)	n.95 % Jonkin verran viivettä käyntien toteutumisessa resurssipulasta johtuen. Osa terveydenhuollon tilannekatsauksista jäänyt toteutumatta.	100	83 Naseva-käyntejä tehty 217 kpl/360 kpl (Vuosikäynnit ja tilannekatsaukset) Sikava-käyntejä tehty 12 kpl/12 kpl

Eläinlääkintähuollon hyötyeläin- sekä ei-hyötyeläinkäyntimäärät sekä arviot sisältävät myös Kuopion kaupungille Karttulassa tehdyt arki- ja päivystyskäynnit. Luvuista puuttuu muutaman satunnaisen päivystäjän tiedot, kyseessä vain yksittäisiä käyntejä. Jatkossa kategoriat menee sairasmatkat vs. vastaanottokäynnit, koska KliniQ jaottelee käynnit näin. Sairasmatkoista osa voi olla ei-hyötyeläimiä esim. lemmikkihevoset. Käyntimäärien TA2023 sarakkeessa on oltava virheitä.

Sivutuotevalvontaa tehtiin 6 suoritetta.

Vierasainenäytteenottoja kotieläintiloilta ja meijeristä muutamia.

Terveydenhuoltokäyntien toteutumattomuus, johtuu lähinnä siitä, että tilalliset eivät ole tilanneet käyntejä.

EtL-ilmoituksia käsiteltiin 48 kappaletta. Lisäksi laadittiin yksi vientitodistus.

TsL-ilmoituksia käsiteltiin 24 kappaletta.

Viranhaltijapäätöksiä terveydensuojelu-, tupakka- ja lääkelain nojalla tehtiin 26 kappaletta.

Lisäksi vs. vastaava eläinlääkäri teki 2 kpl kunnaneläinlääkärin viran täyttöön liittyvän viranhaltijapäätöksiä.

Viranomaisvalvonnan talous-, uima-allas- ja uimarantavesinäytetuloksia tarkastettiin ja kirjattiin Vati-järjestelmään 117 näytteenoton tulokset.

Lausuntoja annettiin 17 kappaletta.

* Valvontasuunnitelmaa toimintavuodelle 2023 ei ole laadittu / hyväksytty talousarvion laatimiseen mennessä. Luvut perustuvat edellisen vuoden valvontasuunnitelmaan.

** Suurinta osaa puhelimesta ja sähköpostin välityksellä annetusta ohjauksesta ja neuvonnasta ei ole raportoitu VATI:n. Kaikki yksityistalouksien talousvesi asioihin liittyvä neuvonta ja ohjaus on kirjaamatta kokonaan VATI-järjestelmään. Lukumäärät ovat arvioita suurelta osin.

SISÄINEN VALVONTA JA RISKIEN HALLINTA

Analyyysi toimintaympäristön muutoksista

Tavoitteiden saavuttamista uhkaavat riskit

a) toiminnalliset riskit

- Talousarvio vaikuttaa muutosten jälkeenkin realistiselta, edellyttää entistä tiukempaa talouskuria ja seurantaa
- Osittainen resurssivaje eläinlääkinnässä sekä suuri resurssivaje terveysvalvonnassa
- Toiminnan tulosten seuranta osittain mahdollista reaaliaikaisesti kohdetietojärjestelmän kautta, vaikuttavuuden arviointi hankalampaa. Valtakunnallinen ympäristöterveydenhuollon keskitetty toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä (VATI) ei tue tällä hetkellä valvontatyön vaikuttavuuden seurantaa.
- Tarvittaessa ryhdytään korjaaviin toimenpiteisiin tilanteen ja talouden vakauttamiseksi ja toiminnan tehostamiseksi edelleen.
- Osaavan ja vastuullisen henkilöstön rekrytointiongelmat

b) johtamisjärjestelmän riskit

- Perehdyttämiseen kiinnitetään erityistä huomiota ja sisäisen valvonnan ohjeet saatetaan henkilöstön tietoon
 - Päätöksenteko, dokumentointi sekä arkistointi järjestetään lainsäädännön mukaisella ja asiaan kuuluvalla tavalla
 - Henkilöstön poissaoloja korvataan OTO:na tehtävänä työnä olemassa olevan henkilöstön voimin. Kuormittaa henkilöstöä ja vaikuttaa valvonnan toteumaan.
 - Valmistelu ja esittely pyritään järjestämään mahdollisimman tehokkaasti, perusteellisesti ja laadukkaasti.
- Erilaisten valitus- ja oikeuskäsittelyjen lisääntyminen aiheuttaa ylimääräistä työtä.

c) tukitoimintojen riskit

- Sopimukset tehdään kirjallisina, pyritään hyvään dokumentointiin
- Lautakunta määritellyt tilivelvollisen viranhaltijan hankintarajan, muilta osin käsittely tarvittaessa lautakunnassa ja kunnanhallituksessa ja tarvittaessa pyydetty lausunto/kannanotto palveluyhteistyöjäsenkunnilta.
- ICT-järjestelmän haavoittuvuus ja inhimilliset virhetoiminnot.

d) taloudelliset riskit

- Palveluiden ostojen osalta mahd. epidemioista ja erityistilanteista sekä niiden selvittämisestä syntyvät kustannukset, ei voida varautua / ei varsinaista puskuria / ei "korvamerkittyä" määrärahaa.

e) omaisuusriskit

- Irtaimiston luettelointia suoritettu
- Vakuutukset tarkastettu ohjatusti
- Ei lukitus- ja hälytysjärjestelmiä vuokrakiinteistöissä
- Henkilöstö käyttää omia ajoneuvoja virkamatkoihin ja -tehtäviin
- ATK-järjestelmien tietoturva ohjeistuksen mukaisesti

f) toimintaympäristön muutoksista johtuvat riskit

- mahdolliset muutokset toimintaympäristössä saattavat aiheuttaa ainakin väliaikaista kuormitusta henkilöstössä, muutosten vaikutusta kokonaisuudessaan on mahdotonta arvioida

g) henkilöriskit

- Henkilöressurssien riittävyys - osaavan, vastuuntuntoisen ja ammattitaitoisen työvoiman saanti on haastavaa.
- Johtamisen järjestelmä tuo riskin resurssien ollessa rajalliset.
- Tehtäväkuvaukset päivitetään tarvittaessa, kehityskeskustelut pidetään vuosittain. Ei pidetty 2023.
- Työhyvinvointiin ja jaksamiseen kiinnitetty huomiota (eläinlääkintä), työnkuvia selkiytetty eläinlääkinnässä.
- Mahdollistetaan kouluttautuminen ja osaamisen ylläpito koulutusmäärärahojen puitteissa.
- Pyritään tiivistämään ja tehostamaan toimiala- ja kuntarajat ylittävää yhteistyötä.

h) palveluiden tuottamisen riskit häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa
 - Normaaliolojen erityistilannesuunnitelma laadittu, päivitetty, hyväksytty lautakunnassa ja toimitettu asianmukaisesti eri viranomaisille ja yhteistyötahoille tiedoksi.

Riskien vaikutusten arviointi ja suunnitelma riskien hallitsemiseksi on ennakoiva asenne riskiarvioinnissa ja toiminnassamme (erityistilannesuunnitelma).

Tuloarvioiden ja määrärahojen toteutuminen tammi-kesäkuussa 2023

YMPÄRISTÖTER- VEYDENHUOLTO	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	%
Toimintatulot	1.486.416,00		1.486.416,00	1.616.897,62	-130.481,62	108,8
Toimintamenot	-1.470.140,00		-1.470.140,00	1.589.733,89	128.593,89	108,7
Toimintakate	-16.276		-16.276	-18.163,73	1.887,73	111,6
Poistot ja arvonalentumiset	-750,00		-750,00	-880,96	130,96	117,5
Laskennalliset erät	-120.670,00		-120.670,00	-177.526,59	72.382,59	168,8

=valtuustoon nähden sitovat erät

2.8 Tuloslaskelmaosan toteutuminen

TALOUSARVION TULOSLASKELMAOSAN TOTEUTUMISVERTAILU 2023

TERVON KUNTA		Talousarvio	TA-	Talousarvio	Toteutuma	Poikkeama	%
		2023	muutos	muutoksen	2023		
Sisäiset+ulkoiset				jälkeen			
Toimintatuotot							
Myyntituotot	+	1 645 576	70 000	1 715 576	1 879 908,94	164 332,94	109,6
Maksutuotot	+	103 190		103 190	92 541,83	-10 648,17	89,7
Tuet ja avustukset	+	29 620	58 000	87 620	108 400,35	20 780,35	123,7
Muut toimintatuotot	+	410 460	17 000	427 460	506 569,48	79 109,48	118,5
Toimintatuotot yht.		2 188 846	145 000	2 333 846	2 587 420,60	253 574,60	110,9
Toimintakulut							
Henkilöstökulut	-	-3 208 647	-35 200,00	-3 243 847	-3 338 422,37	-94 575,37	102,9
Palvelujen ostot	-	-1 996 990	-134 700,00	-2 131 690	-2 196 040,39	-64 350,39	103,0
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-	-126 680	-6 500,00	-133 180	-108 430,78	24 749,22	81,4
Avustukset	-	-129 300	-102 000,00	-231 300	-227 264,13	4 035,87	98,3
Muut toimintakulut	-	-384 810	-7 000,00	-391 810	-466 692,68	-74 882,68	119,1
Toimintakulut yht.		-5 846 427	-285 400,00	-6 131 827	-6 336 850,35	-205 023,35	103,3
TOIMINTAKATE		-3 657 581	-140 400,00	-3 797 981	-3 749 429,75	48 551,25	98,7
* Verotulot	+	2 983 000		2 983 000	3 013 030,39	30 030,39	101,0
* Valtionosuudet	+	653 820		653 820	530 294,00	-123 526,00	81,1
Rahoitustuotot ja -kulut							
* Korkotuotot	+	6 500		6 500	10 170,04	3 670,04	156,5
Muut rahoitustuotot	+	350 000		350 000	535 328,71	185 328,71	153,0
* Korkokulut	-	78 000		78 000	107 319,84	29 319,84	137,6
Muut rahoituskulut	-	15 000		15 000	4 828,58	-10 171,42	32,2
Rahoitustuotot ja -kulut yht.		263 500		263 500	433 350,33	169 850,33	164,5
		242 739	-140 400	102 339	227 245	124 905,97	222,1
VUOSIKATE							
Poistot ja arvonalentumiset							
Suunnitelman mukaiset poistot	-	310 709		310 709	297 746,79	-12 962,21	95,8
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä		310 709		310 709	297 746,79	-12 962,21	95,8
Satunnaiset erät							
TILIKAUDEN TULOS	+/-	-67 970	-140 400	-208 370	-70 501,82	137 868,18	33,8
Poistoeron lisäys(-), vähennys(+)	+/-	8 100		8 100	8 136,84	36,84	100,5
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ		-59 870	-140 400	-200 270	-62 364,98	137 905,02	31,1
* Sitovat määrärahat ja tuloarviot							

2.9 Investointiosan toteutumisvertailu

Kunnanhallitus

<i>Investointi</i>		TA 2023	TA muutos	TA muutosten jälkeen	Toteuma 2023	Poikkeama € talousarvioo n
Kiinteä omaisuus	Menot					
	Tulot	220 000,00			0,00	220 000,00
	Nettomeno	220 000,00				
Osakkeet ja osuudet	Menot				-122 280,30	122 280,30
	Tulot	130 000,00				130 000,00
	Nettomeno	130 000,00				
Sillankorva purkukustannukset	Menot				70 130,00	-70 130,00
	Tulot					
	Nettomeno				70 130,00	
Kiinteistöjen peruskorjaukset	Menot	-185 000,00	85 000,00	-100 000,00	-25 093,18	-74 906,82
	Tulot					
	Nettomeno	-185 000,00	85 000,00	-100 000,00	-25 093,18	-25 093,18

Kiinteän omaisuuden myynti: 1 omakotitalo Allaalta, ei toteutunut

Osakkeet ja osuudet: ostettu Monetran osakkeet (2280 €) ja Palveluyhtiö Viisarit Oy:n pääomitus (120 000,30 €) menoina, Siltavahdin osakkeen myynti ei toteutunut

Sillankorvan purku toteutunut suurimmalta osalta vuoden 2023 puolella, siirretty osin käyttötalouden kuluksi, lisätty maa-alueen tasearvoon 24 784,32 € maisemointikustannukset

Kiinteistöjen peruskorjaus: toteutunut uuden koulun suunnittelun aloitus. Kunnanviraston viemärisaneeraus 10 000 € ja Mantun vesikaton uusinta 75 000 TA-muutoksin siirretty vuodelle 2024

Julkinen käyttöomaisuus

Investointi		TA 2023	TA muutos	TA muutosten jälkeen	Toteuma 2023	Poikkeama € talousarvioon
Kaavateiden peruskorjaus	Menot		-11 212,00	-11 212,00	-11 212,00	
	Tulot					
	Nettomeno					
Kevyen liikenteen väylä 551 seututielle	Menot	-35 000,00		-35 000,00	0,00	-35 000,00
	Tulot					
	Nettomeno					
Leikkikentät	Menot	-15 000,00	15 000,00	0,00		
	Tulot					
	Nettomeno					
Laiturit	Menot	-25 000,00	25 000,00	0,00		
	Tulot					
	Nettomeno					
Käyntisataman kehittäminen	Menot	-20 000,00	-40 000,00	60 000,00	-53 946,77	6 053,23
	Tulot					
	Nettomeno					

Investoinnit yhteensä

Investointi		TA 2023	TA muutos	TA muutosten jälkeen	Toteuma 2022	Poikkeama € talousarvioon
Yhteensä	Menot	-280 000,00	73 788,00	-206 212,00	-207 374,62	1 162,62
	Tulot	350 000,00		350 000,00	0,00	350 000,00
	Nettomeno	70 000,00	73 788,00	143 788,00	-207 374,62	351 162,62

2.10 Rahoitusosan toteutumisvertailu

TALOUSARVION RAHOITUSOSAN TOTEUTUMISVERTAILU 2023							
TERVON KUNTA		Talousarvio 2023	TA- muutos	Talousarvio muutoksen jälkeen	Toteutuma 2023	Poikkeama	%
Toiminnan rahavirta							
Vuosikate	+/-	242 739	0	242 739	227 244,97	-15 494,03	93,6
Tulorahoituksen korjauserät	+/-	0		0	199 200,00	199 200,00	
Toiminnan rahavirta yhteensä		242 739		242 739	426 444,97	183 705,97	175,7
Investointien rahavirta							
Investointimenot	-	-285 000		-285 000	-207 374,62	77 625,38	72,8
* Rahoitusosuudet investointimenoihin	+	0		0	0,00	0,00	0,0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	+	0		0	0,00	0,00	0,0
Investointien rahavirta yhteensä		65 000		65 000	-207 374,62	-272 374,62	-319,0
Toiminnan ja investointien rahavirta yhteensä		307 739		307 739	219 070,35	-88 668,65	71,2
Rahoituksen rahavirta							
Antolainauksen muutokset							
* Antolainasaamisten lisäys	-			0	0,00	0,00	
* Antolainasaamisten vähennykset	+	30 000		30 000	30 000,00	0,00	100,0
Antolainauksen muutokset		30 000		30 000	30 000,00	0,00	100,0
Lainakannan muutokset							
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	+	0		0	500 000,00	500 000,00	
*Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-	-416 666		-416 666	-441 666,00	-25 000,00	106,0
Lyhytaikaisten lainojen muutos	+/-			0	-601 634,71	-601 634,71	0,0
Yhteensä		-416 666		-416 666	-543 300,71	-126 634,71	130,4
Oma pääoman muutokset				0	-130 942,57	-130 942,57	
Muut maksuvalmiuden muutokset				0	-470 436,53	-470 436,53	
Rahoituksen rahavirta yhteensä		-386 666		-386 666	-1 144 679,81	-758 013,81	296,0
				0		0,00	
Rahavarojen muutos		-78 927		-78 927	-895 609,46	-816 682,46	1134,7

* Sitovat määrärahat ja tuloarviot

2.11 Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

YHTEENVETO VALTUUSTON HYVÄKSYMIEH MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIoidEN TOTEUTUMISESTA

	Sitov uus- taso N/B	Määrärahat					Tuloarviot				
		Alkuperäinen talousarvio	TA:n muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteutu ma	Poikkea ma	Alkuperäinen talousarvio	TA:n muut okset	TA muuto sten jälkeen	Toteutu ma	Poikkea ma
KÄYTTÖTALOUSOSA (ulk. + sis.)											
100 KESKUSVAALILAUTAKUNTA											
101 Vaalit	B	5760		5760	5521	-239	2900		2900	3031	131
120 TARKASTUSLAUTAKUNTA											
121 Tilintarkastus	B	12860		12860	18641	5781	0		0		0
130 KUNNANHALLITUS											
131 Yleishallinto	B	752258	132400	884658	935423	50765	42110	17000	59110	60297	1187
160 KHALL ELINKEINOJAOSTO											
161 Elinkeino toiminta	B	143450	76800	220250	237556	17306	0	58000	58000	59014	1014
480 TEKNISET PALVELUT											
481 Tekniset palvelut	B	651260	76200	727460	886083	158623	486320	70000	556320	523856	-32464
600 YMPÄRISTÖTOIMI											
601 Ympäristötoimi	B	174840		174840	174116	-724	71130		71130	59269	-11861
198 PERUSTURVALAUTAKUNTA											
199 Sosiaalipalvelut	B	0		0	4339	4339	0		0	11966	11966
291 Toimeentuloturva	B	0		0	330	330	0		0	0	0
295 Terveystoimi	B	0		0	-53237	-53237	0		0	102726	102726
300 SIVISTYSLAUTAKUNTA											
301 Koulutustoiminta	B	2164849		2164849	2112053	-52796	88060		88060	129431	41371
361 Vapaa-aikatoiminta	B	520050		520050	467201	-52849	60950		60950	66749	5799
650 YMPÄRISTÖTERVEYSLAUTAKUNTA											
651 Ympäristöterveydenhuolto	B	1470140		1470140	1598734	128594	1486416		1486416	1620991	134575
YHTEENSÄ KÄYTTÖTALOUS		5895467	285400	6180867	6386759,54	205892,54	2237886	145000	2382886	2637329,79	254443,79
	Sitovuus- taso N/B	Määrärahat					Tuloarviot				
		Alkuperäinen talousarvio	TA:n muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteutu ma	Poikkea ma	Alkuperäinen talousarvio	TA:n muut okset	TA muuto sten jälkeen	Toteutu ma	Poikkea ma
TULOSLASKELMAOSA		93000	0	93000	112148,42	19148,42	3993320	0	3993320	4088823	95503,14
Verotulot	B						2983000		2983000	3013030	30030
Valtionosuudet	B						653820		653820	5302940	-123526
Korkotuotot	B						6500		6500	10170	3670
Muut rahoitustuotot	B						350000		350000	5353290	185329

Korkokulut	B	78000		78000	107320	29320					
Muut rahoituskulut	B	15000		15000	4829	-10171					
INVESTOINTIOSA		280000	-73788	206212	207375	2325,42	700000	0	70000	0	-700000
901 KUNNANHALLITUS					117123	117122,62	350000		350000		-350000
902 Kiinteä omaisuus	B			0	-	-	220000		220000	0	-220000
903 Osakkeet ja osuudet	B			0	122280	122280,3	130000		130000		-130000
904 Muut pitkävaikutteiset menot	B			0	0	0					0
920 PERUSTURVALAUTAKUNTA				0		0					0
921 Osakkeet ja osuudet	B			0		0				0	0
926 Kiinteistöjen peruskorjaukset				0	0	0					0
931 Koneet ja kalusto	B			0		0				0	0
940 TEKNIINEN LAUTAKUNTA		280000	-73788	206212	90252	-115960					0
941 Koneet ja kalusto	B			0	0	0					0
945 muut pitkävaikutteiset menot	B	0		0		0					0
955 Kiinteistöjen peruskorjaukset	B	185000	-85000	100000	25093	-74907				0	0
965 Julkinen käyttöomaisuus	B	95000	11212	106212	65159	-41053			0	0	0
	B			0		0					0
RAHOITUSOSA		416666	0	416666	1445480	1028813,81	30000	0	30000	530000	500000
Antolainauksen muutokset				0		0					0
Antolainasaamisten vähennykset	B			0	0	0	30000		30000	30000	0
Lainakannan muutokset				0		0			0		0
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	B			0		0	0		0	500000	500000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	B	416666		416666	441666	25000			0		0
Lyhytaikaisten lainojen muutos	N			0	601635	601634,71			0		0
Tulorahoituksen korjaukset/Pakolliset varaukset				0	-68257	-			0		0
Vaikutus maksuvalmiuteen				0	470436,53	470436,53			0		0
TALOUSARVION LOPPUSUMMA		6 685 133,00	211 612,00	6 896 745,00	8 151 762,57	1 256 180,19	6 961 206,00	145 000,00	7 106 206,00	7 256 152,93	149 946,93
1) N= sitovuus nettomääräraha/-tuloarvio, B= bruttomääräraha/-tuloarvio										-8 151 762,57	
										Rahavarojen muutos	-895 610

3 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

3.1 Tuloslaskelma

TULOSLASKELMA (ulkoinen)		1.1.-31.12.2023	1.1.-31.12.2022
Toimintatuotot			
Myyntituotot	+	1 879 908,94	1 779 705,66
Maksutuotot	+	92 541,83	581 449,62
Tuet ja avustukset	+	108 400,35	116 032,05
Muut toimintatuotot	+	506 569,48	530 688,94
Yhteensä		2 587 420,60	3 007 876,27
Valmistus omaan käyttöön	+		
Toimintakulut			
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot	-	-2 609 055,44	-3 354 510,61
Henkilösivukulut			
Eläkekulut	-	-624 024,40	-917 255,82
Muut henkilösivukulut	-	-105 342,53	-94 272,93
Palvelujen ostot	-	-2 196 040,39	-9 681 765,18
Aineet, tarvikkeet ja tavarat			
Ostot tilikauden aikana	-	-108 430,78	-171 895,00
Varastojen lisäys(+) tai vähennys(-)	+/-	0,00	0,00
Avustukset	-	-227 264,13	-400 074,22
Muut toimintakulut	-	-466 692,68	-461 501,15
Yhteensä		-6 336 850,35	-15 081 274,91
Toimintakate	-	-3 749 429,75	-12 073 398,64
Verotulot	+	3 013 030,39	5 431 632,57
Valtionosuudet	+	530 294,00	6 886 032,00
Rahoitustuotot ja -kulut			
Korkotuotot	+	10 170,04	5 987,12
Muut rahoitustuotot	+	535 328,71	533 276,43
Korkokulut	-	-107 319,84	-40 753,95
Muut rahoituskulut	-	-4 828,58	-397 666,54
Vuosikate		227 244,97	345 108,99
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-	-297 746,79	-330 860,66
Satunnaiset erät			
Tilikauden tulos	+/-	-70 501,82	14 248,33
Poistoeron lisäys(-), vähennys(+)	-/+	8 136,84	8 136,84
Rahastojen lisäys(-), vähennys(+)	-/+		
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	+/-	-62 364,98	22 385,17

3.2 Rahoituslaskelma

RAHOITUSLASKELMA		1.1.-31.12.2023	1.1.-31.12.2022
Toiminnan rahavirta			
Vuosikate		227 244,97	345 108,99
Tulorahoituksen korjaukset	+/-	199 200,00	-33 571,49
	+/-	426 444,97	311 537,50
Investointien rahavirta			
Investointimenot	-	-207 374,62	-208 953,75
Rahoitusosuudet investointimenoihin	+	0,00	0,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	+	0,00	284 586,15
	+/-	-207 374,62	75 632,40
Toiminnan ja investointien rahavirta	+/-	219 070,35	387 169,90
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset			
Antolainasaamisten lisäys		0,00	-30000
Antolainasaamisten vähennykset	+	30 000,00	60 000,00
	+/-	30 000,00	30 000,00
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	+	500 000,00	0,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-	-441 666,00	-416 666,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos	+/-	-601 634,71	0,00
	+/-	-543 300,71	-416 666,00
Oman pääoman muutokset		-130 942,57	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset			
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutos	+/-	985,54	172 967,87
Vaihto-omaisuuden muutos	+/-	0,00	0,00
Saamisten muutos	+/-	74 451,52	-11 709,46
Korottomien velkojen muutos	+/-	-545 873,59	54 857,97
	+/-	-470 436,53	216 116,38
Rahoituksen rahavirta		-1 114 679,81	-170 549,62
Rahavarojen muutos	+/-	-895 609,46	216 620,28
Rahavarojen muutos			
Rahavarojen muutos			
Rahavarat 31.12.		2 515 720,52	3 411 329,98
Rahavarat 1.1.		3 411 329,98	3 194 709,70
	+/-	-895 609,46	216 620,28

3.3 Tase

TASE		2023	2022
VASTAAVAA			
A	PYSYVÄT VASTAAVAT	10 458 943,61	11 561 710,99
I	Aineettomat hyödykkeet	717 864,51	808 193,99
	Aineettomat oikeudet	25 986,94	53 476,04
	Muut pitkävaikutteiset menot	691 877,57	754 717,95
II	Aineelliset hyödykkeet	5 069 582,40	5 191 905,39
	Maa- ja vesialueet	1 999 751,56	1 974 967,24
	Rakennukset	2 070 476,52	2 177 307,48
	Kiinteät rakenteet ja laitteet	946 819,97	973 311,46
	Koneet ja kalusto	20 421,17	29 357,21
	Keskeneräiset hankinnat	32 113,18	36 962,00
III	Sijoitukset	4 671 496,70	5 561 611,61
	Osakkeet ja osuudet	4 432 506,79	5 322 621,70
	Muut lainasaamiset	189 188,85	189 188,85
	Muut saamiset	49 801,06	49 801,06
B	TOIMEKSIANTOJEN VARAT	15 724,91	15 517,04
	Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	15 724,91	15 517,04
C	VAIHTUVAT VASTAAVAT	3 342 900,38	4 342 961,36
I	Vaihto-omaisuus	0,00	0,00
	Aineet ja tarvikkeet	0,00	0,00
II	Saamiset	827 179,86	931 631,38
	Pitkäaikaiset saamiset	285 474,49	343 648,83
	Myyntisaamiset	22 011,00	22 968,00
	Lainasaamiset	120 000,00	150 000,00
	Muut saamiset	127 213,49	138 180,83
	Muut siirtosaamiset	16 250,00	32 500,00
	Lyhytaikaiset saamiset	541 705,37	587 982,55
	Myyntisaamiset	215 021,25	319 113,30
	Lainasaamiset	30 000,00	30 000,00
	Muut saamiset	63 236,27	48 915,69
	Siirtosaamiset	233 447,85	189 953,56
III	Rahoitusarvopaperit		
	Sijoitukset ramarckinainstrumentteihin	2 473 818,73	2 995 579,89
IV	Rahat ja pankkisaamiset	41 901,79	415 750,09
	VASTAAVAA YHTEENSÄ	13 817 568,90	15 920 189,39
	VASTATTAVAA	2023	2022
A	OMA PÄÄOMA	8 093 841,05	9 168 601,24
I	Peruspääoma	6 487 148,73	7 368 601,37
II	Arvonkorotusrahasto	900 113,67	900 113,67
IV	Muut omat rahastot	243 687,16	243 687,16
V	Ed. tilikausien yli / alijäämä	525 256,47	633 813,87
VI	Tilikauden yli / alijäämä	-62 364,98	22 385,17
B	POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	171 396,20	179 533,04
	Poistoero	171 396,20	179 533,04
C	PAKOLLISET VARAUKSET	199 200,00	0,00
	Muut pakolliset varaukset	199 200,00	0,00
D	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	337 083,60	335 890,19
	Lahjoitusrahastojen pääomat	15 724,91	15 517,04
	Muut toimeksiantojen pääomat	321 358,69	320 373,15
E	VIERAS PÄÄOMA	5 016 048,05	6 236 164,92
I	Pitkäaikainen vieraspääoma	2 272 373,00	2 179 039,00
	Lainat rahoitus- ja vak.laitoksilta	2 271 673,00	2 178 339,00
	Muut velat	700,00	700,00
II	Lyhytaikainen vieraspääoma	2 743 675,05	4 057 125,92
	Lainat rahoitus- ja vak.laitoksilta	530 031,29	416 666,00
	Joukkovelkakirjalainat	1 500 000,00	2 250 000,00
	Saadut ennakot	0,00	0,00
	Ostovelat	126 619,35	487 752,23
	Muut velat	71 612,08	92 354,49
	Siirtovelat	515 412,33	810 353,20
	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	13 817 568,90	15 920 189,39

3.4 Konsernilaskelmat

TERVON KUNTAKONSERNI
KONSERNITULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

Tilikausi 1.1.-31.12.2023

KONSERNITULOSLASKELMA		1.1.-31.12.2023	1.1.-31.12.2022
		(1000 eur)	(1000 eur)
Toimintatuotot	+	3 872	10 963
Toimintakulut	-	-7 388	-22 539
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta(tappiosta)	+/-	99	19
Toimintakate		-3 417	-11 557
Verotulot	+	3 013	5 431
Valtionosuudet	+	883	7 228
Rahoitustuotot ja -kulut			
Korkotuotot	+	1	3
Muut rahoitustuotot	+	528	537
Korkokulut	-	-216	-121
Muut rahoituskulut	-	-6	0
Vuosikate		786	1 102
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-	-723	-1 157
Omistuksen eliminointi	+/-	0	0
Arvonalentumiset	-	0	-1 157
Satunnaiset erät	+/-	0	72
Tilikauden tulos		63	17
Tilinpäätössiirrot	+/-	0	0
Tilikauden verot		-10	-13
Laskennalliset verot		0	0
Vähemmistöosuudet	+/-	0	-1
TILIKAUDEN YLIHALIJÄÄMÄ	+/-	53	4

TERVON KUNTA KONSERNI

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

Tilikausi 1.1.-31.12.2023

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA		1.1.-31.12.2023	1.1.-31.12.2022
		(1000 eur)	(1000 eur)
Toiminnan rahavirta			
Vuosikate	+/-	786	1 103
Satunnaiset erät	+/-	0	72
Tilikauden verot ja laskennalliset verot	-/+	-10	-14
Tulorahoituksen korjaukset	+/-	41	817
			-31
			1 130
Investointien rahavirta			
Investointimenot	-	-268	-1 239
Rahoitusosuudet investointimenoihin	+	0	4
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	+	146	-122
			309
			-926
Toiminnan ja investointien rahavirta	+/-		695
			204
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset			
Antolainasaamisten lisäys	-	0	0
Antolainasaamisten vähennys	+	0	0
			3
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	+	693	1 210
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-	-854	-1 056
Lyhytaikaisten lainojen muutos	+/-	-668	-829
			-51
			103
Oman pääoman muutokset	+/-		-121
			1
Muut maksuvalmiuden muutokset			
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutos	+/-	1	173
Vaihto-omaisuuden muutos	+/-	0	-4
Saamisten muutos	+/-	141	-378
Korottomien velkojen muutos	+/-	-599	-457
			328
			119
Rahoituksen rahavirta	+/-		-1 407
			226
Rahavarojen muutos	+/-		-712
			430
Rahavarojen muutos			
Rahavarat 31.12.	+	2 718	4 877
Rahavarat 1.1.	-	3 430	4 447
	+/-	-712	430

TERVON KUNTAKONSERNI
KONSERNITASE JA SEN TUNNUSLUVUT

	2023	2022	1000 eur	2023	2022
VASTAAVAA					
PYSYVÄT VASTAAVAT	14 504	20 188	VASTATTAVAA	8 785	10 135
Aineettomat hyödykkeet	999	1 240	OMA PÄÄOMA	6 487	7 369
Aineettomat oikeudet	297	463	Peruspääoma	900	900
Muut pitkävaikutteiset menot	702	775	Arvonkorotusrahasto	380	389
Ennakkomaksut	0	2	Muut omat rahastot	965	1 473
Aineelliset hyödykkeet	11 043	16 651	Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	53	4
Maa- ja vesialueet	2 233	2 245	Tilikauden yli-/alijäämä		
Rakennukset	5 542	9 303			
Kiinteät rakenteet ja laitteet	3 040	3 490	VÄHEMMISTÖOSUUDET	82	135
Koneet ja kalusto	181	589			
Muut aineelliset hyödykkeet	12	48	PAKOLLISET VARAUKSET	199	178
Ennakkomaksut ja keskener.hankinnat	35	976	Eläkevaraukset		
Sijoitukset	2 462	2 297	Muut pakolliset varaukset	199	178
Osakkuusyhteisöosuudet			TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	391	405
Muut osakkeet ja osuudet	2 365	2 188			
Joukkovelkakirjalainasaamiset			VIERAS PÄÄOMA	8 997	16 374
Muut lainasaamiset	37	37	Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	5 063	9 416
Muut saamiset	60	72	Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	520	511
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	69	82	Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	2 464	3 462
			Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	950	2 985
VAIHTUVAT VASTAAVAT	3 881	6 957	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	18 454	27 227
Vaihto-omaisuus	1	55			
Saamiset	1 161	2 025			
Pitkäaikaiset saamiset	337	343			
Lyhytaikaiset saamiset	824	1 682			
Rahoitusarvopaperit	2 474	2 996			
Rahat ja pankkisaamiset	245	1 881			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	18 454	27 227			

4 TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

4.1 Tilinpäätöksen laatimista ja esittämistapaa koskevat liitetiedot

4.2 Kunnan tilinpäätöksen esittämistapaa koskevat liitetiedot

Arvostus- ja jaksotuseriaatteet sekä menetelmät

Jaksotuseriaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteiden mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysjankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle.

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvät vastaavat on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa ”suunnitelman mukaisten poistojen perusteet”.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien käyttöomaisuusosakkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan arvoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alemman todennäköisen luovutushinnan määräisenä.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon. Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan markkina-arvoon.

Avustusten käsittely

Pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden hankintaan saadut rahoitusavustukset on merkitty ao. hyödykkeen hankintamenoa vähennykseksi.

Tuloksen ja taseen vertailukelpoisuus

Tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja tase on laadittu kuntajaoston suositusten mukaisesti.

Tilikauden tiedot eivät ole vertailukelpoisia edellisen tilikauden tietojen kanssa. 1.1.2023 sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelut siirtyivät kunnan järjestämävastuulta hyvinvointialueelle. Toimintojen siirtoon liittyvät omaisuus- ja velkaerien kirjaukset on tehty Kirjanpitolautakunnan Hyvinvointialue- ja kuntajaoston lausunnon 128 ohjeistuksen mukaisesti.

Tilinpäätöksen vertailuvuodelta esitettäviä tietoja ei ole oikaistu, vaan vuoden 2022 tiedot on esitetty toiminnan jatkuvuuden oletuksella laaditun mukaisina.

Kuntayhtymän jäsenosuuksien ja irtaimen omaisuuden siirto sekä hyvinvointialueelle

siirtyvän henkilöstön lomapalkkavelka on kirjattu kunnan kirjanpidossa 1.1.2023 aloittavaan taseeseen peruspääomaa vastaan tase-erien välisinä siirtoina. Vuoden 2022 päättävään taseeseen ei ole tehty oikaisuja vaan tarvittavat tiedot on annettu liitetiedoissa. Taseen osalta vertailukelvottomuutta hyvinvointialueuudistuksen takia on omassa pääomassa, aineellisissa hyödykkeissä sekä siirtovelloissa. Tarkemmat erittelyt siirtyneistä tase-eristä on esitetty kutakin taseen erää koskevan liitetiedon kohdalla.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Tilinpäätöksessä 2023 on kirjattu Pohjois-Savon pelastuslaitoksen työtuomioistuimen varallaolokorvaukseen 199 200 euroa pakollisiin varauksiin. Tilikaudelle 2023 on myös kirjattu Kysterin jäsenkuntaosuuden palautus tuottoihin, 102 726,42 euroa. Vuonna 2023 edellisten tilikauden ylijäämäärään on kirjattu hyvinvointialueelle siirtyneen henkilöstön lomapalkkavarauksen korjaus 130.942,57 €.

4.2 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki tytäryhteisöt lukuun ottamatta Kiinteistö Oy Tervon Yrityspuistoa, jonka yhdistelemättä jättäminen ei vaaranna oikean ja riittävän kuvan antamista konsernin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Omistus ko. yhtiössä on tarkoitettu lyhytaikaiseksi ja edelleen luovutettavaksi. Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa vapaaehtoiset varaukset ja verotusperusteiset varaukset sekä poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen sekä kuntayhtymien keskinäinen omistus on eliminoitu.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Asunto-osakeyhtiöiden ja muiden keskinäisten kiinteistötytäryhteisöjen aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistoja ei ole oikaistu konsernitilinpäätöksessä, koska tytäryhteisöt ovat tehneet poistot omien vahvistettujen poistosuunnitelmien mukaisesti.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Asunto Oy Metsäparkki on fuusioitunut Kiinteistö Oy Tervon Vuokratilat Oy:n. Pohjois-Savon Sairaanhoidopiiri ja Vaalijalan kuntayhtymä ovat poistuneet kunnan konsernitilinpäätöksestä niiden siirtyessä hyvinvointialueelle.

4.4 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

Toimintatuotot tehtäväalueittain ulkoiset erät

Toimintatuotot tehtäväalueittain (6) ulkoiset erät	Kunta		Konserni		
	Tulosalue	2023	2022	2023	2022
101 Vaalit		3 031,20	3 553,00	3 031,20	3 553,00
121 Tilintarkastus					
131 Yleishallinto		60 297,20	137 171,59	60 297,20	137 171,59
161 Elinkeinotoiminta		59 013,60	1 418,06	75 874,56	1 418,06
480 Tekniset palvelut		512 677,28	460 266,90	1 667 724,08	1 762 286,96
601 Ympäristötoimi		58 687,84	97 401,81	58 687,84	97 401,81
199 Sosiaalipalvelut		11 965,73	646 063,79	11 965,73	6 695 915,60
291 Toimeentuloturva		0,00	2 643,58	0,00	2 643,58
295 Terveystoimi		102 726,42	0,00	102 726,42	0,00
301 Koulutustoiminta		129 430,83	164 621,70	241 905,28	767 698,97
361 Vapaa-aikatoiminta		28 599,58	41 634,51	28 599,58	41 634,51
651 Ympäristöterveydenhuolto		1 620 990,92	1 453 101,33	1 620 990,92	1 453 101,33
Toimintatuotot yhteensä		2 587 420,60	3 007 876,27	3 871 802,81	10 962 825,41

Verotulojen erittely

Verotulojen erittely (7)	2023	2022
Kunnan tulovero	1 997 447,95	4 106 885,82
Osuus yhteisöveron tuotosta	411 102,20	736 868,67
Kiinteistövero	604 480,24	587 878,08
Muut verotulot		
Verotulot yhteensä	3 013 030,39	5 431 632,57

Valtionosuuksien erittely

Valtionosuuksien erittely (8)	2023	2022
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	-164 094,00	4 552 608,00
Verotuloihin perustuva	658 008,00	1 511 484,00
Veromenetysten kompensatio	367 382,00	1 144 392,00
Opetus- ja kulttuuritoimen muut	-331 002,00	-322 452,00
Harkinnanvarainen valtionosuuden	0,00	
Valtionosuudet yhteensä	530 294,00	6 886 032,00

Palvelujen ostojen erittely

Palvelujen ostojen erittely (9)	2023	2022
Asiakaspalvelujen ostot	126 575,83	7 227 979,13
Muiden palvelujen ostot	2 069 464,56	2 411 360,20
Kunnan palvelujen ostot yhteensä	2 196 040,39	9 639 339,33

Valtuustoryhmille annetut tuet

Ei ilmoitettavaa

Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista

Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet (11)		
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden poistojen määrittämisessä on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa.(Kvalt. 13.11.2012 § 50)		
Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen pitoajan mukaan.		
Arvioidut pitoajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit sekä poistomenetelmät ovat 1.1.2013 alkaen:		
<i>Aineettomat oikeudet</i>	5 vuotta	Tasapoisto
<i>Muut pitkävaikutteiset menot</i>	5-20 vuotta	Tasapoisto
Atk-ohjelmistot	4 vuotta	Tasapoisto
Laajakaista -hankkeet	20 vuotta	Tasapoisto
ICT-hanke 2015-2016	10 vuotta	Tasapoisto
Osakehuoneistojen peruskorjaus	10 vuotta	Tasapoisto
Rah.osuudet muiden yht. investointeihin	10 vuotta	Tasapoisto
Terveysaseman kattoremontti v. 2017	20 vuotta	Tasapoisto
Yrityspuisto Kiint. Oy peruskorjaus 2017-2019	20 vuotta	Tasapoisto
<i>Aineelliset hyödykkeet</i>		
<i>Maa- ja vesialueet</i>	ei poistoja	
<i>Rakennukset</i>		
<i>Asuinrakennukset</i>	30-50 vuotta	Tasapoisto
Kiviset	47 vuotta	Tasapoisto
Tiiliverhoillut	40 vuotta	Tasapoisto
Puiset	35 vuotta	Tasapoisto
<i>Hallinto- ja laitosrakennukset</i>	20-50 vuotta	Tasapoisto
Kiviset	47 vuotta	Tasapoisto
Tiiliverhoillut	40 vuotta	Tasapoisto
Puiset	35 vuotta	Tasapoisto
<i>Tehdas- ja tuotantorakennukset</i>	20-30 vuotta	Tasapoisto
Kiviset	30 vuotta	Tasapoisto
Tiiliverhoillut	25 vuotta	Tasapoisto
Puiset	20 vuotta	Tasapoisto
<i>Talousrakennukset</i>	10-20 vuotta	Tasapoisto
Kiviset	20 vuotta	Tasapoisto
Tiiliverhoillut	15 vuotta	Tasapoisto
Puiset	10 vuotta	Tasapoisto
<i>Vapaa-ajan rakennukset</i>	20-30 vuotta	Tasapoisto
Kiviset	30 vuotta	Tasapoisto
Tiiliverhoillut	25 vuotta	Tasapoisto
Puiset	20 vuotta	Tasapoisto
<i>Rakennusten arvonorotukset</i>	ei poistoja	
<i>Kiinteät rakenteet ja laitteet</i>		
<i>Maa- ja vesirakenteet</i>		
Kadut, tiet	17 vuotta	Tasapoisto
Torit, puistot, leikkikentät	20 vuotta	Tasapoisto
Urheilukentät ja kuntopolut	20 vuotta	Tasapoisto
Muut maarakenteet	25 vuotta	Tasapoisto
Sillat, laiturit ja uimalat	25 vuotta	Tasapoisto
Muut vesirakenteet (pienlaiturit, vesirak.)	10 vuotta	Tasapoisto
<i>Johtoverkostot ja laitteet</i>		
Vesi-, viemäri- ja kaukolämpöverkko	35 vuotta	Tasapoisto
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistus	15 vuotta	Tasapoisto
Puhelinverkko, keskusasema, alakeskukset	10 vuotta	Tasapoisto
Maakaasuverkko	20 vuotta	Tasapoisto
Muut putki- ja kaapeliverkot	18 vuotta	Tasapoisto
Laitoskoneet- ja laitteet, sähkö-, vesi- yms.	18 vuotta	Tasapoisto
Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet	15 vuotta	Tasapoisto
Liikenteen ohjauslaitteet	10 vuotta	Tasapoisto
Muut kiinteät rakenteet ja laitteet	12 vuotta	Tasapoisto
<i>Koneet ja kalusto</i>		
Kuljetusvälineet	8 - 15 vuotta	Tasapoisto
Muut koneet ja kalusto	4 - 10 vuotta	Tasapoisto
Pienet pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno on alle 10.000 euroa, on kunnassa kirjattu vuosikuluksi.		

Pakollisten varausten muutokset

Pakollisten varausten muutokset (12)	2023	2022
<i>Muut pakolliset varaukset 1.1.</i>	0,00	0,00
Lisäykset tilikaudella, P-S pelastuslaitoksen varallaolo	199 200,00	0,00
Vähennykset tilikaudella	0,00	0,00
<i>Muut pakolliset varaukset 31.12</i>	199 200,00	0,00

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot (13)	2023	2022
<i>Muut toimintatuotot</i>		
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	0,00	38 482,32
Rakennusten luovutusvoitot		
Muut luovutusvoitot		
<i>Luovutusvoitot yhteensä</i>	0,00	38 482,32
<i>Muut toimintakulut</i>		
Maa- ja vesialueiden luovutustappiot		
Rakennusten luovutustappiot		
Muut luovutustappiot	0,00	4 910,83
<i>Luovutustappiot yhteensä</i>	0,00	4 910,83

Satunnaisten tuottojen ja kulujen erittely (14)	2023	2022
Satunnaiset tuotot		
<i>Satunnaiset tuotot yhteensä</i>	0,00	0,00
Satunnaiset kulut		
<i>Satunnaiset kulut yhteensä</i>	0,00	0,00

Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely (15)	2023	2022
Osinkotuotot muista yhteisöistä	246 856,61	247 509,92
Osinkotuotot saman konsernin yhteisöistä		
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	618,44	680,52
<i>Yhteensä</i>	247 475,05	248 190,44

Erittely poistoeron muutoksista (16)	2023	2022
Investointivaraukseen liittyvä poistoeron muutos (vähennys)	8 136,84	8 136,84
<i>Poistoeron muutokset yhteensä</i>	8 136,84	8 136,84

4.5 Tasetta koskevat liitetiedot

4.5.1 Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

Arvonkorotukset (18)	Kunta		Konserni	
	2023	2022	2023	2022
Osakkeet ja osuudet				
Arvo 1.1.	900 113,67	900 113,67	900 113,67	900 113,67
Arvonkorotukset				
Arvo 31.12. yhteensä	900 113,67	900 113,67	900 113,67	900 113,67

Savon Energiaholding Oy:n osakkeisiin on tehty arvonkorotus osakkeen verotusarvon perusteella varovaisuuden periaatetta noudattaen vuonna 2018. Tervon kunta omistaa Savon Energiaholding Oy:stä 1,71 % 5.412 osakkeella. Osakkeiden tasearvo on ollut 9.102,33 euroa. Yleisen tietämyksen, yhtiön hinnanmäärityksen Sähkönmyyntiyhtiö Väre Oy:n perustamisen yhteydessä ja yhtiön osinkohistorian perusteella on yhtiön osakkeisiin tehty arvonkorotus 168 euroa osakkeelta eli 900.113,67 euroa. Arvonkorotus on varsin varovainen, sillä osinkohistoria ja Väreeseen perustamisen yhteydessä esitetyt omistuksen arvot, viittaavat lähes viisinkertaiseen arvonkorotukseen. Tehdyn arvonkorotuksen jälkeen osakkeiden tasearvo on 909.216 euroa.

Pysyvät vastaavat (19)		Vuosi 2023					
Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet							
	Aineettomat hyödykkeet	Aineelliset hyödykkeet					
	Aineettomat oikeudet/ muut pitkäv.menot	Maa-alueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet	Koneet ja kalusto	Kesken-eräiset hankinnat	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	808 193,99	1 974 967,24	2 177 307,48	973 311,46	29 357,21	36 962,00	6 000 099,38
Lisäykset tilikaudella	0,00	24 784,32	0,00	65 158,83	0,00	90 065,50	180 008,65
Rahoitusosuudet tilikaudella	0,00						0,00
Vähennykset tilikaudella			0,00	0,00		94 914,32	94 914,32
Siirrot erien välillä							0,00
Tilikauden poisto	90 329,48		106 830,96	91 650,31	8 936,04		297 746,79
Arvonlennukset ja niiden palautukset							0,00
Poistamaton hankintameno 31.12.	717 864,51	1 999 751,56	2 070 476,52	946 819,98	20 421,17	32 113,18	5 787 446,92
Arvonkorotukset							
Kirjanpitoarvo 31.12.	717 864,51	1 999 751,56	2 070 476,52	946 819,98	20 421,17	32 113,18	5 787 446,92
Olennaiset lisäpoistot ei ole tehty lisäpoistoja							
Sijoitukset							
	Osakkeet ja Osuudet			Jvk-,muut laina- ja muut saamiset			
	Osakkeet	Kunta-tytäryhteisöt	Kunta-yhtymä-osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Saamiset tytäryhteisöt	Saamiset kuntayhtymät	Saamiset muut yhteisöt
Hankintameno 1.1.	2 357 424,95	1 076 275,87	1 888 920,88	152 958,85	0,00	86 031,06	5 561 611,61
Lisäykset	0,00	0,00	122 280,30	0,00	0,00	0,00	122 280,30
Vähennykset *)	0,00	1 012 395,21	0,00	0,00	0,00	0,00	1 012 395,21
Hankintameno 31.12.	2 357 424,95	63 880,66	2 011 201,18	152 958,85	0,00	86 031,06	4 671 496,70
Arvonlennukset ja niiden palautukset		0,00					0,00
Arvonkorotukset			0,00				0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	2 357 424,95	63 880,66	2 011 201,18	152 958,85	0,00	86 031,06	4 671 496,70
Pysyvät vastaavat yhteensä							10 458 943,62
Poistamaton hankintameno 1.1.							10 661 597,32
Lisäykset tilikaudella							302 288,95
Rahoitusosuudet tilikaudella							0,00
Vähennykset tilikaudella							1 107 309,53
Siirrot erien välillä							0,00
Tilikauden poisto							297 746,79
Arvonlennukset ja niiden palautukset							0,00
Poistamaton hankintameno 31.12.							9 558 829,95
Arvonkorotukset							900 113,67
Kirjanpitoarvo 31.12.							10 458 943,62
*)							
HVA:lle siirtynyt							
Vaalijalan kuntayhtymä		34 053,87					
Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri		978 341,34					
		1 012 395,21					

Omistukset muissa yhteisöissä (20-22)				vuosi 2023		
Konserniyhteisöt	Kotipaikka	Kunnan omistus- osuus %	Konsernin omistus- osuus	Kuntakonsernin omasta pää- omasta 1000 €	Kuntakonsernin vieraasta pää- omasta 1000 €	tilikauden voitosta/ tappiosta 1000 €
<i>Tytäryhteisöt:</i>						
Kiint. Oy Tervon Vuokratalot	Tervo	100	100	134	650	-53
As Oy Metsäparkki, fuusio Kiint. Oy Tervon Vuokratalot	Tervo	0	0	0	0	0
Tervon Kehitys Oy	Tervo	100	100	1 889	3 279	42
Kiinteistö Oy Tervon Teollisuushalli	Tervo	72,12	7212	294	1	1
<i>Osakkuusyhteisöt:</i>						
Kiinteistö Oy Tervon Yrityspuisto (ei yhd.)	Tervo	55,15	55,15			
Palveluyhtiö Viisarit Oy	Keitele	30	30			
<i>Kuntayhtymät:</i>						
Pohjois-Savon Sairaanhoidopiirin ky	Kuopio	0,00	0,00	0	0	0
Savon Koulutuskuntayhtymä	Kuopio	0,56	0,56	359	391	37
Vaalijalan ky	P:mäen mlk	0	0	0	0	0
Pohjois-Savon Liitto	Kuopio	0,45	0,45	7	4	1
Yhteensä				2 683	4 325	28

Saamisten erittely (23)	2023		2022	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
<i>Saamiset tytäryhteisöiltä</i>				
Myyntisaamiset		3 694,00		15 873,74
Lainasaamiset	120000,00	30 000,00	150000,00	30 000,00
Muut saamiset				
Siirtosaamiset	16250,00	16 250,00	32500,00	16 512,21
<i>Saamiset kuntayhtymiltä, jossa kunta on jäsenenä</i>				
Myyntisaamiset		0,00		0,00
Lainasaamiset				
Muut saamiset				
Siirtosaamiset		0,00		0,00

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät (24)	Kunta		Konserni	
	2023	2022	2023	2022
<i>Pitkäaikaiset siirtosaamiset:</i>				
Kauppahintasaamisia tytäryhteisöiltä	16250,00	32500,00	0,00	0,00
<i>Lyhytaikaiset siirtosaamiset:</i>				
<i>Tulojäämät:</i>				
Kelan korvaus työterveyshuollosta	13 793,60	19 726,40	13 793,60	19 726,40
Perusterveydenhuollon tasaus Kysteri				
Ympäristöterv.huolto tasaus 2023	131 173,81	134 989,94	131 173,81	134 989,94
Kauppahintasaamisia tytäryhteisöiltä	16 250,00	16 250,00	16 250,00	0,00
Muut tulojäämät	55 980,44	18 987,22	55 980,44	18 725,01
KYS jäsenkuntaosuuden palautus	0,00	102 726,42	0,00	
<i>Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä</i>	217 197,85	292 679,98	217 197,85	173 441,35

4.6 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

Oman pääoman erittely (25)	2023	2022
Peruspääoma 1.1.	6 487 148,73	7 368 601,37
Peruspääoma 31.12.	6 487 148,73	7 368 601,37
Arvonkorotusrahasto 1.1.	900 113,67	900 113,67
Lisäykset	0,00	0,00
Arvonkorotusrahasto 31.12.	900 113,67	900 113,67
Muut omat rahastot		
Elinkeinojen kehittämisrahaston pääoma 1.1.	243 687,16	243 687,16
Siirrot rahastoon tilikaudella		
Siirrot rahastosta tilikaudella		
Elinkeinojen kehittämisrahasto pääoma 31.12.	243 687,16	243 687,16
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	656 199,04	633 813,87
Ed.tilikauden virheen korjaus	-130 942,57	0,00
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	525 256,47	633 813,87
Tilikauden alijäämä/ylijäämä	-62 364,98	22 385,17
Oma pääoma yhteensä	8 093 841,05	9 168 601,24

Hyvinvointialueelle siirtyneet omaisuus- ja pääomaerät kirjattu peruspääomaa vastaan avaustaseeseen. Peruspääoman osalta avaustaseen muutos -881 452,64 euroa.

Poistoeron erittely (26)	2023	2022
Investointivaraukseen liittyvä poistoero	171 396,20	179 533,04
Poistoero	171 396,20	179 533,04

Pitkäaikaiset velat (27)	2023	2022
Lainat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua, vuoden 2023 tilinpäätös= 1.1.2029 tai sen jälkeen erääntyvät.		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta		
Kotimaisilta talletuspankeilta	0,00	0,00
Kuntarahoitus Oy	472 963,00	793 675,00
Lainat julkisyhteisöiltä		
Valtiolta		
Muilta sos.turvarahastoilta		
Yhteensä	472 963,00	793 675,00

Pakolliset varaukset (29)			
		2023	2022
Muut pakolliset varaukset			
P-S pelastuslaitoksen varallaolokorvaus		199 200,00	0,00
Yhteensä		199 200,00	0,00

Vieras pääoma (30)		2023	2022
<i>Lyhytaikainen vieraspääoma</i>			
Velat tytäryhteisöille			
Ostovelat		4 814,98	979,87
Siirtovelat			
Muut velat			
Velat kuntayhtymille			
Ostovelat		0,00	35 883,00
Siirtovelat		0,00	130 143,00
Vieras pääoma yhteensä		4 814,98	167 005,87

Sekkilimiitti (31)		2023	2022
	Limiitti	Käytetty	Käytetty
<i>Sekkilimiitti:</i>			
Tervon Osuuspankki	450 000,00	148 365,29	0,00
<i>Kuntatodistus:</i>			
Kuntarahoitus Oyj v. 2019	0,00	0,00	2 250 000,00
Kuntarahoitus Oyj v. 2020	3 000 000,00	1 500 000,00	0,00

Erittely muista veloista (32)	Kunta		Konserni	
	2023	2022	2023	2022
Muut velat				
Muut velat				
Jäähileaseman panttimaksut	700,00	700,00	700,00	700,00
Liittymismaksut muut	0,00			
			119 575,00	167 652,06
Yhteensä	700,00	700,00	120 275,00	168 352,06

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät (33)	Kunta		Konserni	
	2023	2022	2023	2022
Lyhytaikaiset siirtovelat:				
Menojäämät:				
Palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	388 130,61	434 437,97	388 130,61	434 437,97
Korkojaksotukset	8 423,35	7 157,07	8 423,35	7 157,07
Valtiokonttori rintamaveteraanit palautus	0,00	0,00	0,00	0,00
PSSHP lisäveloitus 2022	0,00	53 266,88	0,00	53 266,88
Kysterin lisäkanto	0,00	76 876,12	0,00	76 876,12
Ympäristöterveyshuolto tasaus	0,00	0,00	0,00	0,00
Itsenäistymisvarojen tilitys	0,00	53 293,07	0,00	53 293,07
Kuntakohtainen maksuerä PSVHA:lle	0,00	11 634,24	0,00	11 634,24
Pelastustoimen maksuosuuden tasaus 2022	0,00	13 882,78	0,00	13 882,78
Muut siirtovelat	118 858,37	159 805,07	202 207,47	939 429,07
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	515 412,33	810 353,20	598 761,43	1 589 977,20

Hyvinvointialueelle siirtynyt lomapalkkavelka 130 942,57 euroa.

Taseen ulkopuoliset erät	2023	2022
Taseeseen sisältymättömät huollettavien varat		
Huollettavien varat ja pääomat	0,00	0,00
Luokkien tilit	0,00	0,00

4.7 Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot

Vuokravastuut (38) leasing	2023	2022
Vuokravastuut		
<i>Vuokravastuut yhteensä, vastuu voimassa 11.01.2026</i>	<i>349 218,35</i>	<i>520 264,07</i>
- seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	171 045,72	171 045,72
- sopimukseen sisältyvät lunastusveloitteet		
<i>Leasingvastuut yhteensä</i>	<i>17 292,31</i>	<i>39 420,97</i>
- seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	10 731,32	15 978,86
- siitä kiinteistöihin liittyvät rahoitusleasingv.		
Yhteensä	366 510,66	559 685,04
Leasingsopimukseen ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehdon mukaisia vastuita.		

Vastuusitoumukset konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta (39)		
	2023	2022
Tytäryhteisöjen puolesta annetut takaukset		
Alkuperäinen pääoma	4 472 000,00	4 352 000,00
Jäljellä oleva pääoma	2 663 614,00	2 786 444,00
Muut vastuusitoumukset (40)		
	2023	2022
Takaukset muiden puolesta		
Alkuperäinen pääoma	330 000,00	330 000,00
Jäljellä oleva pääoma	314 490,00	318 120,00
Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista 31.12.		
	2023	2022
Kunnan osuus takauskeskuksen		
-takausvastuista 31.12.	11 954 290,00	11 196 944,00
-kattamattomista takausvastuista 31.12.	0,00	0,00
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus		
-takauskeskuksen rahastosta 31.12.	9 516,00	6 475,00
	2023	2022
Jätekkukko Oy:n keskinäinen sopimus takausvastuista		
Tervon kunnan osuus 1,4 %	33 566,00	37 296,00
Rakennusaikaiset ja takuuajaiset vakuudet		
	2023	2022
Rakennusaikaiset vakuudet		
Takuuajaiset vakuudet	0,00	0,00
Muut kuntaa koskevat taseen ulkopuoliset järjestelyt (41)		
	2023	2022
<i>Arvonlisäveron palautusvastuu *)</i>		
	100114,04	132415,97

*) palautuksena ja vähennyksenä käsitellyt arvonlisäverot uudisrakennusten ja perusparantamisen hankintamenoista, joihin liittyy mahdollinen palautusvelvollisuus kiinteistöt myytäessä tai niiden käyttötarkoituksen muuttuessa vähennykseen tai palautukseen oikeuttamattomaan tarkoitukseen.

4.8 Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkioita ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot

Henkilöstön lukumäärä 31.12. tehtäväalueittain (42)		
	2023	2022
Yleishallinto	7	7
Sosiaali- ja terveystoimi	0,0	15,0
Opetus- ja kulttuuritoimi	31	18
Yhdyskuntapalvelut	3	2
Muut palvelut		
Ympäristöterveydenhuolto	19	14
Yhteensä	60	56

Edellisvuoden tilastointitapa tuntematon

Henkilöstökulut (43)		
	2023	2022
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	3 328 273,14	4 369 105,60
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	0,00	0,00
Yhteensä henkilöstökulut	3 328 273,14	4 369 105,60

Luottamushenkilöiden palkoista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut (44)		
Puolue	2023	2022
Keskusta	2 563,52	3 315,02
Kokoomus	556,50	642,50
Sosialidemokraatit	26,00	25,00
Kristillisdemokraatit	176,75	202,00
Perussuomalaiset	369,50	393,00
Sininen Tulevaisuus ry	10,00	15,00
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä	3 702,27	4 592,52

Tilintarkastajan palkkiot (45)		
	2023	2022
Tilintarkastusyhteisö BDO Auditor Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	6 526,30	7 296,21
Tilintarkastajan lausunnot	0,00	1 036,50
Tarkastuslautakunnan avustaminen	6 776,09	5 331,12
Muut palkkiot		
Tilintarkastuspalkkiot yhteensä	13 302,39	13 663,83

4.9 Ympäristöasioiden harkinnanvarainen esittäminen

Ei ilmoitettavaa.

4.10 Tiedot kunnan ja sen intressitahoihin kuuluvien välisistä liiketoimista

Kunnanjohtajasopimus vuodelta 2022. Johtajasopimuksessa on sovittu erokorvauksesta siten, että mikäli irtisanoutuu tehtävästään vapaaehtoisesti, on hänellä oikeus saada 6 kuukauden kokonaispalkkaa vastaava korvaus. Tämä korvaus sisältää irtisanomisajan palkan.

Kunnanvaltuusto on myöntänyt 11.1.2023 § 4 Palveluyhtiöt Viisarit Oy:lle 120.000,30 euron pääomitus- ja osakepääomasijoituksen. Tervon kunta omistaa palveluyhtiöt Viisarit Oy:stä 30 %.

Kunta on myöntänyt kokonaan omistamalleen tytäryhteisölle Kiinteistö Oy Tervon Vuokratalot Oy:lle omavelkaisia takausta kunnanvaltuuston päätöksellä 29.6.2023 § 37 120 000 euroa.

4.11 Konsernin liitetiedot

Konsernituloslaskelman liitetiedot, ulkoiset			
		2023	2022
Toimintatuotot		3 871 803	10 962 825
Toimintakulut		7 387 824	22 539 166

Valtionosuus			
Konsernissa lisäävät valtionosuutta ammattioppilaitosten saama yksikköhintarahoitukseen perustuva valtionosuus (Savon koulutuskuntayhtymä)			
		2023	2022
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus		188 723,44	4 894 609,37
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus		658 008,00	1 511 484,00
Veromenetysten kompensatio		367 382,00	1 144 392,00
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet		-331 002,00	-322 452,00
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus			
Valtionosuudet yhteensä		883 111,44	7 228 033,37

Pakollisten varausten muutokset			
		2023	2022
Pakolliset varaukset 1.1.		178 239,52	219 244,26
Pakollisten varausten muutos		20 960,48	-41 004,74
Pakolliset varaukset 31.12.		199 200,00	178 239,52

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot			
		2023	2022
Muut toimintatuotot			
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot		0,00	38 482,32
Muut luovutusvoitot		0,00	7 245,87
Luovutusvoitot yhteensä		0,00	45 728,19
Muut toimintakulut			
Maa- ja vesialueiden luovutustappiot			
Muut luovutustappiot		0,00	4 910,83
Luovutustappiot yhteensä		0,00	4 910,83
Satunnaisten tuottojen ja kulujen erittely			
		2023	2022
Satunnaiset tuotot		0,00	78 469,95
Satunnaiset kulut		0,00	6 082,16

Oman pääoman erittely	2023	2022
Peruspääoma 1.1.	7 368 601,37	7 368 601,37
HVA:lle siirtyneet peruspo		
Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri	-978 341,34	
Vaalijala	-34 053,87	
HVA:lle siirtynyt lomapalkkavelka	130 942,57	
Peruspääoma 31.12.	6 487 148,73	7 368 601,37
Arvonkorotusrahasto 1.1.	900 113,67	900 113,67
Arvonkorotusrahasto 31.12.	900 113,67	900 113,67
Muut omat rahastot		
Muiden rahastojen pääoma 1.1.	389 730,45	392 904,73
Muutos tilikaudella	-9 243,99	-3 174,28
Muiden rahastojen pääoma 31.12.	380 486,46	389 730,45
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	1 475 986,17	1 406 292,70
HVA:lle siirtynyt	-511 429,55	66 671,22
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	964 556,62	1 472 963,92
Tilikauden alijäämä/ylijäämä	52 784,24	3 022,25
Oma pääoma yhteensä	8 785 089,72	10 134 431,66
Laskennalliset verovelat	2023	2022
Laskennalliset verovelat 1.1.	8 402	7 537
Lisäykset tilikaudella	-8 402	864
Vähennykset tilikaudella	-8 402	
Laskennalliset verovelat 31.12.	0	8 402
Vuokravastuut	2023	2022
Vuokra- ja leasingvastuut yhteensä	570 337,89	1 432 247,93

5 ALLEKIRJOITUKSET JA MERKINNÄT

TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUS

Tervossa 19.3.2024

TERVON KUNNANHALLITUS

<u>Timo Paasi</u>	<u>Kapteeni</u>
<u>Jukka M.</u>	<u>[Signature]</u>
<u>Ville L.</u>	<u>[Signature]</u>
<u>[Signature]</u>	<u>[Signature]</u>

TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Kopio
Tervossa 28/5 2024

BDO AUDIATOR OY, Tilintarkastusyhteisö

Jarmo Paasi
Jarmo Paasi
Tilintarkastaja, HT, JHT

6 LUETTELOT JA SELVITYKSET

6.1 Kirjanpitoaineisto

	Säilyttämistapa	Sivut			
		Kaudet			
			<u>Tos.laji</u>	<u>laskulaji</u>	<u>tositenrot</u>
Talousarvio	Atk-tuloste				
Talousarvion toteutumisvertailu	Atk-tuloste				
Pääkirja	Atk-tuloste				
Päiväkirja	Atk-tuloste				
Tasekirja	Sidottu				
Tase-erittelyt	Atk-tuloste				
Liitetietotositteet	Paperitosite				
Muistiotositteet	Paperitosite		001		1-175
Tiliototositteet	Paperitosite/Atk-tuloste		010		10001-10344
Palkkatositteet	Paperitosite/Atk-tuloste		301		30001-30027
Ostoreskontra:					
Toimittajareskontra	Atk-tuloste				
Ostoreskontran suoritukset	Atk-tuloste		040		40001-40242
Kierrätettävät laskut	Paperitosite/Atk-tuloste		491		500001-502633
Myyntireskontra:					
Asiakasreskontra	Atk-tuloste				
Myyntireskontran suoritukset	Paperitosite/Atk-tuloste		020		20001-20342
Päivähoito	Paperitosite/Atk-tuloste		545	545	73001-73140
Yleislaskutus	Paperitosite/Atk-tuloste		600	600	60001-60208
Vuokralaskutus	Paperitosite/Atk-tuloste		610	610	61001-61369
Maa-alueiden vuokrat	Paperitosite/Atk-tuloste		620	620	62001-62024
Antolainalaskutus	Paperitosite/Atk-tuloste		630	630	63001-63022
Sähkölaskutus/tasauslaskut	Paperitosite/Atk-tuloste		650	650	65001-65001
Sähkölaskutus/arviolaskut	Paperitosite/Atk-tuloste		651	651	65301-65305
Jäähileaseman laskut	Paperitosite/Atk-tuloste		680	680	68001-68001
Venepaikkamaksut	Paperitosite/Atk-tuloste		670	670	67001-67075
Avantuintipaikan laskut	Paperitosite/Atk-tuloste		690	690	69001-69024
Ympäristöterveydenhuolto	Paperitosite/Atk-tuloste		770	770	77000-77253
ETL perusmaksut	Paperitosite/Atk-tuloste		780	780	78001-78153
TSL- perusmaksut	Paperitosite/Atk-tuloste		790	790	79001-79090
Käyttöomaisuuskirjanpito	Tositteet				
Visma Assets käyttöomaisuus	Atk-tuloste				
Konsernitilinpäätösaineistot	Tositteet/eliminoinnit		1		1-17
Excel-muodossa	Paperitosite/Atk-tuloste				
Irtaimistoluettelot	Atk-tuloste				
Lainakortisto					
Antolainat	Kortit				
Ottolainat	Kortit				

